

AUGLÝSING

um heildarsamning um efnahagslega samvinnu milli EFTA-ríkjanna og Ekvador.

Hinn 3. október 2019 var norska utanríkisráðuneytinu afhent fullgildingarskjal Íslands vegna heildarsamnings um efnahagslega samvinnu milli EFTA-ríkjanna og Ekvador sem gerður var á Sauðárkróki 25. júní 2018. Alþingi hafði með ályktun nr. 13/149 hinn 20. febrúar 2019 heimilað ríkisstjórninni að fullgilda samninginn. Samningurinn öðlaðist gildi 1. nóvember 2020.

Samningurinn er birtur sem fylgiskjal með auglýsingu þessari. Viðauka við samninginn og nánari upplýsingar um hann má nálgast á vef utanríkisráðuneytisins.

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Utanríkisráðuneytinu, 17. maí 2024.

F. h. r.

Martin Eyjólfsson.

Anna Jóhannsdóttir.

Fylgiskjal.

HEILDARSAMNINGUR
UM EFNAHAGSLEGA SAMVINNU
MILLI
EFTA-RÍKJANNA
OG
LÝÐVELDISINS EKVADORS

FORMÁLSORÐ

Ísland, Furstadæmið Liechtenstein, Konungsríkið Noregur og Svissneska ríkjasambandið (EFTA-ríkin),

og

Lýðveldið Ekvador (Ekvador),

hér á eftir nefnd, hvert og eitt, „samningsaðili“ eða sameiginlega „samningsaðilar“,

SEM GERA SÉR GREIN FYRIR þeirri sameiginlegu ósk að efla tengsl milli EFTA-ríkjanna og Ekvadors með því að koma á nánum og varanlegum tengslum,

SEM VILJA skapa hagstæð skilyrði fyrir þróun og fjölbreytni í viðskiptum sín á milli og fyrir aukna samvinnu, bæði viðskiptalega og efnahagslega, á sviðum þar sem þeir eiga sameiginlegra hagsmuna að gæta, á grundvelli jafnréttis, gagnkvæms ávinnings, jafnræðis og þjóðaréttar,

SEM ERU STAÐRÁÐNIR í að stuðla að og styrkja enn frekar marghliða viðskiptakerfi, á grundvelli réttinda og skyldna hvers samningsaðila um sig samkvæmt Marakess-samningnum um stofnun Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar („samningurinn um Alþjóðaviðskiptastofnunina“) og öðrum samningum sem gerðir hafa verið á grundvelli hans og stuðla þar með að samstilltri þróun og eflingu heimsviðskipta,

SEM ÁRÉTTA þá skuldbindingu sína að styðja við lýðræði, réttarreglur, mannréttindi og mannfrelsi í samræmi við skuldbindingar sínar að þjóðarétti, m.a. eins og fram kemur í sáttmála Sameinuðu þjóðanna og mannréttindayfirlýsingu Sp,

SEM STEFNA AÐ ÞVÍ að ýta undir heildræna efnahagsþróun með það að markmiði að draga úr fátækt, skapa ný atvinnutækifæri, bæta lífskjör og tryggja öfluga vernd heilsu, öryggis og umhverfis,

SEM ÁRÉTTA þá skuldbindingu sína að stefna að markmiðinu um sjálfbæra þróun og sem gera sér grein fyrir mikilvægi samræmdra stefna á sviði viðskipta, umhverfis og atvinnu sem styðja hver aðra með gagnkvæmum hætti í þessu tilliti,

SEM ERU STAÐRÁÐNIR í að beita samningi þessum í samræmi við þau markmið að varðveita og vernda umhverfið með traustri umhverfisstjórnun og að stuðla að hagkvæmustu nýtingu auðlinda heimsins í samræmi við markmiðið um sjálfbæra þróun,

SEM MINNAST réttinda sinna og skyldna samkvæmt marghliða samningum um umhverfismál sem þeir eru aðilar að og virðingar sinnar fyrir grundvallarviðmiðum og réttindum við vinnu, m.a. grundvallarviðmiðum sem sett eru fram í viðeigandi samþykktum Alþjóðavinnumálastofnunarinnar sem þeir eiga aðild að,

SEM GERA SÉR GREIN FYRIR mikilvægi þess að tryggja fyrirsjáanleika fyrir viðskiptasamfélög samningsaðilanna og tryggja jafnframt vernd almannahagsmuna,

SEM STAÐFESTA þá skuldbindingu sína að koma í veg fyrir og berjast gegn spillingu í alþjóðaviðskiptum og fjárfestingum og að halda á lofti meginreglunum um gagnsæi og góða opinbera stjórnunarhætti,

SEM HAFA Í HUGA mikilvægi góðra stjórnunarháttanna og samfélagslegrar ábyrgðar fyrirtækja í þágu sjálfbærrar þróunar og sem staðfesta þá ætlun sína að hvetja fyrirtæki til þess að virða alþjóðlega viðurkenndar leiðbeiningar og meginreglur í því tilliti, eins og hnattrænt samkomulag Sameinuðu þjóðanna um siðferði og ábyrgð í viðskiptum,

SEM ERU ÞESS FULLVISSIR að samningur þessi muni efla samkeppnishæfni fyrirtækja þeirra á heimsmörkuðum og skapa skilyrði sem hvetja til efnahagslegra tengsla, viðskiptatengsla og tengsla á sviði fjárfestinga milli samningsaðilanna,

HAFA ÁKVÆÐIÐ, í því skyni að fylgja framangreindu eftir, að gera með sér eftirfarandi heildarsamning um efnahagslega samvinnu (samningurinn):

1. KAFLI

ALMENN ÁKVÆÐI

Gr. 1.1

Markmið.

1. EFTA-ríkin og Ekvador setja hér með á stofn fríverslunarsvæði í samræmi við ákvæði samnings þessa, sem er byggt á viðskiptatengslum milli markaðshagkerfa og á virðingu fyrir meginreglum lýðræðis og mannréttinda, í því augnamiði að auka hagsæld og örva sjálfbæra þróun.
2. Markmiðin með samningi þessum eru:
 - a) að gera vöruviðskipti frjáls í samræmi við XXIV. gr. hins almenna samnings um tolla og viðskipti frá 1994 (GATT-samningurinn frá 1994),
 - b) að gera þjónustuviðskipti frjáls í samræmi við V. gr. hins almenna samnings um þjónustuviðskipti (GATS-samningurinn),
 - c) að efla með gagnkvæmum hætti fjárfestingartækifæri,
 - d) að koma í veg fyrir, fella niður eða draga úr ónauðsynlegum tæknilegum viðskiptahindrunum og ónauðsynlegum ráðstöfunum á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna,
 - e) að stuðla að aukinni samkeppni í atvinnulífi, einkum að því er varðar efnahagsleg tengsl milli samningsaðilanna,
 - f) að auka enn frekar gagnkvæmt frelsi á mörkuðum samningsaðilanna fyrir opinber innkaup,
 - g) að tryggja fullnægjandi og haldgóða vernd hugverkaréttinda í samræmi við meginreglur og markmið samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um hugverkarétt í viðskiptum (TRIPS-samningurinn),
 - h) að þróa alþjóðaviðskipti þannig að stuðlað sé að því að markmið sjálfbærrar þróunar náist og að tryggt sé að það markmið sé felld inn í viðskiptatengsl samningsaðilanna og endurspeglar í þeim,
 - i) að ýta undir samstarf til að stuðla að framkvæmd þessa samnings og bæta ávinning af honum og
 - j) að stuðla að samstilltri þróun og eflingu heimsviðskipta.

Gr. 1.2

Umfang og beiting.

1. Samningur þessi gildir um eftirfarandi nema kveðið sé á um annað í I. viðauka (Upprunareglur og gagnkvæm samvinna á sviði stjórnsýslu í tollamálum):
 - a) yfirráðasvæði á landi, innsævi og í landhelgi samningsaðila og loftrými yfir yfirráðasvæði samningsaðila í samræmi við landslög og reglur þjóðaréttar og
 - b) sérefnahagslögsögu og landgrunn samningsaðila, í samræmi við landslög og reglur þjóðaréttar.
2. Samningur þessi gildir ekki á norska yfirráðasvæðinu Svalbarða nema í tilviki vöruviðskipta.

Gr. 1.3

Viðskipta- og efnahagstengsl sem falla undir samning þennan.

1. Samningur þessi gildir um viðskipta- og efnahagstengsl milli einstakra EFTA-ríkja annars vegar og Ekvadors hins vegar, en ekki um viðskipta- og efnahagstengsl milli einstakra EFTA-ríkja nema kveðið sé á um annað í samningi þessum.
2. Í samræmi við tollasamninginn frá 29. mars 1923 milli Sviss og Liechtensteins skal Sviss vera fulltrúi Liechtensteins í málefnum sem falla undir þann samning.

Gr. 1.4

Tengsl við aðra alþjóðasamninga.

1. Samningsaðilar staðfesta réttindi sín og skyldur samkvæmt samningnum um Alþjóðaviðskipta-stofnunina og öðrum samningum á grundvelli hans sem þeir eru aðilar að og samkvæmt öðrum alþjóðasamningum sem þeir eiga aðild að.
2. Telji samningsaðili að viðhald eða stofnun tollabandalags, fríverslunarsvæðis, fyrirkomulags landamæra viðskipta eða annars fríðindasamnings af hálfu annars samningsaðila hafi þau áhrif að breyta því viðskiptafyrirkomulagi, sem samningur þessi kveður á um, getur hann farið fram á samráð. Sá samningsaðili sem gerir slíkan samning skal gefa nægilegt svigrúm til samráðs við þann samningsaðila sem fer fram á það.

Gr. 1.5

Efndir skuldbindinga.

1. Sérhver samningsaðili skal gera almenningar eða sértækar ráðstafanir sem þarf til að efna skuldbindingar sínar samkvæmt samningi þessum.
2. Sérhver samningsaðili skal tryggja að ríkisstjórn og svæðisbundin og staðbundin stjórnvöld og yfirvöld hvers um sig gegni öllum skyldum sínum og efni allar skuldbindingar sínar samkvæmt samningi þessum og að það sé gert af hálfu óopinberra stofnana þegar þær fara með opinbert vald sem ríkisstjórn og svæðisbundin og staðbundin stjórnvöld og yfirvöld fela þeim.

Gr. 1.6

Gagnsæi.

1. Samningsaðilarnir skulu birta eða veita almenningi aðgang með öðrum hætti að lögum sínum, reglugerðum, ákvörðunum dómstóla, stjórnsýsluúrskurðum sem hafa almennt gildi og alþjóðasamningum hvers um sig sem geta haft áhrif á rekstur samnings þessa.
2. Samningsaðilarnir skulu þegar í stað svara sértækum spurningum og veita hver öðrum, að fenginni beiðni, upplýsingar um málefni sem um getur í 1. mgr.
3. Ekkert í þessum samningi leggur samningsaðila þær skyldur á herðar að veita upplýsingar sem eru trúnaðarmál ef slíkt hindraði framkvæmd laga eða væri á annan hátt andstætt almanna-hagsmunum eða ef það skaðaði lögmæta viðskiptahagsmuni atvinnurekanda.
4. Sé ósamræmi milli ákvæða þessarar greinar og ákvæða, sem varða gagnsæi í öðrum hlutum samnings þessa, skulu síðarnefndu ákvæðin gilda að því marki sem ósamræmis gætir.

Gr. 1.7

Skattlagning.

1. Samningur þessi skal ekki takmarka fjárhagslegt fullveldi samningsaðila til að samþykkja ráðstafanir í skattamálum.
2. Þrátt fyrir 1. mgr.:
 - a) gildir gr. 2.8 (Innlend meðferð skatta og reglna innanlands) og þau ákvæði önnur í samningi þessum, sem eru nauðsynleg til að koma þeirri grein til framkvæmda að sama marki og III. gr. GATT-samningsins frá 1994, um ráðstafanir í skattamálum,
 - b) gildir gr. 3.4 (Bestukjaramedferð) og 3.6 (Innlend meðferð) að því marki sem við á varðandi skattlagningu samkvæmt gr. 3.17 (Undanþágur) um ráðstafanir í skattamálum,
 - c) gildir gr. 4.3 (Innlend meðferð) að því marki sem við á varðandi skattlagningu samkvæmt gr. 4.10 (Almenningar undanþágur) um ráðstafanir í skattamálum og

- d) gildir gr. 6.4 (Innlend meðferð og bann við mismunun) um ráðstafanir í skattamálum.
3. Ekkert í samningi þessum hefur áhrif á réttindi og skyldur samningsaðila samkvæmt skattasamningi sem er í gildi milli EFTA-ríkis og Ekvador. Ef samningur þessi stangast á við slíkan skattasamning gengur hinn síðarnefndi framur, að því marki sem ósamræmis gæti. Lögbær yfirvöld samkvæmt þeim skattasamningi skulu ein bera ábyrgð á því að ákvarða hvort ósamræmi sé fyrir hendi milli þessa samnings og fyrrnefnds skattasamnings. Ef samningsaðili telur að ráðstöfun í skattamálum samkvæmt skattasamningi hafi neikvæð áhrif á viðskipti milli samningsaðilanna skulu samningsaðilarnir leita samráðs innan sameiginlegu nefndarinnar með það fyrir augum að finna lausn sem gagnkvæm sátt er um, en geta ekki nýtt sér málsmeðferð við lausn deilumála.
4. Að því er þessa grein varðar skulu ráðstafanir í skattamálum ekki taka til innflutningsgjalda eins og þau eru skilgreind í gr. 2.2 (Innflutningsgjöld) né heldur útflutningsgjalda eins og þau eru skilgreind í gr. 2.3 (Útflutningsgjöld).

2. KAFLI VÖRUVIÐSKIPTI

Gr. 2.1

Gildissvið.

Þessi kaflí gildir um vöruviðskipti milli samningsaðilanna.

Gr. 2.2

Innflutningsgjöld.

1. Ef ekki er kveðið á um annað í þessum samningi skal hver samningsaðili veita tollaívilnanir vegna vara sem eru upprunnar hjá öðrum samningsaðila í samræmi við II.–V. viðauka (Skuldbindingaskrár varðandi tolla á vörur).
2. Ef ekki er kveðið á um annað í þessum samningi skal samningsaðili ekki hækka innflutningsgjöld eða leggja ný innflutningsgjöld á vörur sem eru upprunnar hjá öðrum samningsaðila og falla undir II.–V. viðauka (Skuldbindingaskrár varðandi tolla á vörur).
3. Ákvæði 2. mgr. skulu ekki koma í veg fyrir að samningsaðili:
 - a) hækki innflutningsgjöld að því marki sem sett er fram í II.–V. viðauka (Skuldbindingaskrár varðandi tolla á vörur) í kjölfar einhliða lækkunar eða
 - b) viðhaldi eða hækki innflutningsgjöld líkt og nefnd Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um lausn ágreiningsmála hefur heimilað.
4. Ef samningsaðili lækkar álögð innflutningsgjöld sín í bestukjaramedferð eftir gildistöku þessa samnings skulu þau innflutningsgjöld eiga við um viðskipti með vörur sem eru upprunnar hjá öðrum samningsaðila ef þau eru lægri en þau innflutningsgjöld sem reiknuð eru út í samræmi við II.–V. viðauka (Skuldbindingaskrár varðandi tolla á vörur).
5. Efna má til samráðs innan sameiginlegu nefndarinnar um frekari umbætur á tollaívilnunum sem settar eru fram í II.–V. viðauka, eftir því sem við á, (Skuldbindingaskrár varðandi tolla á vörur) með tilliti til mynsturs í viðskiptum milli samningsaðilanna og þess hversu viðkvæm varan er.
6. Í þessum samningi merkir „innflutningsgjöld“ hvers kyns tolla, skatta eða gjöld sem lögð eru á í tengslum við innflutning vöru, þó ekki þau sem beitt er í samræmi við:
 - a) III. gr. GATT-samningsins frá 1994,
 - b) gr. 2.14 (Styrkir og jöfnunarráðstafanir), gr. 2.15 (Ráðstafanir gegn undirboðum), gr. 2.16 (Viðtækar verndarráðstafanir) eða gr. 2.17 (Tíhliða verndarráðstafanir),
 - c) VIII. gr. GATT-samningsins frá 1994.

Gr. 2.3

Útflutningsgjöld.

Samningsaðili skal hvorki samþykkja né viðhalda tollum, sköttum né gjöldum af neinu tagi öðrum en innlendu gjöldunum sem lögð eru á í samræmi við gr. 2.8 (Innlend meðferð skatta og reglna innanlands) í tengslum við útflutning vara til annars samningsaðila.

Gr. 2.4

Upprunareglur og samvinna á sviði stjórnsýslu í tollamálum.

1. Upprunareglur og samvinna á sviði stjórnsýslu í tollamálum eru sett fram í I. viðauka (Upprunareglur og gagnkvæm samvinna á sviði stjórnsýslu í tollamálum).
2. Að því er þennan samning varðar merkir „upprunavara“ vöru sem uppfyllir skilyrði upprunareglanna sem settar eru fram í I. viðauka (Upprunareglur og gagnkvæm samvinna á sviði stjórnsýslu í tollamálum).

Gr. 2.5

Tollverðsákvörðun.¹

Ákvæði VII. gr. GATT-samningsins frá 1994 og I. hluti samningsins um framkvæmd VII. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda og eru þau hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum, að breyttu breytanda.

Gr. 2.6

Magntakmarkanir.

1. Ákvæði XI. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum, að breyttu breytanda.
2. Samningsaðili, sem hyggst beita ráðstöfun í samræmi við 2. mgr. XI. gr. GATT-samningsins frá 1994, sem kann að hafa áhrif á viðskipti milli samningsaðilanna, skal tilkynna það sameiginlegu nefndinni.
3. Taka má ráðstöfun, sem er beitt í samræmi við þessa grein, til umfjöllunar í sameiginlegu nefndinni með það í huga að milda áhrif á viðskipti milli samningsaðilanna.
4. Ákvæði 1. mgr. gilda ekki um ráðstafanir sem settar eru fram í VI. viðauka (Innlend meðferð og magntakmarkanir).

Gr. 2.7

Þóknanir og formsatriði.

Með fyrirvara um 9. gr. (Þóknanir og gjöld) VII. viðauka (Viðskiptaliprun), gildir VIII. gr. GATT-samningsins frá 1994 og er hún hér með felld inn í samning þennan og verður hluti af honum, að breyttu breytanda.

Gr. 2.8

Innlend meðferð skatta og reglna innanlands

1. Ákvæði III. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum, að breyttu breytanda.
2. Ákvæði 1. mgr. gilda ekki um ráðstafanir sem settar eru fram í VI. viðauka (Innlend meðferð og magntakmarkanir).

Gr. 2.9

Inngripsverðkerfi Andesfjalla.

Ekvador er heimilt að viðhalda inngripsverðkerfi Andesfjalla sem komið var á fót 1994 með ákvörðun Andesfjalla-tollabandalagsins nr. 371 með síðari breytingum eða síðari kerfum fyrir landbúnaðarafurðir sem falla undir slíka ákvörðun.

Gr. 2.10

Útflutningsstyrkir til landbúnaðar.

1. Samningsaðilar skulu ekki veita útflutningsstyrki, eins og skilgreint er í samningi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um landbúnað, í viðskiptum með upprunavörur sem njóta tollaívilnunar í samræmi við samning þennan.

¹ Sviss leggur á tolla sem miðast við þyngd og magn fremur en verðtolla.

2. Samþykki samningsaðili, viðhaldi, veiti eða taki aftur upp útflutningsstyrki vegna afurðar, sem nýtur tollaívilnunar í samræmi við gr. 2.2 (Innflutningsgjöld), er hinum samningsaðilunum heimilt að hækka tolla á innflutning afurðarinnar upp að þeim tolli sem lagður er á í bestukjara-meðferð. Samningsaðili sem hækkar toll sinn skal tilkynna hinum samningsaðilunum um það innan 30 daga frá því að tollurinn er lagður á.

Gr. 2.11

Tæknilegar reglur.

1. Að því er varðar tæknilegar reglur, staðla og samræmismat gildir samningur Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um tæknilegar viðskiptahindranir og er hér með felldur inn í samning þennan og verður hluti af honum, að breyttu breytanda.
2. Samningsaðilarnir skulu sjá til þess að allar samþykktar tæknilegar reglur verði birtar opinberlega.
3. Á grundvelli beiðni samningsaðila skulu samningsaðilarnir hefja samningaviðræður með það í huga að veita hver öðrum jafngilda meðferð í tengslum við tæknilegar reglur, staðla og samræmismat og hver samningsaðili og aðili, sem stendur utan samningsins, hafa náð gagnkvæmri sátt um.²
4. Á grundvelli beiðni samningsaðila, sem telur að annar samningsaðili hafi gert ráðstöfun í tengslum við tæknilegar reglur, staðla eða samræmismatsaðferðir sem er líkleg til að leiða til, eða hefur leitt til, viðskiptahindrunar skal efna til samráðs með það að markmiði að finna lausn sem gagnkvæm sátt er um. Slíkt samráð skal fara fram innan 30 daga frá viðtöku beiðninnar og getur farið fram með hverri þeirri tæknilegu aðferð sem viðkomandi samningsaðilar koma sér saman um. Tilkynna skal sameiginlegu nefndinni um það.
5. Samningsaðilarnir skulu skiptast á nöfnum og heimilisföngum tengiliða til að auðvelda samskipti og upplýsingaskipti varðandi tæknilegar reglur, staðla og samræmismat og framkvæmd þessarar greinar.

Gr. 2.12

Ráðstafanir á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna.

1. Samningur Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um beitingu ráðstafana um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna gildir, nema kveðið sé á um annað í þessari grein og er hann hér með felldur inn í samning þennan og verður hluti af honum, að breyttu breytanda. Samningsaðilar gera sér grein fyrir og hafa í huga þær ákvarðanir og tilvísunarskjöl sem nefnd Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um ráðstafanir á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna hefur samþykkt.
2. Samningsaðilar skulu starfa saman að skilvirkri framkvæmd samningsins um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna og þessarar greinar í þeim tilgangi að greiða fyrir viðskiptum sín í milli.
3. Í samræmi við samninginn um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna skal beiting ráðstafana á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna, er tengjast m.a. eftirliti, skoðun, samþykki eða vottun, byggjast á vísindalegum rökstuðningi.
4. Til þess að greiða fyrir viðskiptum sín í milli skulu samningsaðilar, þegar þeir hafa komið sér saman um það, þróa tvíhliða fyrirkomulag eða samninga, m.a. milli eftirlitsyfirvalda á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna.
5. Ef samningsaðili sem er innflutningsaðili hefur ákveðið að láta fara fram áhættumatsferli í samræmi við innlend lög og reglur eða hefur lagt hald á vörusendingu á landamærunum vegna þess að talið er að alvarleg brotalöm sé á því að viðeigandi innflutningsskröfum hafi verið fylgt skal innflutningssamningsaðilinn tilkynna útflutningssamningsaðilanum þegar í stað um áhættumatsferlið sem hafð er og láta í té allar viðeigandi upplýsingar.
6. Ef samningsaðili hafnar vöru í komuhöfn vegna alvarlegs máls varðandi hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna skal hann tilkynna lögbæru yfirvaldi útflutningssamningsaðilans um ástæður þess eins fljótt og aðstæður leyfa. Láta skal í té staðreyndir sem liggja að baki og vísindalegan rökstuðning komi fram beiðni um það.

² Ef einhliða fríðindameðferð, sem veitt er aðila sem stendur utan samningsins, kann að leiða til verri samkeppnisstöðu skulu samningsaðilarnir þegar í stað hefja samráð með það að leiðarljósi að koma í veg fyrir slíka verri samkeppnisstöðu sem tengist tæknilegum reglum, stöðlum og samræmismati.

7. Ef samningsaðili heldur vöru eftir á landamærum vegna áhættu, sem talin er vera til staðar, skal hann taka ákvörðun um afgreiðslu eins fljótt og unnt er og leggja allt kapp á að komast hjá því að vörur, sem hætt er við skemmdum, spillist. Samningsaðilinn skal án tafar upplýsa innflytjandann um rök, byggð á staðreyndum, sem liggja að baki haldlagningunni.
8. Vörum, sem eru háðar úrtakskönnunum eða venjubundnu eftirliti, ætti ekki að halda eftir á landamærum meðan beðið er niðurstaðna prófana.
9. Að beiðni samningsaðila, sem telur að annar samningsaðili hafi gert eða íhugi að gera ráðstöfun á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna sem er ekki í samræmi við samninginn um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna eða þessa grein, og sem er líkleg til að leiða til, eða hefur leitt til, viðskiptahindrunar, skal efna til samráðs með það að markmiði að finna lausn sem gagnkvæm sátt er um. Samráðið skal fara fram innan 30 daga frá beiðninni og getur farið fram með hverri þeirri tæknilegu aðferð sem viðkomandi samningsaðilar koma sér saman um. Tilkynna skal sameiginlegu nefndinni um það.
10. Að fenginni beiðni samningsaðila skulu samningsaðilarnir hefja samningaviðræður, án ástæðulausrar tafar, um að veita hver öðrum jafngilda meðferð í tengslum við ráðstafanir á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna og hver samningsaðili og Evrópusambandið (ESB) hafa náð gagnkvæmri sátt um.³
11. Samningsaðilarnir skulu skiptast á nöfnum og heimilisföngum tengiliða til að auðvelda samskipti og upplýsingaskipti varðandi ráðstafanir á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna og framkvæmd þessarar greinar.

Gr. 2.13

Viðskiptaliprun.

Ákvæði varðandi viðskiptaliprun eru sett fram í VII. viðauka (Viðskiptaliprun).

Gr. 2.14

Styrkir og jöfnunarráðstafanir.

1. Fara skal með réttindi og skyldur samningsaðilanna varðandi styrki og jöfnunarráðstafanir í samræmi við VI. og XVI. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samning Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um styrki og jöfnunarráðstafanir.
2. Áður en samningsaðili hefur rannsókn til að ákvarða hvort og að hve miklu leyti meintir styrkir eru veittir hjá öðrum samningsaðila og áhrif þess, eins og kveðið er á um í 11. gr. samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um styrki og jöfnunarráðstafanir, skal samningsaðilinn, sem hyggst hefja rannsókn, senda skriflega tilkynningu um það til þess samningsaðila sem vörurnar tilheyra og rannsóknin tekur til og veita 30 daga til samráðs til að finna lausn sem gagnkvæm sátt er um. Samráðið getur farið fram í sameiginlegu nefndinni ef samningsaðilarnir koma sér saman um það.

Gr. 2.15

Ráðstafanir gegn undirboðum.

1. Fara skal með réttindi og skyldur samningsaðilanna í tengslum við ráðstafanir gegn undirboðum í samræmi við VI. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samning Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um framkvæmd VI. gr. GATT-samningsins frá 1994 („samningur Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um undirboð“), sbr. þó 2.–6. mgr.
2. Þegar samningsaðila berst tilhlýðilega skjalfest beiðni og áður en rannsókn hefst varðandi innflutning annars samningsaðila skal hann þegar í stað tilkynna hinum samningsaðilanum, sem talinn er undirbjóða vörur sínar, um það skriflega og veita 30 daga til samráðs til að finna lausn sem gagnkvæm sátt er um. Samráðið getur farið fram í sameiginlegu nefndinni ef samningsaðilarnir koma sér saman um það.
3. Beiti samningsaðili ráðstöfun gegn undirboðum skal henni hætt eigi síðar en fimm árum eftir að gripið er til hennar.

³ Að því er þessa grein varðar ber ekki að skilja hugtakið „jafngildur“ með sama hætti og hugtakið „jafngildur“ í samningi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um beitingu ráðstafana um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna.

4. Samningsaðili skal ekki hefja rannsókn á undirboðum varðandi sömu vöru frá sama samningsaðila innan eins árs frá því að ráðstöfun gegn undirboði er hætt eða ákvörðun tekin sem leiddi til þess að engum ráðstöfunum gegn undirboðum var beitt eða að þær voru afturkallaðar.
5. Þegar undirboðsfrávik eru ákveðin, þau metin eða endurskoðuð skv. 2. gr., gr. 9.3, gr. 9.5 og 11. gr. samnings Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um undirboð, óháð samanburðargrundvelli skv. gr. 2.4.2 í samningi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um undirboð, skal telja hvert stakt frávik, jákvætt eða neikvætt, með í meðaltalinu.
6. Samningsaðilarnir skulu skiptast á sjónarmiðum varðandi beitingu þessarar greinar og áhrif hennar á viðskipti milli samningsaðilanna á fundum sameiginlegu nefndarinnar.

Gr. 2.16

Víðtækar verndarráðstafanir.

Fara skal með réttindi og skyldur samningsaðilanna, að því er víðtækar verndarráðstafanir varðar, í samræmi við XIX. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samning Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um verndarráðstafanir. Samningsaðili skal, þegar hann gerir ráðstafanir samkvæmt þessum ákvæðum Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar, í samræmi við skyldur sínar samkvæmt samningum Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar, leitast við að undanskilja innflutning upprunavöru frá einum eða nokkrum samningsaðilum ef slíkur innflutningur veldur ekki eða honum fylgir ekki alvarlegt tjón eða líkur eru á því.

Gr. 2.17

Tvíhliða verndarráðstafanir.

1. Ef vara, sem er upprunnin hjá samningsaðila, er flutt inn á yfirráðasvæði annars samningsaðila, í framhaldi af lækkun eða niðurfellingu tolls samkvæmt samningi þessum, í svo auknu magni, annaðhvort sem hrein aukning eða sem hlutfall af innlendri framleiðslu, og við þau skilyrði að telja má það veigamikla orsök alvarlegs tjóns eða hættu á því fyrir innlenda atvinnugrein, sem framleiðir sambærilegar vörur eða samkeppnisvörur á yfirráðasvæði innflutningssamningsaðilans, er þeim siðarnefnda heimilt að grípa til tvíhliða verndarráðstafana í eins litlum mæli og frekast er unnt til að bæta tjónið eða koma í veg fyrir það, sbr. þó 2.–10. mgr.⁴
2. Því aðeins má grípa til verndarráðstafana að óyggjandi sönnun sé fyrir því að aukinn innflutningur hafi valdið alvarlegu tjóni eða hættu á því samkvæmt rannsókn sem er gerð í samræmi við þá málsmeðferð sem mælt er fyrir um í samningi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um verndarráðstafanir.
3. Samningsaðili, sem hyggst grípa til tvíhliða verndarráðstöfunar samkvæmt þessari grein, skal þegar í stað og í öllu falli áður en gripið er til hennar, tilkynna hinum samningsaðilunum um það. Í tilkynningunni skulu koma fram allar viðeigandi upplýsingar, þar á meðal sönnunargögn um alvarlegt tjón eða hættu á slíku af völdum aukins innflutnings, nákvæm lýsing á þeirri vöru sem um ræðir, upplýsingar um fyrirhugaða ráðstöfun og frá hvaða degi og hversu lengi ráðstöfunin gildir og á hve löngum tíma hún verður afnumin í áföngum. Þjóða skal samningsaðila, sem tvíhliða verndarráðstöfun gæti haft áhrif á, bætur í formi viðskiptafrelsis sem er jafngilt að verulegu leyti í tengslum við innflutning frá honum.
4. Ef skilyrðunum, sem sett eru fram í 1. mgr., er fullnægt er innflutningssamningsaðilanum heimilt að gera ráðstafanir sem felast í því:
 - a) að fresta frekari lækkun á tolli á þá vöru sem um ræðir, þ.e. tolli sem kveðið er á um í samningi þessum, eða
 - b) að hækka toll á vöruna upp að þeim tolli sem lægri er:
 - i. tollur sem er lagður á í bestukjaramedferð þegar tvíhliða verndarráðstöfunin er gerð eða
 - ii. tollur sem er lagður á í bestukjaramedferð daginn fyrir gildistöku samnings þessa.
5. Tvíhliða verndarráðstafanir skulu ekki vara lengur en í tvö ár. Við mjög óvenjulegar aðstæður er heimilt að gera ráðstafanir lengst til þriggja ára. Óheimilt er að beita tvíhliða verndarráðstöfunum

⁴ Litið skal svo á að alvarlegt tjón eða hættu á alvarlegu tjóni fyrir innlenda framleiðendur merki einnig alvarlegt tjón eða hættu á alvarlegu tjóni fyrir nýðju.

- gagnvart innflutningi vöru, sem hefur áður sætt slíkri ráðstöfun, nema í eitt skipti, að því tilskildu að tímabil án ráðstafana vari í a.m.k. eitt ár.
6. Samningsaðilar skulu, innan 30 daga frá viðtökudegi tilkynningarinnar, kanna þær upplýsingar, sem eru veittar skv. 3. mgr., í því skyni að greiða fyrir lausn sem gagnkvæm sátt er um. Ef engin lausn finnst er innflutningssamningsaðilanum heimilt að samþykkja tvíhliða verndarráðstöfun skv. 4. mgr. til að ráða bót á vandanum og er samningsaðilanum, sem varan tilheyrir sem ráðstöfunin beinist gegn, heimilt að grípa til jöfnunaraðgerðar ef ekki næst gagnkvæmt samkomulag um jöfnunargreiðslur. Tilkynna skal hinum samningsaðilunum þegar í stað um slíka tvíhliða verndarráðstöfun og jöfnunaraðgerðina. Við val á tvíhliða verndarráðstöfun og jöfnunaraðgerð skal sú aðgerð eða ráðstöfun sem raskar minnst framkvæmd samnings þessa hafa forgang. Samningsaðilinn, sem grípur til jöfnunaraðgerðar, skal gera það í eins stuttan tíma og mögulegt er til að ná fram jafngildum áhrifum í viðskiptum í meginatriðum og, í öllu falli, einungis á meðan tvíhliða verndarráðstöfunin skv. 4. mgr. varir.
 7. Ekki skal nýta réttinn til að grípa til jöfnunaraðgerðar fyrstu tvö árin sem tvíhliða verndarráðstöfun er í gildi.⁵
 8. Þegar tvíhliða verndarráðstöfun lýkur skal leggja á þann toll sem í reynd hefði verið lagður á ef ráðstöfunin hefði ekki verið gerð.
 9. Ef aðstæður eru tvísýnar og tafir myndu valda skaða sem erfitt yrði að bæta er samningsaðila heimilt að grípa til tvíhliða verndarráðstöfunar til bráðabirgða í samræmi við bráðabirgðaniðurstöðu þess efnis að óyggjandi sönnun sé fyrir því að aukinn innflutningur sé veigamikil orsök alvarlegs tjóns eða hættu á því fyrir viðkomandi innlenda atvinnugrein. Samningsaðilinn, sem hyggst grípa til slíkrar ráðstöfunar, skal þegar í stað tilkynna hinum samningsaðilunum um það. Hefja skal þær ráðstafanir sem settar eru fram í 2.–6. mgr. innan 30 daga frá viðtöku tilkynningarinnar.
 10. Tvíhliða verndarráðstöfun til bráðabirgða skal hætt í síðasta lagi innan 200 daga. Gildistími slíkrar tvíhliða verndarráðstöfunar til bráðabirgða skal talinn hluti tímalengdar þeirrar tvíhliða verndarráðstöfunar og framlengingar hennar, sem settar eru fram í 4. og 5. mgr. eftir því sem við á. Endurgreiða skal tollahækkanir þegar í stað ef rannsóknin, sem er lýst í 2. mgr., leiðir ekki í ljós að skilyrðum 1. mgr. hafi verið fullnægt.
 11. Fimm árum eftir að samningur þessi öðlast gildi skulu samningsaðilarnir taka til endurskoðunar þann kost á að grípa til verndarráðstafana þeirra í milli og geta ákveðið að hætta beitingu þessarar greinar. Ef þessi grein gildir áfram skal fara fram endurskoðun í sameiginlegu nefndinni á tveggja ára fresti þaðan í frá.
 12. Að því er þessa grein varðar skal senda tilkynningar til:
 - a) EFTA-skrifstofunnar, að því er varðar EFTA-ríkin, og
 - b) utanríkisviðskiptaráðuneytisins eða arftaka þess, að því er Ekvador varðar.

Gr. 2.18

Ríkisrekin viðskiptafyrirtæki.

Ákvæði XVII. gr. GATT-samningsins frá 1994 og samkomulagið um túlkun XVII. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda og eru þau hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum, að breyttu breytanda.

Gr. 2.19

Almennar undanþágur.

Ákvæði XX. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum, að breyttu breytanda.

⁵ Samningsaðili sem beitir tvíhliða verndarráðstöfun lengur en í tvö ár getur farið fram á ekki verði gripið til neinna jöfnunaraðgerða ef atvinnugreinin er í endurskipulagningarferli. Að beiðni samningsaðila skal fara fram samráð innan 30 daga frá viðtöku beiðninnar með það í huga að finna lausn sem gagnkvæm sátt er um.

Gr. 2.20

Undanþágur af öryggisástæðum.

Ákvæði XXI. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum, að breyttu breytanda.

Gr. 2.21

Greiðslujöfnuður.

1. Samningsaðila er heimilt, í samræmi við GATT-samninginn frá 1994, einkum XII., XI. og XVIII. gr. í þætti B, og samkomulag Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um greiðslujöfnunarákvæði GATT-samningsins frá 1994, að samþykkja eða viðhalda takmarkandi ráðstöfunum í viðskiptum.
2. Samningsaðili, sem grípur til eða viðheldur ráðstöfunum samkvæmt þessari grein skal þegar í stað tilkynna sameiginlegu nefndinni um það.

Gr. 2.22

Undirnefnd um vöruviðskipti.

1. Undirnefnd um vöruviðskipti („undirnefndin“) er hér með komið á fót.
2. Umboð undirnefndarinnar er sett fram í VIII. viðauka (Umboð undirnefndar um vöruviðskipti).

3. KAFLI

ÞJÓNUSTUVIÐSKIPTI

Gr. 3.1

Gildissvið og umfang.

1. Þessi kaflí gildir um ráðstafanir samningsaðila sem hafa áhrif á þjónustuviðskipti og sem ríkisstjórnir, svæðisbundin eða staðbundin stjórnvöld og yfirvöld gera, og einnig óopinberar stofnanir þegar þær fara með vald sem ríkisstjórn og svæðisbundin eða staðbundin stjórnvöld eða yfirvöld fela þeim.
2. Að því er varðar flutningaþjónustu í lofti gildir þessi kaflí ekki um ráðstafanir sem hafa áhrif á flugréttindi eða um ráðstafanir sem hafa áhrif á þjónustu sem tengist beint nýtingu flugréttinda, að því undanskildu sem kveðið er á um í 3. mgr. viðaukans við GATS-samninginn um flutningaþjónustu í lofti. Skilgreiningarnar í 6. mgr. viðaukans við GATS-samninginn um flutningaþjónustu í lofti skulu gilda og eru hér með felldar inn í samning þennan og verða hluti af honum.
3. Ekkert í þessum kafla skal túlkað á þann hátt að lagðar séu á skuldbindingar að því er varðar opinber innkaup sem falla undir 6. kafla (Opinber innkaup).

Gr. 3.2

Innfelling ákvæða GATS-samningsins.

Þegar kveðið er á um það í þessum kafla að ákvæði úr GATS-samningnum sé felld inn í samning þennan og verði hluti af honum, skal merking hugtaka í viðkomandi ákvæði GATS-samningsins vera sú sem hér segir:

- a) „aðili“ merkir samningsaðili,
- b) „skrá“ merkir skrá sem um getur í gr. 3.18 (Skrár yfir sérstakar skuldbindingar) og er að finna í IX. viðauka (Skrár yfir sérstakar skuldbindingar) og
- c) „sérstök skuldbinding“ merkir sérstök skuldbinding í skrá sem um getur í gr. 3.18 (Skrár yfir sérstakar skuldbindingar).

Gr. 3.3

Skilgreiningar.

1. Að því er þennan kafla varðar eru eftirfarandi skilgreiningar í I. gr. GATS-samningsins hér með felldar inn í samning þennan og verða hluti af honum:
 - a) „þjónustuviðskipti“,
 - b) „þjónusta“ og
 - c) „þjónusta sem opinber yfirvöld veita“.
2. Í þessum kafla er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:

- a) „þjónustuveitandi“: hver sá aðili sem veitir eða óskar eftir að veita þjónustu,⁶
 - b) „einstaklingur frá öðrum samningsaðila“: einstaklingur sem er, samkvæmt löggjöf þessa annars samningsaðila:
 - i. ríkisborgari þessa annars samningsaðila og búsettur á yfirráðasvæði hvaða aðila að Alþjóðaviðskiptastofnuninni sem er eða
 - ii. einstaklingur, sem hefur fasta búsetu hjá þessum öðrum samningsaðila en býr á yfirráðasvæði samningsaðila, ef þessi annar samningsaðili veitir einstaklingum með fasta búsetu hjá sér sömu meðferð í aðalatriðum og sínum eigin ríkisborgurum að því er varðar ráðstafanir sem hafa áhrif á þjónustuviðskipti. Þessi skilgreining tekur, þegar þjónusta er veitt með nærveru einstaklinga (þjónustumáti 4), til einstaklings sem hefur fasta búsetu hjá fyrrnefndum öðrum samningsaðila og býr á yfirráðasvæði samningsaðila eða á yfirráðasvæði hvaða aðila að Alþjóðaviðskiptastofnuninni sem er,
 - c) „lögaðili annars samningsaðila“: lögaðili sem er annaðhvort:
 - i. stofnaður eða skipulagður með öðrum hætti samkvæmt lögum fyrrnefnds annars samningsaðila og stundar umtalsverð viðskipti á yfirráðasvæði:
 - aa) samningsaðila eða
 - bb) aðila að Alþjóðaviðskiptastofnuninni og er í eigu eða undir stjórn einstaklinga frá fyrrnefndum öðrum samningsaðila eða lögaðila sem uppfylla öll skilyrði í aa-lið i. liðar eða
 - ii. ef um ræðir þjónustu, sem er veitt með viðskiptanærveru, er í eigu eða undir stjórn:
 - aa) einstaklinga frá fyrrnefndum öðrum samningsaðila eða
 - bb) lögaðila frá fyrrnefndum öðrum samningsaðila sem eru tilgreindir í i. lið c-liðar.
3. Að því er þennan kafla varðar eru eftirfarandi skilgreiningar í XXVIII. gr. GATS-samningsins hér með felldar inn í samning þennan og verða hluti af honum:
- a) „ráðstöfun“,
 - b) „veiting þjónustu“,
 - c) „ráðstafanir aðila sem hafa áhrif á þjónustuviðskipti“,
 - d) „viðskiptanærvera“,
 - e) „svið“ þjónustu,
 - f) „þjónusta annars aðila“,
 - g) „þjónustuveitandi með einkasöluaðstöðu“,
 - h) „þjónustuneytandi“,
 - i) „einstaklingur eða lögaðili“,
 - j) „lögaðili“,
 - k) „í eigu“, „undir stjórn“ og „tengd“ og
 - l) „beinir skattar“.

Gr. 3.4

Bestukjaramedferð.

1. Sérhver samningsaðili skal, með fyrirvara um ráðstafanir sem eru gerðar í samræmi við VII. gr. GATS-samningsins og að því undanskildu sem kveðið er á um í skrá hans yfir undanþágur vegna bestukjaramedferðar sem er að finna í X. viðauka (Skrá yfir undanþágur vegna bestukjaramedferðar), þegar í stað og án skilyrða, að því er varðar allar ráðstafanir, sem hafa áhrif á veitingu þjónustu, veita þjónustu og þjónustuveitendum annars samningsaðila meðferð sem er ekki óhagstæðari en sú sem hann veitir vegna sambærilegrar þjónustu og veitir þjónustuveitendum aðila sem standa utan samningsins.

⁶ Þegar lögaðili veitir ekki eða sækist ekki eftir að veita þjónustuna beint heldur á grundvelli annars konar viðskiptanærveru, eins og útibús eða umboðsskrifstofu, skal þjónustuveitandinn (þ.e. lögaðilinn) þó fá sömu meðferð vegna þessarar viðskiptanærveru og þjónustuveitendur fá samkvæmt þessum kafla. Slík meðferð skal ná til þeirrar viðskiptanærveru þar sem þjónustan er veitt, eða sóst er eftir að veita hana, og þarf ekki að ná til annarrar starfsemi þjónustuveitandans utan yfirráðasvæðisins þar sem þjónustan er veitt eða sóst er eftir að veita hana.

2. Meðferð, sem er veitt samkvæmt öðrum gildandi eða síðari samningum sem samningsaðili hefur eða mun ganga frá og tilkynna um skv. V. gr. eða V. gr. a í GATS-samningnum, fellur ekki undir 1. mgr.
3. Ef samningsaðili gerir samning af þeirri gerð sem tilkynnt er um skv. V. gr. eða V. gr. a í GATS-samningnum við aðila, sem stendur utan samningsins skal hann, að beiðni annars samningsaðila, veita hinum samningsaðilunum nægilegt tækifæri til að semja, á gagnkvæmum hagkvæmnisgrundvelli, um þann ávinning sem felst í slíkum samningi.
4. Ákvæði þessa kafla skulu ekki túlkuð á þann hátt að það komi í veg fyrir að samningsaðili geti veitt aðliggjandi löndum hagræði í því skyni að auðvelda skipti á þjónustu sem verður bæði til og er notuð á samliggjandi þjónustusvæðum.

Gr. 3.5

Markaðsaðgangur.

Ákvæði XVI. gr. GATS-samningsins gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum.

Gr. 3.6

Innlend meðferð.

Ákvæði XVII. gr. GATS-samningsins gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum.

Gr. 3.7

Viðbótarskuldbindingar.

Ákvæði XVIII. gr. GATS-samningsins gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum.

Gr. 3.8

Innlendar reglur.

1. Sérhver samningsaðili skal sjá til þess að ráðstöfunum, sem hafa almennt gildi og hafa áhrif á þjónustuviðskipti, sé beitt með eðlilegum, hlutlægum og óhlutdrægum hætti.
2. Sérhver samningsaðili skal hafa eða koma á fót, eins fljótt og aðstæður leyfa, dómstólum, gerðardómum, stjórnsludómstólum eða málsmeðferð sem gera ráð fyrir, að beiðni þjónustuveitanda annars samningsaðila sem málið varðar, tafarlausri endurskoðun stjórnsluákvæðana sem hafa áhrif á þjónustuviðskipti og, þar sem það er réttlætanlegt, að gripið verði til viðeigandi úrræða vegna slíkra stjórnsluákvæðana. Ef slík málsmeðferð er ekki óháð stofnuninni sem tekur viðkomandi stjórnsluákvörðun skal samningsaðilinn sjá til þess að málsmeðferðin feli í raun í sér hlutlæga og óhlutdræga endurskoðun.
3. Ef krafist er leyfis af hálfu samningsaðila fyrir veitingu þjónustu skulu lögbær yfirvöld hans tilkynna umsækjandanum, innan hæfilegs frests eftir að umsókn sem telst uppfylla innlend lög og reglugerðir hefur verið lögð fram, hvaða ákvörðun hefur verið tekin um umsóknina. Lögbær yfirvöld samningsaðilans skulu, að beiðni umsækjandans, veita upplýsingar um stöðu umsóknarinnar án ástæðulausrar tafar.
4. Sérhver samningsaðili skal tryggja að ráðstafanir, sem varða kröfur og málsmeðferð vegna hæfis, tæknistaðla og kröfur og málsmeðferð vegna leyfisveitingar innan allra þjónustusviða, séu byggðar á hlutlægum og gagnsæjum viðmiðunum, eins og hæfni og getu til þess að veita þjónustuna.
5. Sameiginlega nefndin skal, með það í huga að tryggja að ráðstafanir sem varða kröfur og málsmeðferð vegna hæfis, tæknistaðla og kröfur og málsmeðferð vegna leyfisveitingar feli ekki í sér ónaðsynlegar hindranir í þjónustuviðskiptum, taka ákvörðun sem miðar að því að fella inn í samning þennan verklagsreglur sem verða til innan Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar í samræmi við 4. mgr. VI. gr. GATS-samningsins. Samningsaðilunum er og heimilt, sameiginlega eða á tvíhliða grundvelli, að ákveða að þróa frekari verklagsreglur.

6. a) Á sviðum þar sem samningsaðili hefur gengist undir sérstakar skuldbindingar, á meðan þess er beðið að ákvörðun um upptöku verklagsreglna Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar öðlist gildi að því er þessi svið varðar skv. 5. mgr. og, komi samningsaðilar sér saman um þær, verklagsreglna sem eru undirbúnar sameiginlega eða á tvíhliða grundvelli samkvæmt þessum samningi skv. 5. mgr., skal hann ekki beita kröfum og málsmeðferð vegna hæfis, tæknistöðlum og kröfum og málsmeðferð vegna leyfisveitingar sem gera að engu eða skerða slíkar sérstakar skuldbindingar með þeim hætti sem:
 - i. er meira íþyngjandi en nauðsyn krefur til þess að tryggja megi gæði þjónustunnar eða
 - ii. í tilviki málsmeðferðar vegna leyfisveitingar, takmarkar í sjálfu sér veitingu þeirrar þjónustu sem um ræðir.
- b) Þegar ákvarðað er hvort samningsaðili uppfylli skyldu sína samkvæmt a-lið skal taka tillit til þeirra alþjóðlegu staðla viðkomandi alþjóðastofnana⁷ sem sá samningsaðili beitir.
7. Sérhver samningsaðili skal kveða á um fullnægjandi málsmeðferð til að sannreyna hæfni fagmanna annarra samningsaðila.

Gr. 3.9

Viðurkenning.

1. Sérhver samningsaðili skal, í því skyni að uppfylla viðeigandi staðla sína eða viðmiðanir um heimildir, leyfi eða skírteini þjónustuveitenda, taka tilhlýðilegt tillit til beiðna annars samningsaðila þess efnis að viðurkenna menntun eða fengna reynslu, uppfylltar kröfur eða leyfi eða skírteini sem hafa verið gefin út í landi fyrrnefnds annars samningsaðila. Heimilt er að byggja slíka viðurkenningu á samningi eða samkomulagi við fyrrnefndan annan samningsaðila eða veita hana með öðrum hætti einhliða.
2. Viðurkenni samningsaðili, með samningi eða samkomulagi, menntun eða fengna reynslu, uppfylltar kröfur eða leyfi eða skírteini sem hafa verið gefin út á yfirráðasvæði aðila sem stendur utan samningsins, skal sá samningsaðili veita öðrum samningsaðila nægt tækifæri til að semja um aðild að slíkum gildandi eða síðari samningi eða samkomulagi eða ganga frá sambærilegum samningi eða samkomulagi við hann. Veiti samningsaðili viðurkenningu einhliða, skal hann veita öðrum samningsaðila nægt tækifæri til að sýna fram á að viðurkenna beri einnig menntun eða fengna reynslu, uppfylltar kröfur eða leyfi eða skírteini sem hafa verið gefin út á yfirráðasvæði fyrrnefnds annars samningsaðila.
3. Allir slíkir samningar eða samkomulag eða einhliða viðurkenning skulu eða skal vera í samræmi við viðeigandi ákvæði samningsins um stofnun Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar, einkum 3. mgr. VII. gr. GATS-samningsins.

Gr. 3.10

För einstaklinga.

1. Þessi grein gildir um ráðstafanir sem hafa áhrif á einstaklinga sem eru þjónustuveitendur hjá samningsaðila og á einstaklinga frá samningsaðila sem þjónustuveitandi hjá samningsaðila ræður til að veita þjónustu.
2. Þessi kafli gildir hvorki um ráðstafanir sem hafa áhrif á einstaklinga sem leita eftir aðgangi að vinnumarkaði samningsaðila né gildir hann um ráðstafanir varðandi ríkisfang, búsetu eða fasta atvinnu.
3. Einstaklingum, sem falla undir sérstaka skuldbindingu, skal heimilt að veita þá þjónustu sem um ræðir í samræmi við skilmála þeirrar skuldbindingar.
4. Þessi kafli skal ekki koma í veg fyrir að samningsaðili geti beitt ráðstöfunum til að stýra komu einstaklinga frá öðrum samningsaðila inn á yfirráðasvæði sitt eða tímabundinni dvöl þeirra þar, meðal annars þeim ráðstöfunum sem eru nauðsynlegar til að vernda heilleika landamæra sinna og tryggja skipulag á för einstaklinga yfir þau, að því tilskildu að slíkum ráðstöfunum sé ekki beitt

⁷ Hugtakið „viðkomandi alþjóðastofnanir“ vísar til alþjóðastofnana sem viðkomandi stofnunum a.m.k. allra samningsaðila er frjálst að eiga aðild að.

með þeim hætti að geri að engu eða skerði þann ávinning sem samningsaðilar hafa samkvæmt skilmálum sérstakrar skuldbindingar.⁸

Gr. 3.11

Gagnsæi.

Ákvæði 1. og 2. mgr. III. gr. og III. gr. a í GATS-samningnum gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum.

Gr. 3.12

Einkasöluaðstaða og þjónustuveitendur með einkarétt.

Ákvæði 1., 2. og 5. mgr. VIII. gr. GATS-samningsins gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum.

Gr. 3.13

Viðskiptahættir.

Ákvæði IX. gr. GATS-samningsins gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum.

Gr. 3.14

Greiðslur og yfirfærslur.

1. Að frátöldum þeim aðstæðum sem fyrirséðar eru í gr. 3.15 (Takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð) skal samningsaðili ekki setja takmarkanir á yfirfærslur og greiðslur milli ríkja í yfirstandandi viðskiptum við annan samningsaðila.
2. Ekkert í þessum kafla hefur áhrif á réttindi og skyldur samningsaðilanna samkvæmt samkomulaginu um samþykktir Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, þ.m.t. ráðstafanir í gjaldeyrismálum sem eru í samræmi við samkomulagið um samþykktir Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, að því tilskildu að samningsaðili setji engar takmarkanir á fjármagnsviðskipti, sem ekki samrýmast sérstökum skuldbindingum hans, nema skv. gr. 3.15 (Takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð) eða að beiðni Alþjóðagjaldeyrissjóðsins.

Gr. 3.15

Takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð.

1. Ákvæði 1.–3. mgr. XII. gr. GATS-samningsins gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum.
2. Samningsaðili, sem samþykkir eða viðheldur slíkum takmörkunum, skal þegar í stað tilkynna sameiginlegu nefndinni um það.

Gr. 3.16

Styrkir.

1. Samningsaðili, sem telur sig hafa orðið fyrir skaðlegum áhrifum af styrkveitingum annars samningsaðila, getur óskað eftir sérstökum samráðsfundi um það með þeim samningsaðila. Samningsaðilinn, sem beiðni er beint til, skal ganga til slíks samráðs.
2. Samningsaðilarnir skulu endurskoða allar verklagsreglur, sem samkomulag er um skv. XV. gr. GATS-samningsins, með það í huga að fella þær inn í þennan samning.

Gr. 3.17

Undanþágur.

Ákvæði XIV. gr. og 1. mgr. XIV. gr. a í GATS-samningnum gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum.

⁸ Eigi skal litið svo á að það eitt að krefjast vegabréfsáritunar fyrir einstaklinga geri að engu eða skerði ávinning samkvæmt sérstakri skuldbindingu.

Gr. 3.18

Skrár yfir sérstakar skuldbindingar.

1. Sérhver samningsaðili skal færa í skrá þær sérstöku skuldbindingar sem hann gengst undir samkvæmt greinum 3.5 (Markaðsaðgangur), 3.6 (Innlend meðferð) og 3.7 (Viðbótarskuldbindingar). Tilgreina skal eftirfarandi í sérhverri skrá, að því er varðar svið þar sem gengist er undir fyrrnefndar skuldbindingar:
 - a) skilmála, takmarkanir og skilyrði fyrir markaðsaðgangi,
 - b) skilyrði og forsendur fyrir innlendra meðferð,
 - c) samþykktir varðandi viðbótarskuldbindingar sem um getur í gr. 3.7 (Viðbótarskuldbindingar) og
 - d) tímamörk fyrir framkvæmd slíkra skuldbindinga og gildistökudag slíkra skuldbindinga, eftir því sem við á.
2. Ráðstafanir, sem eru ósamrýmanlegar bæði gr. 3.5 (Markaðsaðgangur) og gr. 3.6 (Innlend meðferð), skulu vera með fyrirvara um 2. mgr. XX. gr. GATS-samningsins.
3. Skrár samningsaðilanna yfir sérstakar skuldbindingar eru settar fram í IX. viðauka (Skrár yfir sérstakar skuldbindingar).

Gr. 3.19

Breytingar á skrám.

Samningsaðilarnir skulu, að fenginni skriflegri beiðni samningsaðila, hafa með sér samráð til að fjalla um breytingar á sérstakri skuldbindingu eða afturköllun hennar í skrá samningsaðilans, sem leggur fram beiðni, yfir sérstakar skuldbindingar. Samráðið skal fara fram innan þriggja mánaða frá viðtöku beiðninnar. Með slíku samráði skulu samningsaðilar stefna að því að tryggja að viðhaldið verði almennu stigi skuldbindinga sem aðilar hafa gagnkvæman hag af og eru ekki óhagstæðari fyrir viðskipti en þær sem kveðið var á um í skránni yfir sérstakar skuldbindingar áður en samráðið hófst. Breytingar á skrám eru með fyrirvara um þá málsmæðferð sem fjallað er um í 10. gr. (Sameiginlega nefndin) og gr. 12.2 (Breytingar).

Gr. 3.20

Endurskoðun.

Í því skyni að auka enn frekar frelsi í þjónustuviðskiptum sín á milli, skulu samningsaðilar endurskoða á a.m.k. þriggja ára fresti, eða oftar ef samkomulag næst um það, skrár sínar yfir sérstakar skuldbindingar og skrár yfir undanþágur vegna bestukjaramæðferðar, einkum með tilliti til sjálfstæðra ráðstafana til að auka frelsi og til yfirstandandi starfs á vegum Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar. Fyrsta endurskoðun af því tagi skal fara fram eigi síðar en þremur árum eftir að samningur þessi öðlast gildi.

Gr. 3.21

Viðaukar.

Eftirtaldir viðaukar mynda óaðskiljanlegan hluta þessa kafla:

- a) IX. viðauki (Skrár yfir sérstakar skuldbindingar),
- b) X. viðauki (Skrá yfir undanþágur vegna bestukjaramæðferðar),
- c) XI. viðauki (Fjármálaþjónusta),
- d) XII. viðauki (Fjarskiptaþjónusta),
- e) XIII. viðauki (För einstaklinga sem veita þjónustu),
- f) XIV. viðauki (Flutningar á sjó og tengd þjónusta).

4. KAFLI STOFNSETNING

Gr. 4.1

Gildissvið og umfang.

1. Þessi kaflí gildir um viðskiptanærveru á öllum sviðum, að undanskildum þjónustusviðum eins og fram kemur í gr. 3.1 (Gildissvið og umfang).⁹
2. Þessi kaflí hefur ekki áhrif á túlkun eða beitingu annarra alþjóðasamninga sem varða fjárfestingar eða skattlagningu sem eitt eða fleiri EFTA-ríki og Ekvador eru aðilar að.
3. Ekkert í þessum kafla skal túlkað á þann hátt að lagðar séu á skuldbindingar að því er varðar opinber innkaup sem falla undir 6. kafla (Opinber innkaup).

Gr. 4.2

Skilgreiningar.

Í þessum kafla er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:

- a) „lögaðili“: lögaðili sem á viðeigandi hátt er stofnaður eða skipulagður með öðrum hætti samkvæmt gildandi lögum, í hagnaðarskyni eða í öðrum tilgangi, hvort sem hann er í einkaeign eða í eigu hins opinbera, þ.m.t. hlutafélög, sjóðir, sameignarfélag, fyrirtæki um sameiginlegt verkefni, einstaklingsfyrirtæki eða samtök,
- b) „lögaðili samningsaðila“: lögaðili sem er stofnaður eða skipulagður með öðrum hætti samkvæmt lögum samningsaðila og stundar umtalsverð viðskipti hjá þeim samningsaðila,
- c) „einstaklingur“: einstaklingur sem er ríkisborgari hjá samningsaðila í samræmi við innlend lög hans og reglur eða hefur fasta búsetu hjá samningsaðila í samræmi við innlend lög hans og reglur og dvelur á yfirráðasvæði samningsaðila ef þessi samningsaðili veitir einstaklingum með fasta búsetu sömu meðferð í aðalatriðum og eigin ríkisborgurum að því er varðar ráðstafanir sem hafa áhrif á viðskiptanærveru,
- d) „viðskiptanærvera“ merkir hvers konar viðskiptastarfsemi, meðal annars með:
 - i. stofnun, kaupum á eða áframhaldandi rekstri lögaðila eða
 - ii. stofnun eða áframhaldandi rekstri útibús eða umboðsskrifstofu, á yfirráðasvæði annars samningsaðila, í því skyni að stunda efnahagslega starfsemi.

Gr. 4.3

Innlend meðferð.

Sérhver samningsaðili skal, með fyrirvara um gr. 4.4 (Fyrirvarar) og með þeim fyrirvörum sem settir eru fram í XV. viðauka (Skrá yfir fyrirvara), veita lögaðilum og einstaklingum annars samningsaðila og viðskiptanærveru slíkra aðila eigi óhagstæðari meðferð en hann veitir, í sambærilegum aðstæðum¹⁰, eigin lögaðilum og einstaklingum og viðskiptanærveru slíkra aðila.¹¹

Gr. 4.4

Fyrirvarar.

1. Ákvæði gr. 4.3 (Innlend meðferð) gilda ekki um:
 - a) fyrirvara í XV. viðauka (Skrá yfir fyrirvara),
 - b) breytingu á fyrirvara, sem um getur í a-lið, að því marki sem breytingin rýrir ekki samræmi fyrirvarans við gr. 4.3 (Innlend meðferð),
 - c) nýjan fyrirvara sem samningsaðili samþykkir og er felldur inn í XV. viðauka (Skrá yfir fyrirvara) og sem hefur ekki áhrif á heildarskuldbindingar þess samningsaðila samkvæmt samningi þessum,

⁹ Litið er svo á að þjónusta, sem er sérstaklega undanþegin gildissviði 3. kafla (Þjónustuviðskipti), falli ekki innan gildissviðs þessa kafla.

¹⁰ Litið er svo á, þó með þeim fyrirvörum sem settir eru fram í XV. viðauka (Skrá yfir fyrirvara), að samningsaðili skuli ekki veita einstaklingum og lögaðilum annars samningsaðila og viðskiptanærveru þeirra óhagstæðari meðferð á grundvelli ríkisfangs þeirra. Það veltur á aðstæðunum í heild hvort slík meðferð sé veitt í „sambærilegum aðstæðum“.

¹¹ Til að veita frekari vissu þá skal ekki túlka neitt í þessari grein þannig að hún skapi nýjar skyldur varðandi markaðsaðgang aðrar en innlenda meðferð.

- að því marki sem slíkir fyrirvarar samrýmast ekki gr. 4.3 (Innlend meðferð).
2. Samningsaðila er hvenær sem er heimilt, annaðhvort að beiðni annars samningsaðila eða einhliða, að afnema, í heild eða að hluta, fyrirvara sína, sem eru settir fram í XV. viðauka (Skrá yfir fyrirvara), með skriflegri tilkynningu til hinna samningsaðilanna.
 3. Samningsaðila er hvenær sem er heimilt að fella nýjan fyrirvara inn í XV. viðauka (Skrá yfir fyrirvara), í samræmi við c-lið 1. undirgr., með skriflegri tilkynningu til hinna samningsaðilanna. Annar samningsaðili getur, þegar hann tekur við þess háttar skriflegri tilkynningu, farið fram á samráð um fyrirvarann. Samningsaðilinn, sem fellir inn nýja fyrirvarann, skal hefja samráð við þann samningsaðila sem fer fram á það, jafnskjótt og hann veitir samráðsbeiðninni viðtöku.

Gr. 4.5

Lykilstarfsmenn.

1. Sérhver samningsaðili skal, með fyrirvara um eigin lög og reglur, veita einstaklingum annars samningsaðila og lykilstarfsmönnum, sem starfa hjá einstaklingum eða lögaðilum annars samningsaðila, leyfi til komu og tímabundinnar dvalar á yfirráðasvæði sínu í því skyni að stunda starfsemi, sem tengist viðskiptanærveru, m.a. veita ráðgjöf eða mikilvæga tækniþjónustu.
2. Sérhver samningsaðili skal, með fyrirvara um eigin lög og reglur, heimila einstaklingum eða lögaðilum annars samningsaðila, ásamt viðskiptanærveru þeirra, að ráða til sín, í tengslum við viðskiptanærveruna og að eigin vali þess einstaklings eða lögaðila, lykilstarfsmenn óháð þjóðerni og ríkisfangi, að því tilskildu að þessum lykilstarfsmönnum hafi verið heimiluð koma, dvöl og atvinna á yfirráðasvæði hans og að viðkomandi starf sé í samræmi við þá skilmála, skilyrði og tímamörk sem felast í þeirri heimild sem er veitt fyrrnefndum lykilstarfsmönnum.
3. Sérhver samningsaðili skal, með fyrirvara um eigin lög og reglur, veita maka og ólögráða börnum einstaklings, sem fengið hefur tímabundið leyfi til komu, dvalar og til að stunda atvinnu í samræmi við 1. og 2. mgr., tímabundið leyfi til komu og dvalar og útvega þeim nauðsynleg staðfestingarskjöl. Maka og ólögráða börnum skal veitt leyfi til sama tíma og dvöl fyrrnefnds einstaklings varir.

Gr. 4.6

Réttur til reglusetningar.

1. Samningsaðila er heimilt, með fyrirvara um ákvæði þessa kafla, að samþykkja, viðhalda eða framfylgja, án mismununar, hverri þeirri ráðstöfun sem þjónar almannahagsmunum, m.a. ráðstöfunum til að koma til móts við heilsufars-, öryggis- eða umhverfissjónarmið eða eðlilegum varúðarráðstöfunum.
2. Samningsaðili ætti hvorki að falla eða víkja að öðru leyti frá, eða bjóðast til að falla eða víkja að öðru leyti frá, fyrrnefndum ráðstöfunum, í því skyni að hvetja til þess að stofnað verði til viðskiptanærveru aðila frá öðrum samningsaðila eða aðila sem ekki á aðild að samningi þessum, að hennar sé aflað, hún sé færð út eða henni viðhaldið á yfirráðasvæði hans.

Gr. 4.7

Gagnsæi.

1. Lög, reglugerðir, ákvarðanir dómstóla og stjórnsýsluúrskurði, sem hafa almennt gildi og samningsaðili framfylgir, svo og gildandi samninga milli samningsaðila, sem hafa áhrif á mál sem þessi kafli tekur til, skal birta án tafar með þeim hætti að samningsaðilarnir og lögaðilar og einstaklingar þeirra geti kynnt sér efni þeirra.
2. Ekkert í þessari grein leggur samningsaðila þær skyldur á herðar að veita upplýsingar sem eru trúnaðarmál ef slíkt hindraði framkvæmd laga eða væri á annan hátt andstætt almannahagsmunum eða ef það skaðaði lögmæta viðskiptahagsmuni lögaðila eða einstaklings.

Gr. 4.8

Greiðslur og yfirfærslur.

1. Að frátöldum þeim aðstæðum sem fyrir séðar eru í gr. 4.9 (Takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð) skal samningsaðili ekki setja takmarkanir á gengar greiðslur og fjármagnsflutninga í tengslum við starfsemi á grundvelli viðskiptanærveru sem ekki er á þjónustusviði.
2. Ekkert í þessum kafla hefur áhrif á réttindi og skyldur samningsaðilanna samkvæmt samkomulaginu um samþykktir Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, þar á meðal ráðstafanir í gjaldeyrismálum sem eru í samræmi við það samkomulag, að því tilskildu að samningsaðili setji engar takmarkanir á fjármagnsviðskipti sem samrýmast ekki skyldum hans samkvæmt þessum kafla.

Gr. 4.9

Takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð.

1. Samningsaðilarnir skulu reyna að komast hjá því að leggja á takmarkanir til að tryggja greiðslujöfnuð.
2. Ákvæði 1.–3. mgr. XII. gr. GATS-samningsins gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum, að breyttu breytanda.
3. Samningsaðili, sem samþykkir eða viðheldur slíkum takmörkunum, skal þegar í stað tilkynna sameiginlegu nefndinni um það.

Gr. 4.10

Almennar undanþágur.

Ákvæði XIV. gr. GATS-samningsins frá 1994 og inngangur og g-liður XX. gr. GATT-samningsins frá 1994 gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum, að breyttu breytanda.

Gr. 4.11

Undanþágur af öryggisástæðum.

Ákvæði 1. mgr. XIV. gr. a í GATS-samningnum gilda og eru hér með felld inn í samning þennan og verða hluti af honum, að breyttu breytanda.

Gr. 4.12

Endurskoðun.

Þennan kafla skal endurskoða reglulega innan sameiginlegu nefndarinnar með það fyrir augum að þróa enn frekar skuldbindingar samningsaðilanna.

5. KAFLI

VERND HUGVERKA

Gr. 5

Vernd hugverka.¹²

1. Samningsaðilarnir skulu veita og tryggja fullnægjandi og árangursríka vernd hugverkaréttinda án mismununar og gera ráð fyrir ráðstöfunum til að framfylgja þeim réttindum gegn brotum á þeim, m.a. fölsun og ólöglegri nýtingu, í samræmi við ákvæði þessa kafla og XVI. viðauka (Vernd hugverka) og þá alþjóðasamninga sem þar er getið.
2. Samningsaðilarnir skulu ekki veita ríkisborgurum hvers annars óhagstæðari meðferð en þeir veita eigin ríkisborgurum. Undanþágur frá þessari skyldu skulu vera í samræmi við efnisákvæði 3. og 5. gr. TRIPS-samningsins.
3. Samningsaðilarnir skulu ekki veita ríkisborgurum hvers annars óhagstæðari meðferð en veitt er ríkisborgurum aðila sem stendur utan samningsins. Ef samningsaðili gerir viðskiptasamning, sem felur í sér ákvæði um vernd hugverkaréttinda, við aðila utan þessa samnings, sem tilkynnt er um skv. XXIV. gr. GATT-samningsins frá 1994, skal hann tilkynna hinum samningsaðilunum um það án tafar og ekki veita þeim óhagstæðari meðferð en hann veitir samkvæmt slíkum samningi.

¹² Samningsaðilarnir hafa í huga rétt sinn til að nýta undanþágur, sveigjanleika og takmarkanir sem þeir hafa samþykkt í marghliða samningum, að því tilskildu að ráðstafanir, sem gerðar eru, séu í samræmi við þennan samning.

Samningsaðili sem gerir slíkan samning skal, að fram kominni beiðni frá öðrum samningsaðila, semja um að fella inn í þennan samning ákvæði um að veita ekki óhagstæðari meðferð en veitt er samkvæmt þeim samningi. Undanþágur frá þessari skyldu skulu vera í samræmi við efnisákvæði TRIPS-samningsins, einkum 4. og 5. gr. hans.

4. Sameiginlega nefndin skal, að beiðni samningsaðila, endurskoða ákvæðin um vernd hugverkarréttinda, sem er að finna í þessum kafla og í XVI. viðauka (Vernd hugverka), með það í huga að auka enn frekar vernd og forðast eða ráða bót á röskun í viðskiptum sem stafar af núverandi vernd hugverkarréttinda.

6. KAFLI OPINBER INNKAUP

Gr. 6.1

Gildissvið og umfang.

1. Þessi kaflí gildir um hvers kyns ráðstafanir samningsaðila varðandi þau innkaup sem falla undir samning þennan. Í þessum kafla merkir „innkaup sem falla undir samning þennan“, innkaup á vegum hins opinbera:
 - a) á vörum, þjónustu eða hvaða samsetningu þeirra sem er:
 - i. eins og tilgreint er í viðbættum sérhvers samningsaðila við XVII. viðauka (Opinber innkaup) og
 - ii. sem eru ekki keyptar inn til sölu eða endursölu í viðskiptalegum tilgangi eða til nota við framleiðslu eða afhendingu vara eða þjónustu vegna sölu eða endursölu í viðskiptalegum tilgangi,
 - b) hvert sem samningsformið er, þ.m.t. kaup, langtíma- eða skammtímaleiga eða kaupleiga, með eða án kaupréttar og opinberra sérleyfissamninga um verk,
 - c) sem að verðgildi, eins og það er metið í samræmi við þær reglur sem tilgreindar eru í 9. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup), jafngilda eða fara yfir viðeigandi viðmið, sem er tilgreint í 1.–3. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup), þegar auglýsing er birt í samræmi við gr. 6.10 (Auglýsingar),
 - d) af hálfu innkaupastofnunar og
 - e) sem eru ekki að öðru leyti útilokuð skv. 2. mgr. eða XVII. viðauka (Opinber innkaup).
2. Þessi kaflí gildir ekki um:
 - a) kaup eða leigu á landi, byggingum sem eru til fyrir eða öðrum fasteignum eða réttindi þeim viðkomandi,
 - b) samkomulag utan samninga eða neins konar aðstoð sem samningsaðili veitir, þ.m.t. samstarfs-samningar, styrkir, lán, eiginfjárukning, ábyrgðir og skattaívilnanir,
 - c) kaup á eða öflun þjónustu frá fjármála- eða innlánastofnunum, þjónustu á sviði félagsslita og reksturs fyrir eftirlitsskyldar fjármálastofnanir eða þjónustu sem tengist sölu, innlausn og dreifingu skulda hins opinbera, þ.m.t. lán og ríkisskuldabréf, skuldaviðurkenningar og önnur verðbréf,¹³
 - d) ráðningarsamningar hins opinbera og tengdar ráðstafanir,
 - e) innkaup sem eru gerð:
 - i. í þeim sérstaka tilgangi að veita alþjóðlega aðstoð, að meðtalinni þróunaraðstoð,
 - ii. samkvæmt sérstakri málsmeðferð eða skilyrði samnings varðandi:
 - aa) staðsetningu herliðs eða
 - bb) sameiginlega framkvæmd verkefnis sem undirritunarriki slíks samnings annast,
 - iii. samkvæmt sérstakri málsmeðferð eða skilyrði:
 - aa) alþjóðastofnunar eða
 - bb) sem eru fjármögnuð með alþjóðlegum styrkjum, lánum eða annarri aðstoð, þar sem viðeigandi málsmeðferð eða skilyrði myndu ekki samrýmast þessum kafla.

¹³ Litið er svo á að þessi kaflí gildi ekki um kaup á bankaþjónustu, fjármálaþjónustu eða sérhæfðri þjónustu sem tengist eftirfarandi starfsemi:

- a) að stofna til skulda hins opinbera eða
- b) meðferð skulda hins opinbera.

Gr. 6.2
Skilgreiningar.

Í þessum kafla er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:

- a) „verslunarvörur eða þjónusta í atvinnuskyni“: vörur eða þjónusta af þeirri gerð sem er almennt seld eða er á boðstólum á almennum markaði fyrir kaupendur, sem eru ekki opinberir aðilar-, í óopinberum tilgangi og oftast keypt af þeim,
- b) „þjónusta á sviði byggingaframkvæmda“: þjónusta, sem hefur að markmiði mannvirkjagerð með hvaða aðferðum sem er, byggð á 51. deild í bráðabirgðaútgáfu aðalvörflokkunar Sameinuðu þjóðanna (CPC),
- c) „dagar“: almanaksdagar,
- d) „rafrænt uppboð“: ítrunarferli sem felur það í sér að birgjar nota rafrænar aðferðir til að kynna annaðhvort nýtt verð eða ný gildi fyrir mælanlega þætti í tilboðinu aðra en verð sem tengjast matsviðmiðunum, eða hvorttveggja, og leiða til röðunar eða endurröðunar tilboða,
- e) „skriflegur eða skrifaður“: hvers konar tjáning með orðum eða tölum sem hægt er að lesa, endurgera og miðla síðar, þ.m.t. upplýsingar sem eru sendar eða vistaðar með rafrænum hætti,
- f) „lokað útboð“: innkaupaaðferð þar sem innkaupastofnunin hefur samband við birgi eða birgja að eigin vali,
- g) „ráðstöfun“: hvers konar lög, reglugerð, málsmeðferð, stjórnsýsluleiðbeiningar eða -venjur eða hvers konar aðgerð innkaupastofnunar vegna innkaupa sem falla undir samning þennan,
- h) „fjölnota skrá“: skrá yfir birgja sem innkaupastofnun hefur ákvarðað að uppfylli skilyrðin fyrir því að vera á þeirri skrá og innkaupastofnunin hyggst nota oftár en einu sinni,
- i) „auglýsing um fyrirhuguð innkaup“: auglýsing, sem innkaupastofnun birtir, þar sem áhugasömum birgjum er boðið að leggja fram þátttökubeiðni, tilboð eða hvort tveggja,
- j) „auglýsing um áætluð innkaup“: auglýsing sem innkaupastofnun birtir og varðar framtíðar-innkaupaáætlanir hennar,
- k) „jöfnun“: skilyrði eða viðfangsefni sem stuðlar að byggðapróun eða bætir viðskiptajöfnuð samningsaðila, t.d. með því að nota innlend aðföng, leyfi fyrir tækni, fjárfestingu, verslun til jöfnunar og sambærilegar aðgerðir eða kröfur,
- l) „almennt útboð“: innkaupaaðferð þar sem öllum áhugasömum birgjum er heimilt að leggja fram tilboð,
- m) „aðili“: einstaklingur eða lögaðili,
- n) „innkaupastofnun“: stofnun sem fellur undir 1.–3. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup),
- o) „hæfur birgir“: birgir sem innkaupastofnun viðurkennir að hafi fullnægt þátttökuskilyrðum,
- p) „útboð með forvali“: innkaupaaðferð þar sem viðkomandi innkaupastofnun býður einungis hæfum birgjum að leggja fram tilboð,
- q) „þjónusta“: tekur til þjónustu á sviði byggingaframkvæmda nema annað sé tilgreint,
- r) „staðall“: skjal, sem viðurkennd stofnun hefur samþykkt, þar sem kveðið er á um almenna og endurtekna notkun, reglur, leiðbeiningar eða eiginleika vara eða þjónustu eða ferli og framleiðslu-aðferðir sem tengjast þeim og ekki er skylt að fylgja. Slíkir staðlar geta og falið í sér eða eingöngu fjallað um iðorð, tákn, pökkun, merkingar eða kröfur varðandi merkimiða eins og þau eða þær gilda um vöru, þjónustu, ferli eða framleiðslu-aðferð,
- s) „birgir“: aðili eða hópur aðila sem lætur eða getur látið í té vörur eða þjónustu,
- t) „tækniforskrift“: útboðskrafa þar sem:
 - i. mælt er fyrir um eiginleika vöru eða þjónustu, sem til stendur að kaupa, m.a. gæði, nothæfi, öryggi og stærðir eða ferli og aðferðir við framleiðslu þeirra eða útvegum eða
 - ii. fjallað er um iðorðanotkun, tákn, pökkun, merkingar eða kröfur varðandi merkimiða, eftir því sem þau eða þær gilda um tiltekna vöru eða þjónustu,
- u) „opinber sérleyfissamningur um verk“: samningur sömu tegundar og byggingarsamningar, að því undanskildu að þóknun fyrir verk, sem á að vinna, felst annaðhvort eingöngu í réttinum til að hagnýta bygginguna eða í þeim rétti ásamt greiðslu og
- v) „skilyrði fyrir þátttöku“: hvers konar skráning, hæfi eða aðrar forsendur fyrir þátttöku í innkaupum.

Gr. 6.3

Undanþágur af öryggisástandum og almennar undanþágur.

1. Ekkert í þessum kafla skal túlka með þeim hætti að hindri samningsaðila í að grípa til aðgerða eða birta ekki upplýsingar sem hann telur nauðsynlegar til þess að vernda mikilvæga öryggishagsmuni sína sem varða innkaup á vopnum, skotfærum eða hergögnum eða óhjákvæmileg innkaup vegna þjóðaröryggis eða landvarna.
2. Með fyrirvara um þá kröfu að slíkum ráðstöfunum sé ekki beitt með þeim hætti að það hefði í för með sér geðþóttabundna eða óréttlætanlega mismunun samningsaðila, þar sem aðstæður eru þær sömu, eða duldar takmarkanir í viðskiptum milli samningsaðila, skal ekkert í þessum kafla túlka þannig að komi í veg fyrir að samningsaðili innleiði, viðhaldi eða beiti ráðstöfunum:
 - a) sem eru nauðsynlegar til þess að vernda almennt siðgæði, allsherjarreglu eða almannaoöryggi,
 - b) sem eru nauðsynlegar til að vernda líf eða heilbrigði manna, dýra eða plantna,
 - c) sem eru nauðsynlegar til þess að vernda hugverk eða
 - d) sem tengjast vörum eða þjónustu fatlaðs fólks, góðgerðarstofnana eða vörum eða þjónustu sem er afrakstur vinnu í fangelsum.
3. Ákvæði b-liðar 2. undirgr. tekur til umhverfisráðstafana, m.a. ráðstafana er varða varðveislu náttúruauðlinda sem eru nauðsynlegar til að vernda líf eða heilbrigði manna, dýra eða plantna.

Gr. 6.4

Innlend meðferð og bann við mismunun.

1. Sérhver samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans, skal, með tilliti til hvers kyns ráðstafana varðandi innkaup sem falla undir samning þennan, þegar í stað og án skilyrða veita vörum og þjónustu annars samningsaðila og birgjum annars samningsaðila, sem bjóða fram slíkar vörur eða þjónustu, meðferð sem er ekki óhagstæðari en sú sem veitt er innlendum vörum, þjónustu og birgjum.
2. Enginn samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans, skal, með tilliti til hvers konar ráðstafana varðandi innkaup sem falla undir samning þennan:
 - a) veita birgi með staðfestu í landi sínu óhagstæðari meðferð en öðrum birgjum með staðfestu í landinu á grundvelli umfangs erlendra eignartengsla eða eignarhalds eða
 - b) mismuna birgi með staðfestu í landi sínu á þeim grundvelli að þær vörur eða sú þjónusta sem sá birgir býður fram vegna tiltekinna innkaupa séu vörur eða þjónusta frá öðrum samningsaðila.

Gr. 6.5

Notkun rafrænna aðferða.

1. Samningsaðilarnir skulu, eftir því sem unnt er, leitast við að nota rafrænar samskiptaaðferðir sem gera kleift að miðla á skilvirkan hátt upplýsingum um opinber innkaup, einkum að því er varðar tækifæri, sem stofnanir veita til tilboðsgerðar, og virða um leið meginreglurnar um gagnsæi og bann við mismunun.
2. Innkaupastofnun skal við rafræn innkaup sem falla undir samning þennan:
 - a) tryggja að við innkaupin séu notuð upplýsingatæknikerfi og hugbúnaður, þ.m.t. þau sem tengjast sannvottun og dulkóðun upplýsinga, sem eru á almennum markaði og samvirkandi með öðrum upplýsingatæknikerfum og hugbúnaði á almennum markaði og
 - b) viðhalda kerfum sem tryggja óskert ástand þátttökubeiðna og tilboða og tilgreina meðal annars hvenær þeim er veitt viðtaka og útiloka óviðkomandi aðgang.

Gr. 6.6

Framkvæmd innkaupa.

Innkaupastofnun skal framkvæma innkaup, sem falla undir samning þennan, á gagnsæjan og óhlutdrægan hátt:

- a) sem samrýmist ákvæðum þessa kafla, þar sem aðferðum eins og almennu útboði, útboði með forvali og lokuðu útboði er beitt,
- b) þar sem sneitt er hjá hagsmunaaárekstrum og

- c) þar sem komið er í veg fyrir spillta starfshætti.

Gr. 6.7

Upprunareglur.

Samningsaðili skal ekki beita, með tilliti til innkaupa sem falla undir samning þennan, upprunareglum gagnvart vörum eða þjónustu, sem fluttar eru inn frá eða afhentar eru af öðrum samningsaðila, sem eru frábrugðnar þeim sem samningsaðilinn beitir á sama tíma í eðlilegum viðskiptum gagnvart innflutningi og afhendingu sömu vara og þjónustu frá sama samningsaðila.

Gr. 6.8

Jöfnun.

Samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans, skal ekki, með tilliti til innkaupa sem falla undir samning þennan, leita eftir, hafa hliðsjón af, innleiða eða framfylgja jöfnun af neinum toga.

Gr. 6.9

Upplýsingar um fyrirkomulag innkaupa.

1. Sérhver samningsaðili skal birta án tafar allar ráðstafanir sem hafa almennt gildi að því er innkaup, sem falla undir samning þennan, varðar og hvers kyns breytingar á þeim upplýsingum í opinberlega tilnefndum miðli, rafrænum eða prentmiðli, sem hefur mikla útbreiðslu og almenningur hefur og mun hafa greiðan aðgang að.
2. Sérhver samningsaðili skal, að fram kominni beiðni, gefa öðrum samningsaðila skýringu á slíkum upplýsingum.

Gr. 6.10

Auglýsingar.

1. Fyrir hver þau innkaup, sem falla undir samning þennan, skal innkaupastofnun birta auglýsingu um fyrirhuguð innkaup, nema við þær aðstæður er um getur í gr. 6.19 (Lokað útboð). Auglýsingin skal birt í þeim rafrænu miðlum eða prentmiðlum sem eru tilgreindir í 7. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup). Slíkur miðill skal hafa mikla útbreiðslu og skal auglýsingin vera aðgengileg a.m.k. út þann frest sem tilgreindur er í henni. Auglýsingin skal:
 - a) að því er varðar innkaupastofnanir, sem falla undir 1. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup), vera aðgengileg með rafrænum hætti og án endurgjalds um einn aðgangsstað og
 - b) að því er varðar þær innkaupastofnanir sem falla undir 2. eða 3. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup) og sé hún aðgengileg með rafrænum hætti, lögð fram a.m.k. um tengingar í rafrænni gátt sem er aðgengileg án endurgjalds.
2. Samningsaðilar, þ.m.t. þær innkaupastofnanir sem falla undir 2. eða 3. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup), eru hvattir til þess að birta auglýsingar sínar með rafrænum hætti og án endurgjalds um einn aðgangsstað.
3. Sérhver auglýsing um fyrirhuguð innkaup skal innihalda þær upplýsingar sem eru tilgreindar í 10. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup) nema kveðið sé á um annað í þessum kafla.
4. Sérhver samningsaðili skal hvetja innkaupastofnanir sínar til þess að birta, í miðlinum sem er tilgreindur í 7. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup) og eins snemma á hverju reikningsári og frekast er unnt, auglýsingu um framtíðarinnkaupaáform sín. Auglýsingin um áætluð innkaup ætti að innihalda efni innkaupanna og áætlaðan birtingardag auglýsingarinnar um fyrirhuguð innkaup.
5. Innkaupastofnun, sem fellur undir 2. eða 3. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup), er heimilt að nota auglýsingu um áætluð innkaup sem auglýsingu um fyrirhuguð innkaup, að því tilskildu að í auglýsingunni um áætluð innkaup komi fram eins mikið af upplýsingunum sem um getur í 3. mgr. og viðkomandi stofnun býr yfir, ásamt yfirlýsingu þess efnis að áhugasamir birgjar ættu að láta í ljós áhuga sinn á innkaupunum við innkaupastofnunina.

Gr. 6.11

Skilyrði fyrir þátttöku.

- Þegar sett eru skilyrði fyrir þátttöku og metið hvort birgir uppfyllir þau skilyrði skal samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans:
 - takmarka skilyrði fyrir þátttöku í innkaupum við þau sem skipta höfuðmáli til að tryggj sé að birgir hafi lagalegar og fjárhagslegar forsendur og viðskiptalega og tæknilega getu til að sinna viðkomandi innkaupum,
 - meta fjárhagslegar forsendur og viðskiptalega og tæknilega getu birgis á grundvelli atvinnustarfsemi birgisins, bæði innan og utan yfirráðasvæðis samningsaðila innkaupastofnunarinnar,
 - einungis grundvalla mat sitt á þeim skilyrðum sem innkaupastofnunin hefur tilgreint fyrir fram í auglýsingum eða útboðsgögnum,
 - ekki setja það skilyrði fyrir því að birgir geti tekið þátt í innkaupunum að innkaupastofnun tiltekins samningsaðila hafi áður valið eitt eða fleiri tilboð hans til samningsgerðar og
 - hafa heimild til að krefjast þess að viðeigandi fyrri reynsla sé fyrir hendi þegar slík reynsla er frumskilyrði fyrir því að uppfylla þær kröfur sem eru gerðar vegna innkaupanna.
- Ef sönnunargögn liggja fyrir getur samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans, útilokað birgi frá þátttöku, m.a. vegna:
 - gjaldþrots,
 - rangra yfirlýsinga,
 - verulegra eða endurtekinna annmarka á efndum mikilvægrar kröfu eða skyldu samkvæmt fyrri samningi eða samningum,
 - endanlegra dóma vegna alvarlegra refsilagabrota eða annarra alvarlegra brota,
 - misferlis í starfi eða verknaða eða vanrækslu sem skaðar ímynd birgisins með tilliti til áreiðanleika hans í viðskiptum eða
 - þess að hann hefur vanrækt að greiða skatta.

Gr. 6.12

Skráningarkerfi og verklag við hæfismat.

- Samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans, getur haldið úti skráningarkerfi fyrir birgja þar sem áhugasömum birgjum er gert að skrá sig og veita ákveðnar upplýsingar.
- Samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans, skal ekki samþykkja eða nota skráningarkerfi eða verklag við hæfismat sem reisir ónauðsynlegar hindranir gegn þátttöku birgja annarra samningsaðila í innkaupum hans.
- Hyggist innkaupastofnun nota útboð með forvali skal hún heimila öllum hæfum birgjum að taka þátt í tilteknum innkaupum nema innkaupastofnunin tilgreini í auglýsingu um fyrirhuguð innkaup takmörkun á fjölda birgja sem hafi heimild til þess að gera tilboð og tilgreini jafnframt þær viðmiðanir sem gilda þegar velja skal takmarkaðan fjölda birgja.

Gr. 6.13

Upplýsingar um ákvarðanir innkaupastofnunar.

- Innkaupastofnun skal án tafar tilkynna birgjum, sem leggja fram beiðni um þátttöku í innkaupum hennar eða sækja um að komast á fjölnota skrána, um ákvörðun sína varðandi beiðnina.
- Ef innkaupastofnun hafnar beiðni birgis um þátttöku í innkaupum eða að verða færður í fjölnota skrána, lítur ekki lengur á birgi sem hæfan eða fjarlægir birgi af fjölnota skránni skal sú stofnun tilkynna viðkomandi birgi um það án tafar og, fari birgirn fram á það, láta honum tafarlaust í té skriflega skýringu á þeim ástæðum sem ákvörðun hennar er byggð á.

Gr. 6.14

Fjölnota skrár.

- Innkaupastofnun er heimilt að halda úti fjölnota skrá yfir birgja, að því tilskildu að auglýsing, þar sem áhugasömum birgjum er boðið að sækja um að vera á skránni, sé birt árlega í viðeigandi miðli sem tilgreindur er í 7. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup) og sé hún birt með rafrænum hætti, að hún sé stöðugt aðgengileg í rafræna miðlinum sem tilgreindur er í 7. viðbæti

- við XVII. viðauka (Opinber innkaup). Gildi fjölnota skrá í þrjú ár eða skemur er innkaupastofnun heimilt að birta auglýsinguna aðeins einu sinni við upphaf gildistíma skrárinnar.
2. Í auglýsingunni, sem kveðið er á um í 1. mgr., skulu koma fram þær upplýsingar sem tilgreindar eru í 10. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup).
 3. Innkaupastofnun skal heimila birgjum að sækja hvenær sem er um að vera á fjölnota skrá og færa í skrána alla hæfa birgja innan hæfilega skamms tíma.
 4. Innkaupastofnun er heimilt að nota auglýsingu, þar sem birgjum er boðið að sækja um að komast á fjölnota skrána, sem auglýsingu um fyrirhuguð innkaup, að því tilskildu að:
 - a) auglýsingin sé birt í samræmi við 1. mgr. og innihaldi þær upplýsingar sem krafist er skv. 3. mgr. 10. viðbætis við XVII. viðauka (Opinber innkaup) og eins mikið af upplýsingunum sem krafist er í 1. mgr. 10. viðbætis við XVII. viðauka (Opinber innkaup) og liggja fyrir auk þess að fela í sér yfirlýsingu um að hún teljist vera auglýsing um fyrirhuguð innkaup,
 - b) stofnunin láti án tafar þeim birgjum, sem hafa látið stofnunina vita af áhuga sínum á tilteknum innkaupum, í té nægilegar upplýsingar til að gera þeim kleift að meta áhuga sinn á innkaupunum, þ.m.t. allar viðeigandi upplýsingar sem krafist er skv. 1. mgr. 10. viðbætis við XVII. viðauka (Opinber innkaup), að svo miklu leyti sem slíkar upplýsingar liggja fyrir og
 - c) birgi, sem hefur sótt um að komast á fjölnota skrána í samræmi við 3. mgr., sé heimilt að leggja fram tilboð í tilteknum innkaupum ef innkaupastofnunin hefur nægan tíma til að kanna hvort hann uppfyllir skilyrði fyrir þátttöku.

Gr. 6.15

Útboðsgögn.

1. Innkaupastofnun skal láta birgjum í té útboðsgögn með öllum upplýsingum sem eru nauðsynlegar til þess að gera þeim kleift að undirbúa og leggja fram svartilboð. Í þeim útboðsgögnum skal gera ítarlega grein fyrir þeim upplýsingum sem eru tilgreindar í 10. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup) nema það hafi þegar verið gert í auglýsingunni um fyrirhuguð innkaup.
2. Bjóði samningsstofnanir ekki frjálsan og beinan aðgang að öllum útboðsgögnum, ásamt viðbótargögnum, með rafrænum hætti, skulu þær þegar í stað hafa útboðsgögnin aðgengileg að fram kominni beiðni áhugasamra birgja samningsaðilanna. Innkaupastofnanir skulu og svara tafarlaust öllum eðlilegum beiðnum frá áhugasömum birgjum eða birgjum sem eru þátttakendur um viðeigandi upplýsingar enda veiti slíkar upplýsingar viðkomandi birgi ekki forskot á aðra birgja.

Gr. 6.16

Tækniforskriftir.

1. Innkaupastofnun skal hvorki semja, samþykka eða beita neinum tækniforskriftum né mæla fyrir um samræmismatsaðferðir sem hafa þann tilgang eða þau áhrif að hindra viðskipti milli samningsaðilanna að öþörfu.
2. Þegar innkaupastofnun mælir fyrir um tækniforskriftir varðandi vörur eða þjónustu, sem er keypt inn, skal hún, eftir því sem við á:
 - a) setja viðeigandi tækniforskrift fram með tilliti til krafna um nothæfi og virkni fremur en með tilliti til hönnunar eða lýsandi eiginleika og
 - b) byggja viðeigandi tækniforskrift á alþjóðlegum stöðlum, ef til eru, eða, að öðrum kosti, á innlendum tæknireglugerðum, viðurkenndum innlendum stöðlum eða byggingarreglugerðum.
3. Innkaupastofnun ætti að gefa til kynna, þegar hönnun eða lýsandi eiginleikar eru notaðir í tækniforskriftum og þar sem það á við, að hún muni fjalla um tilboð um sambærilegar vörur eða þjónustu, sem augljóslega uppfylla kröfur innkaupanna, með því að nota orð eins og „eða sambærilegt“ í útboðsgögnum.
4. Innkaupastofnun skal ekki mæla fyrir um tækniforskriftir þar sem gerð er krafa um eða vísað til tiltekins vörumerkis eða viðskiptaheitis, einkaleyfis, höfundarréttar, hönnunar eða tegundar, sérstaks uppruna, framleiðanda eða birgis, nema ógerlegt sé að lýsa útboðsskilmálum nógu nákvæmlega eða skiljanlega með öðrum hætti og að því tilskildu að í slíkum tilvikum noti viðkomandi stofnun orð eins og „eða sambærilegt“ í útboðsgögnum.

5. Innkaupastofnun skal ekki leita eftir eða samþykkja, með þeim hætti sem myndi hafa samkeppnishindrandi áhrif, ráðgjöf frá aðila, sem kann að hafa viðskiptahagsmuni tengda innkaupunum, þ.e. ráðgjöf sem kann að verða notuð við undirbúning eða samþykkt tækniforskrifta vegna tiltekinnna innkaupa.
6. Til frekari glöggvunar getur samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans, samið, samþykkt eða beitt, í samræmi við þessa grein, tækniforskriftum til þess að stuðla að varðveislu náttúruauðlinda eða vernda umhverfið.

Gr. 6.17

Breytingar á útboðsgögnum og tækniforskriftum.

Breyti innkaupastofnun, áður en samningur er gerður, þeim viðmiðunum eða kröfum sem settar eru fram í auglýsingu eða útboðsgögnum og lätin eru þeim birgjum sem eru þátttakendur í té eða breyti eða endurútgefi auglýsingu eða útboðsgögn, skal hún senda skriflega allar slíkar lagfæringar, breytta eða endurútgefna auglýsingu eða útboðsgögn:

- a) öllum birgjum sem eru þátttakendur þegar lagfæring, breyting eða endurútgáfa á sér stað, ef vitað er um þær, og í öllum öðrum tilvikum með sama hætti og upprunalegu upplýsingarnar voru gerðar aðgengilegar og
- b) í tæka tíð til þess að fyrrnefndir birgjar geti breytt og lagt fram að nýju breytt tilboð, eftir því sem við á.

Gr. 6.18

Tímamörk.

Innkaupastofnun skal, í samræmi við eðlilegar eigin þarfir, gefa birgjum nægan tíma til þess að undirbúa og leggja fram beiðnir um þátttöku og svara tilboðum, einkum að teknu tilliti til eðlis innkaupanna og þess hversu flókin þau eru. Sérhver samningsaðili skal setja tímamörk í samræmi við þau skilyrði sem eru tilgreind í 8. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup). Fyrrnefnd tímamörk, þ.m.t. framlenging þeirra, skulu vera þau sömu fyrir alla birgja sem sýna áhuga eða eru þátttakendur.

Gr. 6.19

Lokað útboð.

Innkaupastofnun er heimilt að nota lokað útboð og velja að beita ekki ákvæðum greina 6.10 (Auglýsingar), 6.11 (Skilyrði fyrir þátttöku), 6.12 (Skráningarkerfi og verklag við hæfismat), 6.14 (Fjölnota skrár), 6.15 (Útboðsgögn), 6.18 (Tímamörk), 6.20 (Rafræn uppboð), 6.21 (Samninga-viðræður), 6.22 (Meðferð tilboða), og 6.23 (Samningsgerð) aðeins við eftirfarandi aðstæður, að því tilskildu að hún beiti þessu ákvæði ekki í því skyni að forðast samkeppni milli birgja eða með þeim hætti að mismuni birgjum annars samningsaðila eða verndi innlenda birgja:

- a) þegar:
 - i. engin tilboð voru lögð fram eða enginn birgir lagði fram þátttökubeiðni,
 - ii. engin tilboð, sem samrýmast grunnkröfum samkvæmt útboðsgögnum, voru lögð fram,
 - iii. engir birgjar uppfylltu þátttökuskilyrði eða
 - iv. framlögð tilboð hafa falið í sér samráð,að því tilskildu að kröfum samkvæmt útboðsgögnum sé ekki breytt í veigamiklum atriðum,
- b) þegar einungis tiltekinn birgir getur afhent þær vörur eða þjónustu er um ræðir og ekki fyrirfinnast hæfilegir valkostir hvað þær eða hana varðar eða aðrar eða önnur í þeirra stað af einverjum þeim ástæðum sem hér greinir:
 - i. innkaupin varða listaverk,
 - ii. um ræðir vernd einkaleyfa, höfundarréttar eða annars einkaréttar eða
 - iii. ef engin samkeppni er fyrir hendi af tæknilegum ástæðum eins og á við í innkaupum á persónulegri (l. intuitu personae) þjónustu,
- c) um ræðir viðbótar afhendingu upphaflegs birgis á vöru og þjónustu sem upphafleg innkaup tóku ekki til og skipti á birgi til að afhenda sams konar viðbótarvörur og -þjónustu:

- i. geta ekki farið fram af efnahags- eða tæknilegum ástæðum, s.s. vegna krafna um skiptihæfi eða samvirkni að því er varðar þann tækjabúnað, hugbúnað, þjónustu eða uppsett kerfi sem fyrir eru og aflað var með upphaflegum innkaupum og
 - ii. myndu hafa í för með sér verulegt óhagræði fyrir innkaupastofnunina eða umtalsverðan kostnað vegna tvíverknaðar,
 - d) þegar ekki væri hægt að fá vörurnar eða þjónustuna afhenta tímanlega í opnu útboðsferli eða útboðsferli með forvali, svo fremi að algjöra nauðsyn beri til vegna brýnnar þarfar af völdum atburða sem viðkomandi innkaupastofnun getur ekki séð fyrir,
 - e) þegar um ræðir vörur keyptar á vörumarkaði,
 - f) þegar innkaupastofnun kaupir frumgerð eða fyrstu vöru eða þjónustu sem er þróuð að beiðni hennar í tengslum við og vegna tiltekins samnings um rannsókn, tilraun, athugun eða frumþróun. Frumþróun fyrstu vöru eða þjónustu getur falið í sér takmarkaða framleiðslu eða afhendingu í því skyni að fella inn niðurstöður vettvangsprófana og sýna fram á að varan eða þjónustan sé hæf til magnframleiðslu eða -afhendingar samkvæmt viðurkenndum gæðastöðlum, en felur ekki í sér magnframleiðslu eða -afhendingu í því skyni að sannreyna markaðshæfi eða til að endurheimta rannsóknar- og þróunarkostnað,
 - g) þegar um ræðir innkaup, sem eru gerð við sérlega hagstæðar aðstæður sem einungis koma upp í mjög skamman tíma vegna óvenjulegra ráðstafana, eins og ráðstafana vegna félagsslita, skiptameðferðar eða gjaldþrotameðferðar, en ekki þegar um ræðir venjubundin kaup af venjulegum birgjum eða
 - h) þegar tilboð vinningshafa í hönnunarsamkeppni er valið til samningsgerðar, að því tilskildu að:
 - i. samkeppnin hafi verið skipulögð þannig að samrýmist grundvallarreglum þessa kafla, einkum þeim sem varða birtingu auglýsingar um fyrirhuguð innkaup og
 - ii. óháð dómnefnd eða nefnd um hönnunarsamkeppni dæmi þátttakendurna með það í huga að ganga til samninga um hönnunina við vinningshafa.
2. Innkaupastofnun skal taka saman skriflega skýrslu um sérhvern samning sem er gerður skv. 1. mgr. Í skýrslunni skal koma fram nafn viðkomandi innkaupastofnunar, verðmæti og tegund þeirra vara eða þjónustu sem er keypt og yfirlýsing þar sem fram koma þær aðstæður og þau skilyrði sem er lýst í 1. mgr. og réttlættu notkun lokaðs útboðs.

Gr. 6.20

Rafræn uppboð.

Hyggist innkaupastofnun gera innkaup sem falla undir samning þennan og nota til þess rafrænt uppboð skal viðkomandi innkaupastofnun láta sérhverjum þátttakanda í té eftirfarandi áður en rafræna uppboðið hefst:

- a) sjálfvirku matsaðferðina, m.a. þá stærðfræðiformúlu sem stuðst er við sem byggð er á þeim matsviðmiðunum sem sett eru fram í útboðsgögnum og notuð verður við sjálfvirka röðun eða endurröðun meðan á uppboðinu stendur,
- b) niðurstöður upphaflegs mats á grunnþáttum tilboðs hans, standi til gera samning á grundvelli hagstæðasta tilboðs og
- c) hvers kyns aðrar upplýsingar sem máli skipta og varða framkvæmd uppboðsins.

Gr. 6.21

Samningaviðræður.

1. Samningsaðili getur ákveðið að innkaupastofnanir hans efni til samningaviðræðna ef:
 - a) viðkomandi stofnun hefur gefið þá fyrirætlun til kynna í auglýsingu um fyrirhuguð innkaup samkvæmt gr. 6.10 (Auglýsingar) eða
 - b) mat leiðir í ljós að ekkert tilboð sé augljóslega hagstæðast í ljósi þeirra tilteknu matsviðmiðana sem sett voru fram í auglýsingunni eða í útboðsgögnunum.
2. Innkaupastofnun skal:
 - a) tryggja að hvers konar útilokun birgja, sem taka þátt í samningaviðræðum, sé í samræmi við þær matsviðmiðanir sem settar voru fram í auglýsingunni eða í útboðsgögnunum og

- b) ef við á, þegar efnt er til samningaviðræðna, setja fram sameiginlegan frest fyrir þá birgja sem eru þátttakendur og eftir eru til að leggja fram ný eða endurskoðuð tilboð.

Gr. 6.22

Meðferð tilboða.

1. Innkaupastofnun skal taka við, opna og meðhöndla öll tilboð samkvæmt málsmeðferð sem tryggir sanngirni og óhlutdrægni í innkaupaferlinu og að farið sé með tilboð sem trúnaðarmál.
2. Innkaupastofnun skal ekki láta birgi gjalda þess ef tilboð hans berst eftir að tilgreindur frestur er liðinn vegna tafa sem stafa einvörðungu af glöpum af hálfu viðkomandi innkaupastofnunar.
3. Ef innkaupastofnun gefur birgjum tækifæri til að leiðrétta óviljandi formgalla, milli þess sem tilboð eru opnuð og samningsgerð er ákveðin, skal viðkomandi stofnun veita öllum birgjum, sem eru þátttakendur, sama tækifæri.

Gr. 6.23

Samningsgerð.

1. Til að koma til greina við samningsgerð skal leggja fram skriflegt tilboð og skal það, við opnun, samrýmast grundvallarkröfum sem settar eru fram í auglýsingum og útboðsgögnum og vera frá birgi sem uppfyllir skilyrði fyrir þátttöku.
2. Innkaupastofnun skal, nema hún ákveði að samningsgerð þjóni ekki almannahagsmunum, ganga til samninga við þann birgi sem hún telur geta uppfyllt samningsskilyrðin og sem hefur, einvörðungu eftir þeim matsviðmiðunum að dæma sem eru tilgreind í auglýsingum og útboðsgögnum, lagt fram:
 - a) hagstæðasta tilboðið eða
 - b) þegar verð er eina viðmiðunin, tilboðið með lægsta verðinu.
3. Hafi innkaupastofnun borist tilboð, sem er óeðlilega lágt miðað við önnur tilboð sem borist hafa, getur hún gert fyrirspurn til birgisins til þess að fullvissa sig um að hann geti uppfyllt þátttökuskilyrði og staðið við skilmála samningsins.
4. Innkaupastofnun skal ekki beita valfrjálsum ákvæðum, hætta við innkaup eða breyta gerðum samningum með þeim hætti að farið sé í kringum skyldur samkvæmt þessum kafla.

Gr. 6.24

Gagnsæi upplýsinga um innkaup.

1. Innkaupastofnun skal án tafar veita birgjum, sem eru þátttakendur, upplýsingar um ákvarðanir sínar um samningsgerð og gera það skriflega sé þess óskað. Innkaupastofnun skal, með fyrirvara um gr. 6.25 (Upplýsingagiöf) og að fram kominni beiðni, gera birgi, sem ekki er valinn, grein fyrir ástæðum þess að stofnunin valdi ekki tilboð hans og hverjir kostir tilboðs þess birgis, sem varð hlutskarpastur, eru borið saman við önnur tilboð.
2. Innkaupastofnun skal, eigi síðar en 72 dögum eftir gerð hvers samnings, birta í prentmiðli eða rafrænum miðli, sem tilgreindur er í 7. viðbæti við XVII. viðauka (Opinber innkaup), auglýsingu þar sem a.m.k. eftirfarandi upplýsingar um samninginn koma fram:
 - a) lýsing á þeirri vöru eða þjónustu sem er keypt,
 - b) nafn og heimilisfang viðkomandi innkaupastofnunar,
 - c) nafn og heimilisfang þess birgis sem varð hlutskarpastur,
 - d) verðmæti þess tilboðs sem er tekið eða hæsta og lægsta boð sem tekið var til greina við samningsgerð,
 - e) dagsetning samningsgerðar og
 - f) hvaða innkaupaaðferð var beitt og, í þeim tilvikum þegar notað var lokað útboð samkvæmt gr. 6.19 (Lokað útboð), lýsing þeirra aðstæðna sem réttlættu notkun lokaðs útboðs.
3. Birti viðkomandi innkaupastofnun auglýsinguna í rafrænum miðli eingöngu skulu upplýsingarnar aðgengilegar á auðveldan hátt í hæfilega langan tíma.
4. Sérhver innkaupastofnun skal, í það minnsta þrjú ár frá gerð samnings, varðveita gögn og skýrslur um útboðsferlið og gerð samninga sem varða innkaup sem falla undir samning þennan, þ.m.t. þær

skýrslur sem kveðið er á um í gr. 6.19 (Lokað útboð) og þau gögn sem tryggja að rekja megi framkvæmd innkaupa, sem falla undir samning þennan, með rafrænum hætti.

Gr. 6.25

Upplýsingagjöf.

1. Samningsaðili skal, að beiðni annars samningsaðila, veita nauðsynlegar upplýsingar án tafar til að unnt sé að ganga úr skugga um hvort innkaup hafi farið fram með heiðarlegum hætti og með hlutleysi að leiðarljósi og í samræmi við ákvæði þessa kafla, þ.m.t. upplýsingar um eiginleika og viðeigandi kosti þess tilboðs sem var valið.
2. Þar sem afhending slíkra upplýsinga myndi skaða samkeppni í síðari útboðum skal sá samningsaðili sem veitir upplýsingunum viðtöku ekki kunngera þær neinum birgi, nema að höfðu samráði við og að fengnu samþykki þess samningsaðila sem lét upplýsingarnar í té.
3. Með fyrirvara um önnur ákvæði þessa kafla skal samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans, ekki láta tilteknum birgi í té upplýsingar sem gætu skaðað sanngjarna samkeppni milli birgja.
4. Ekkert í þessum kafla skal túlka þannig að þess sé krafist að samningsaðili, þ.m.t. innkaupastofnanir hans, yfirvöld og endurskoðunarstofnanir, láti af hendi trúnaðarupplýsingar samkvæmt þessum kafla ef afhending þeirra:
 - a) myndi hindra að lögum sé framfylgt,
 - b) kynni að skaða sanngjarna samkeppni milli birgja,
 - c) myndi skaða lögmæta viðskiptahagsmuni tiltekinna aðila, þ.m.t. vernd hugverka, eða
 - d) myndi á annan hátt stríða gegn almannahagsmunum.

Gr. 6.26

Endurskoðunarferli innanlands vegna vefengingar birgis.

1. Sérhver samningsaðili skal bjóða fram tímanlega, skilvirka og gagnsæja leið án mismununar til endurskoðunar á stjórnýslu- eða dómstigi, í samræmi við meginregluna um tilhlýðilega málsmeðferð, sem gerir birgi kleift að vefengja:
 - a) brot á ákvæðum þessa kafla eða
 - b) hafi viðkomandi birgir ekki rétt á að vefengja beint brot á ákvæðum þessa kafla samkvæmt landslögum og reglum samningsaðila, að vanrækt sé að fylgja ráðstöfunum samningsaðila varðandi framkvæmd þessa kafla,sem upp kemur í tengslum við innkaup sem falla undir samning þennan, þar sem viðkomandi birgir hefur, eða hefur haft, hagsmuna að gæta. Málsmeðferðarreglur um hvers kyns vefengingar skulu vera skriflegar og almenningi tiltækar.
2. Komi fram kvörtun frá birgi, í tengslum við innkaup sem falla undir samning þennan og þar sem viðkomandi birgir hefur, eða hefur haft, hagsmuna að gæta, þess efnis að um brot eða vanrækslu hafi verið að ræða, eins og fram kemur í 1. mgr., skal samningsaðili viðkomandi innkaupastofnunar hvetja hana og birginn til þess að leita lausnar á umkvörtunarefninu með samráði.
3. Sérhver birgir skal fá nægan tíma til að undirbúa og leggja fram erindi um vefengingu og skal hann aldrei vera skemmri en tíu dagar frá því að viðkomandi birgi varð kunnugt, eða hefði mátt vera kunnugt, um tilefni vefengingarinnar.
4. Sérhver samningsaðili skal koma á fót eða tilnefna a.m.k. eina óhlutdræga stjórnýslustofnun eða dómssvald, sem er óháð innkaupastofnunum hans, til að taka við og taka til athugunar erindi birgis um vefengingu sem kemur upp í tengslum við innkaup sem falla undir samning þennan.
5. Ef stofnun önnur en stjórnýslustofnun, er um getur í 4. mgr., tekur erindi um vefengingu fyrst til athugunar skal viðkomandi samningsaðili sjá til þess að birgir geti áfrýjað upphaflegu ákvörðuninni til óhlutdrægrar stjórnýslustofnunar eða dómssvalds sem er óháð innkaupastofnuninni sem gerir innkaupin sem eru tilefni vefengingarinnar.
6. Sérhver samningsaðili skal tryggja að úrskurðir endurskoðunaraðila, sem er ekki dómstóll, skuli annaðhvort háðir endurskoðun á dómstigi eða að slíkur aðili hafi verklagsreglur sem kveða á um að:
 - a) viðkomandi innkaupastofnun skuli svara erindinu um vefengingu skriflega og afhenda endurskoðunaraðilanum öll viðeigandi skjöl,

- b) aðilar að málsmeðferðinni („málsaðilar“) skuli eiga rétt á því að láta álit sitt í ljós áður en endurskoðunaraðilinn tekur ákvörðun um vefenginguna,
 - c) málsaðilarnir skuli eiga rétt á fyrirsvari og föruneysi,
 - d) málsaðilarnir hafi aðgang að allri málsmeðferðinni,
 - e) málsaðilarnir skuli hafa rétt til að fara þess á leit að málsmeðferðin sé opinber og að heimilt sé að leiða fram vitni og
 - f) úrskurðir eða tilmæli endurskoðunaraðilans séu sett fram tímanlega og skriflega og með skýringu á þeim forsendum sem liggja að baki hverjum úrskurði eða hverjum tilmælum.
7. Sérhver samningsaðili skal samþykkja eða viðhalda málsmeðferð þar sem gert er ráð fyrir:
- a) skjótvirkum bráðabirgðaráðstöfunum til að gefa birgi kost á að taka þátt í innkaupunum. Slíkar bráðabirgðaráðstafanir geta leitt til þess að frestun verði á innkaupaferlinu. Málsmeðferðin getur falið það í sér að taka megí tillit til neikvæðra afleiðinga sem vega þungt fyrir þá hagsmuni sem um ræðir, þ.m.t. almannahagsmunir, þegar ákvörðun er tekin um það hvort slíkum ráðstöfunum skuli beitt. Réttmætar ástæður fyrir því að hafast ekki að skulu lagðar fram skriflega og
 - b) aðgerð til leiðréttingar eða bætur vegna taps eða skaða sem orðinn er, sem má takmarka annaðhvort við kostnað við gerð tilboðsins eða kostnað vegna erindis um vefengingu, eða hvorttveggja, ákvarði endurskoðunaraðili að um brot á ákvæðum þessa kafla sé að ræða eða vanrækslu eins og fram kemur í 1. mgr.

Gr. 6.27

Breytingar og leiðréttingar á umfangi.

1. Ef samningsaðili breytir umfangi innkaupa samkvæmt þessum kafla skal hann:
 - a) tilkynna hinum samningsaðilunum það skriflega og
 - b) setja í tilkynninguna tillögu að viðeigandi jöfnunarráðstöfunum til handa hinum samningsaðilunum til þess að viðhalda umfangi sem er sambærilegt því sem var í gildi fyrir breytinguna.
2. Þrátt fyrir b-lið 1. undirgr. þarf samningsaðili ekki að gera jöfnunarráðstafanir þegar:
 - a) viðkomandi breyting er minni háttar breyting eða leiðrétting sem er einungis formlegs eðlis eða
 - b) fyrirhuguð breyting tekur til stofnunar sem samningsaðili hefur í reynd ekki lengur yfirráð yfir eða áhrif á.
3. Sé samningsaðili ekki samþykkur því að:
 - a) ráðstöfunin sem lögð er til skv. b-lið 1. undirgr. nægi til að viðhalda sambærilegu umfangi sem gagnkvæm sátt er um,
 - b) fyrirhuguð breyting sé minni háttar breyting eða leiðrétting skv. a-lið 2. undirgr. eða
 - c) fyrirhuguð breyting taki til stofnunar sem annar samningsaðili hefur í reynd ekki lengur yfirráð yfir eða áhrif á skv. b-lið 2. undirgr.,verður þessi samningsaðili að leggja fram skrifleg andmæli innan 45 daga frá þeim degi þegar tilkynningunni, sem um getur í 1. mgr., er dreift eða telst ella hafa samþykkt ráðstöfunina eða fyrirhugaða breytingu.
4. Andmæli samningsaðili fyrirhugaðri breytingu skv. b-lið 2. undirgr. getur hann beðið um frekari upplýsingar eða útskýringu til þess að fá skýringu á eðli hvers kyns opinberra yfirráða eða áhrifa og ná samkomulagi um að viðkomandi innkaupastofnun falli áfram undir þennan kafla.

Gr. 6.28

Frekari samningaviðræður.

Þjóði samningsaðili aðila, sem stendur utan samningsins, síðar meir aukinn ávinning að því er varðar umfang aðgangs að markaði fyrir opinber innkaup, sem samkomulag er um samkvæmt þessum kafla, skal hann fallast á, að beiðni annars samningsaðila, að hefja samningaviðræður í því skyni að víkka út umfangið á grundvelli gagnkvæmni og gagnkvæms ávinnings.

7. KAFLI SAMKEPPNI

Gr. 7.1

Almennar meginreglur.

Samningsaðilarnir gera sér grein fyrir mikilvægi þess að raska ekki samkeppni í viðskipta-tengslum sínum og að samkeppnishamlandi starfshættir gætu grafið undan þeim viðskiptaávinningi sem leiðir af þessum samningi.

Gr. 7.2

Samkeppnisreglur.

- Eftirfarandi starfshættir fyrirtækja samrýmast ekki rétttri framkvæmd samnings þessa að svo miklu leyti sem þeir kunna að hafa áhrif á viðskipti milli samningsaðilanna:
 - samningar milli fyrirtækja, ákvarðanir samtaka fyrirtækja og samstilltar aðgerðir milli fyrirtækja sem miða að því eða verða þess valdandi að koma í veg fyrir, takmarka eða raska samkeppni,
 - misnotkun eins eða fleiri fyrirtækja á markaðsráðandi stöðu á yfirráðasvæði samningsaðila í heild eða á verulegum hluta þess.
- Ekkert í þessum kafla skal túlkað á þann hátt að það komi í veg fyrir að samningsaðili geti komið á fót eða viðhaldið ríkisfyrirtækjum, fyrirtækjum sem njóta sér- eða einkaréttar og tilnefndum aðilum með einkasöluaðstöðu. Ákvæði 1. mgr. gilda einnig um starfsemi opinberra fyrirtækja og fyrirtækja sem njóta sér- eða einkaréttar, sem samningsaðilarnir veita þeim, svo fremi beiting fyrrnefndra ákvæða hindri ekki, að lögum eða í reynd, framkvæmd þeirra tilteknu opinberra verkefna sem þeim hafa verið falin.
- Ákvæði 1. og 2. mgr. skal ekki túlka þannig að þau skapi beinar, nýjar skyldur fyrir fyrirtæki.
- Þessi kafli er með fyrirvara um sjálfræði sérhvers samningsaðila til að koma á fót, þróa og framkvæma sínar eigin opinberu stefnur og efnahagsstefnur og samkeppnislög og -reglur.

Gr. 7.3

Samvinna.

- Samningsaðilarnir skulu vinna saman og hafa samráð þegar þeir fást við samkeppnishamlandi starfshætti, eins og lýst er í 1. mgr. í gr. 7.2 (Samkeppnisreglur), með það að markmiði að stöðva slíka starfshætti eða skaðleg áhrif þeirra á viðskipti. Slík samvinna og samráð skal ekki koma í veg fyrir að hlutaðeigandi samningsaðilar taki sjálfstæðar ákvarðanir.
- Samstarf getur falist í skiptum á viðeigandi upplýsingum sem samningsaðilunum eru tiltækar. Þess er ekki krafist að samningsaðili veiti upplýsingar sem eru bundnar trúnaði samkvæmt lögum hans og reglum.

Gr. 7.4

Samráð.

Telji samningsaðili að tilteknir starfshættir hafi áfram áhrif á viðskipti að lokinni samvinnu eða samráði í samræmi við gr. 7.3 (Samvinna) getur hann óskað eftir samráði í sameiginlegu nefndinni. Samningsaðili sem fer fram á samráð skal tilgreina hvernig slíkir starfshættir grafa undan viðskipta-ávinningi sem leiðir af þessum samningi. Samningsaðili sem beðinn er um samráð skal taka áhyggju-efni samningsaðilans, sem fer fram á samráðið, til vinsamlegrar athugunar. Viðkomandi samningsaðilar skulu veita sameiginlegu nefndinni alla þá aðstoð sem nauðsynleg er við rannsókn málsins og, þar sem það á við, binda enda á athæfið sem er andmælt. Sameiginlega nefndin skal, innan 60 daga frá viðtöku beiðninnar, kanna þær upplýsingar sem eru veittar í þeim tilgangi að greiða fyrir lausn sem gagnkvæm sátt er um.

Gr. 7.5

Lausn deilumála.

Samningsaðilarnir skulu ekki geta nýtt sér 11. kafla (Lausn deilumála) vegna mála sem rísa samkvæmt þessum kafla.

8. KAFLI VIÐSKIPTI OG SJÁLFBÆR ÞRÓUN

Gr. 8.1

Samhengi og markmið.

1. Samningsaðilarnir minnst yfirlýsingar ráðstefnu Sameinuðu þjóðanna um umhverfi mannsins frá 1972, Ríóyfirlýsingarinnar um umhverfi og þróun og framkvæmdaáætlunar 21 sem samþykkar voru á ráðstefnu Sameinuðu þjóðanna um umhverfi og þróun 1992, Jóhannesborgaryfirlýsingarinnar um sjálfbæra þróun og áætlunar hennar um framkvæmd sjálfbærrar þróunar frá 2002, niðurstöðuskýrslu Ríó+20-ráðstefnunnar „Sú framtíð sem við óskum okkur“ frá 2012, niðurstöðuskýrslu leiðtogafundar Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun „Umbreyting heimsins: Áætlun um sjálfbæra þróun árið 2030“ frá 2015, yfirlýsingar Alþjóðavinnu- og atvinnuáætlunarinnar um grundvallarviðmið og réttindi við vinnu ásamt eftirfylgni hennar frá 1998, ráðherraýfirlýsingar efnahags- og félagsmálaráðs SP um atvinnu fyrir alla og mannsæmandi störf frá 2006 og yfirlýsingar Alþjóðavinnuáætlunarinnar um félagslegt réttlæti í þágu samfélagslegrar alþjóðavæðingar frá 2008.
2. Samningsaðilarnir viðurkenna að efnahagsþróun, félagsleg þróun og umhverfisvernd eru víxl tengdir þættir sjálfbærrar þróunar sem styðja hvern annan.
3. Samningsaðilarnir áréttu þá skuldbindingu sína að stuðla að þróun alþjóðaviðskipta með markmið sjálfbærrar þróunar að leiðarljósi og að fella það markmið inn í viðskiptatengsl samningsaðilanna þannig að það endurspeglar í þeim.
4. Samningsaðilarnir munu efla skoðanaskipti og samstarf um viðskiptatengd vinnu- og umhverfismál sem lið í heildrænni aðkomu að viðskiptum og sjálfbærri þróun.

Gr. 8.2

Gildissvið.

Sé ekki kveðið á um annað í þessum kafla gildir hann um þær ráðstafanir sem hafa áhrif á viðskipta- og fjárfestingatengda þætti vinnu- og umhverfismála.¹⁴

Gr. 8.3

Réttur til reglusetningar og umfang verndar.

1. Sérhver samningsaðili skal, um leið og viðurkenndur er fullveldisréttur sérhvers samningsaðila í samræmi við samning þennan, til að ákveða forgangsörð sína og umfang umhverfis- og vinnuverndar og til að samþykkja eða breyta til samræmis við það viðeigandi lögum sínum, stefnumálum og starfsháttum, leitast við að tryggja að í lögum hans, stefnumálum og starfsháttum sé kveðið á um og hvatt til öflugrar umhverfis- og vinnuverndar í samræmi við staðla, meginreglur og samninga sem um getur í gr. 8.5 (Alþjóðlegar reglur og samningar á sviði vinnumála) og gr. 8.6. (Marghliða umhverfissamningar og meginreglur um umhverfismál) og skal hann leggja sig fram um að efla enn frekar þá vernd sem kveðið er á um í þeim lögum, stefnumálum og starfsháttum.
2. Samningsaðilarnir viðurkenna mikilvægi þess, þegar þeir undirbúa og framkvæma ráðstafanir í tengslum við þau umhverfis- og vinnuskilyrði sem hafa áhrif á viðskipti og fjárfestingar milli þeirra, að tekið sé tillit til vísindalegra, tæknilegra og annarra upplýsinga og viðeigandi alþjóðlegra staðla, leiðbeininga og tilmæla.

Gr. 8.4

Viðhald verndar við beitingu og framfylgd laga, reglna eða staðla.

1. Samningsaðili skal ekki skirrast við að framfylgja með virkum hætti lögum sínum, reglugerðum eða stöðlum á sviði umhverfis- og vinnumála þannig að hafi áhrif á viðskipti eða fjárfestingar milli samningsaðilanna.
2. Enginn samningsaðili skal, með fyrirvara um gr. 8.3 (Réttur til reglusetningar og umfang verndar):

¹⁴ Litið er svo á að vísunin til vinnu í þessum kafla taki til málefna sem varða framkvæmdaráætlunina um mannsæmandi störf, eins og hún var samþykkt innan Alþjóðavinnuáætlunarinnar.

- a) veikja eða draga úr þeirri umhverfis- eða vinnuvernd, sem landslög hans, reglugerðir eða staðlar mæla fyrir um, í þeim eina tilgangi að hvetja til viðskipta eða fjárfestinga frá öðrum samningsaðila eða að leita eftir eða auka samkeppnisforskot framleiðenda eða þjónustuveitenda sem stunda rekstur á yfirráðasvæði hans eða
- b) fella úr gildi eða víkja frá með öðrum hætti eða bjóðast til að fella úr gildi eða víkja frá með öðrum hætti fyrirnefndum lögum, reglum eða stöðlum er varða umhverfis- og vinnumál í þeim tilgangi að hvetja til viðskipta eða fjárfestinga frá öðrum samningsaðila eða að leita eftir eða auka samkeppnisforskot framleiðenda eða þjónustuveitenda sem stunda rekstur á yfirráðasvæði hans.

Gr. 8.5

Alþjóðlegar reglur og samningar á sviði vinnumála.

1. Samningsaðilarnir vísa til þeirra skyldna sem leiðir af aðild að Alþjóðavinnumálastofnuninni og af yfirlýsingu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar um grundvallarviðmið og réttindi við vinnu og eftirfylgni hennar, sem var samþykkt á 86. Alþjóðavinnumálaþinginu árið 1998, þ.e. að virða, halda fram og framkvæma meginreglur um grundvallarréttindi, nánar tiltekið um:
 - a) félagsafrelsi og viðurkenningu í reynd á réttinum til að gera kjarasamninga,
 - b) að útrýma nauðungarvinnu í hvaða mynd sem er,
 - c) að afnema barnavinnu með virkum hætti og
 - d) að útrýma misrétti með tilliti til atvinnu og starfa.
2. Samningsaðilarnir minnst skuldbindinga, sem leiðir af aðild að Alþjóðavinnumálastofnuninni, um að framkvæma með skilvirkum hætti þær samþykktir Alþjóðavinnumálastofnunarinnar sem þeir hafa fullgilt og um að vinna staðfastlega áfram að því að fullgilda grunnsamþykktir Alþjóðavinnumálastofnunarinnar og aðrar samþykktir sem hún hefur flokkað sem uppfærðar.
3. Samningsaðilarnir áréttu þá skuldbindingu sína, samkvæmt ráðherraýfirlýsingu efnahags- og félagsmálaráðs Sameinuðu þjóðanna frá 2006 um atvinnu fyrir alla og mannsæmandi störf, að viðurkenna mikilvægi arðbærrar atvinnu og mannsæmandi starfa fyrir alla sem meginþátt sjálfbærrar þróunar fyrir öll lönd og sem forgangsmarkmið samvinnu ríkja í milli og að ýta undir þróun alþjóðaviðskipta þannig að stuðli að arðbærri atvinnu og mannsæmandi störfum fyrir alla.
4. Samningsaðilarnir skulu stuðla að mannsæmandi störfum og áréttu í þessu tilliti yfirlýsingu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar um félagslegt réttlæti í þágu sanngjarnrar alþjóðavæðingar sem Alþjóðavinnumálastofnunin samþykkti á 97. ráðstefnu sinni árið 2008.
5. Samningsaðilarnir skulu leggja sérstaka áherslu á að þróa og efla ráðstafanir varðandi:
 - a) öryggi og heilbrigði á vinnustað, m.a. bætur vegna vinnuslysa og atvinnusjúkdóma,
 - b) mannsæmandi starfsskilyrði fyrir alla, með tilliti til m.a. launa og tekna, vinnutíma og annarra vinnuskilyrða,
 - c) skilvirk vinnueftirlitskerfi og
 - d) jafna meðferð að því er varðar vinnuskilyrði.
6. Samningsaðilar áréttu að eigi skuli skírskota til brota á grundvallarviðmiðum og -réttindum við vinnu eða notfæra sér slík brot með öðrum hætti sem lögmæta hlutfallslega yfirburði og að ekki skuli nota reglur á sviði vinnumála sem verndarstefnu í viðskiptum.

Gr. 8.6

Marghliða umhverfissamningar og meginreglur um umhverfismál.

1. Samningsaðilar gera sér grein fyrir mikilvægi alþjóðlegra stjórnumarháttanna í umhverfismálum og marghliða samninga um umhverfismál sem viðbragð alþjóðasamfélagsins til að takast á við hnattrænar eða svæðisbundnar áskoranir í umhverfismálum og leggja áherslu á að nauðsynlegt er að efla gagnkvæman stuðning milli stefna á sviði viðskipta og umhverfismála.
2. Samningsaðilar áréttu þá skuldbindingu sína að innleiða með skilvirkum hætti í lög sín, stefnur og starfshætti þá marghliða samninga um umhverfismál sem þeir eru aðilar að og að þeir fari að meginreglum um umhverfismál sem felast í þeim alþjóðlegu gerningum sem um getur í gr. 8.1 (Samhengi og markmið).

Gr. 8.7

*Efling viðskipta og fjárfestinga
sem stuðla að sjálfbærri þróun.*

1. Samningsaðilarnir skulu kappkosta að greiða fyrir og ýta undir erlenda fjárfestingu, viðskipti með og útbreiðslu á vörum og þjónustu sem koma umhverfinu til góða, þ.m.t. umhverfistækni, endurnýjanleg orka, orkunýtin og umhverfismerkt vara, lífræn framleiðsla og þjónusta. Tengdar hindranir aðrar en tollar verða teknar til athugunar sem liður í þessari viðleitni.
2. Samningsaðilarnir skulu kappkosta að greiða fyrir og ýta undir erlenda fjárfestingu, viðskipti með og útbreiðslu á vörum og þjónustu, sem stuðla að sjálfbærri þróun, meðal annars vörum og þjónustu sem eru bundnar áætlunum svo sem um sanngjörn og siðleg viðskipti.
3. Samningsaðilar skulu ýta undir samfélagslega ábyrgð fyrirtækja sem og samstarf milli fyrirtækja í tengslum við vörur, þjónustu og tækni sem stuðla að sjálfbærri þróun í efnahagslegu, umhverfislegu og félagslegu tilliti og koma umhverfinu til góða.
4. Samningsaðilarnir skulu stuðla að sjálfbærum neyslu- og framleiðslumynstrum.
5. Samningsaðilarnir samþykkja í þessu skyni að skiptast á skoðunum og kunna að taka til skoðunar sameiginlega eða tvíhliða samvinnu á þessu sviði.

Gr. 8.8

Viðskipti og líffræðileg fjölbreytni.

1. Samningsaðilarnir gera sér grein fyrir mikilvægi þess að varðveita líffræðilega fjölbreytni og sjálfbæra nýtingu hennar og hlutverki viðskipta við að ná þessum markmiðum.
2. Í þessu skyni skuldbinda samningsaðilarnir sig til að:
 - a) stuðla að því að dýra- og plöntutegundir verði felldar inn í viðbæta við samninginn um alþjóðaverslun með tegundir villtra dýra og plantna sem eru í útrýmingarhættu (CITES) þegar tegund er eða gæti orðið í útrýmingarhættu,
 - b) koma til framkvæmda skilvirkum ráðstöfunum til að berjast gegn ólögmætri verslun með villtar lífverur,
 - c) koma í veg fyrir eða stýra aðflutningi og útbreiðslu ágengra framandi tegunda í tengslum við viðskiptastarfsemi og
 - d) starfa saman, þar sem við á, að málefnum er varða viðskipti og varðveislu líffræðilegrar fjölbreytni og sjálfbæra nýtingu hennar, þ.m.t. framtaksverkefni til að draga úr eftirspurn eftir ólöglegum afurðum af villtum lífverum.

Gr. 8.9

Viðskipti og sjálfbær stjórnun fiskveiða.

1. Samningsaðilarnir gera sér grein fyrir mikilvægi þess að tryggja varðveislu og sjálfbæra stjórnun lifandi sjávarauðlinda og vistkerfa sjávar og hlutverki viðskipta við að ná þessum markmiðum.
2. Í þessu skyni skuldbinda samningsaðilarnir sig til að:
 - a) koma til framkvæmda heildstæðum, skilvirkum og gagnsæjum stefnum og ráðstöfunum til að berjast gegn ólöglegum, ótilkynntum og stjórnlausum fiskveiðum og stefna að því að útiloka slíkar afurðir úr viðskiptaflæði,
 - b) stuðla að því að notaðar verði valfrjálssar viðmiðunarreglur Matvæla- og landbúnaðarstofnunar Sameinuðu þjóðanna um aflaskráningarkerfi,
 - c) starfa saman á tvíhliða grunni og á viðeigandi alþjóðavettvangi að baráttu gegn ólöglegum, ótilkynntum og stjórnlausum fiskveiðum með það að markmiði að koma á sjálfbærri stjórnun fiskveiða, m.a. með því að greiða fyrir upplýsingaskiptum um ólöglegar, ótilkynntar og stjórnlausar fiskveiðar, og
 - d) taka áfram á uppbyggilegan hátt þátt í samningaviðræðum innan Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um niðurgreiðslur í sjávarútvegi með það fyrir augum að samþykkja samning um heildstæðar og skilvirkar verklagsreglur sem banna tilteknar tegundir niðurgreiðslna í sjávarútvegi sem stuðla að umframgetu og umframveiði og afnema niðurgreiðslur sem stuðla að ólöglegum, ótilkynntum og stjórnlausum fiskveiðum, jafnframt því að gera sér grein fyrir því að viðeigandi og skilvirk sérstök og mismunandi meðferð fyrir þróunarlönd og lönd sem eru

skemmst á veg komin í þróun ætti að vera óaðskiljanlegur hluti af samningaviðræðum um niðurgreiðslur í sjávarútvegi innan Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar.

Gr. 8.10

*Sjálfbær skógarstjórnun
og tengd viðskipti.*

1. Samningsaðilarnir gera sér grein fyrir mikilvægi skilvirkra laga og stjórnunarháttanna á sviði skógræktar til þess að tryggja sjálfbæra stjórnun skóga og stuðla þannig að því að dregið verði úr losun gróðurhúsalofttegunda og tapi líffræðilegrar fjölbreytni sem leiðir af skógeyðingu og hnignun náttúrulegra skóga og mómýra, m.a. af völdum breytinga á landnotkun vegna efnahagslegrar starfsemi.
2. Í því skyni að stuðla að sjálfbærri skógarstjórnun skuldbinda samningsaðilarnir sig til að efla viðskipti með vörur úr skógum, sem er stjórnað með sjálfbærum hætti. Í þessu skyni skuldbinda samningsaðilarnir sig m.a. til að:
 - a) stuðla að skilvirkri notkun samningsins um alþjóðaverslun með tegundir villtra dýra og plantna sem eru í útrýmingarhættu, með tilliti til trjátegunda í útrýmingarhættu,
 - b) stuðla að þróun og notkun vottunarkerfa vegna skógarafurða úr skógum sem er stjórnað með sjálfbærum hætti,
 - c) berjast gegn ólöglegu skógarhöggi með því að bæta framfylgd laga og stjórnunarháttanna á sviði skógræktar og tryggja að aðeins sé verslað með timbur af löglegum uppruna milli samningsaðilanna og
 - d) starfa saman að málefnum er varða sjálfbæra skógarstjórnun gegnum fyrirbyggjandi tvíhliða fyrirkomulag, ef við á, og á viðeigandi marghliða vettvangi sem þeir taka þátt í, einkum til að draga úr losun vegna skógeyðingar og hnignunar skóga (Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation (REDD+)), eins og hvatt er til í Parísarsamningnum.

Gr. 8.11

Viðskipti og loftslagsbreytingar.

1. Samningsaðilarnir gera sér grein fyrir mikilvægi þess að ná markmiðum rammasamnings Sameinuðu þjóðanna um loftslagsbreytingar og Parísarsamningsins í því skyni að takast á við bráða ógn af loftslagsbreytingum, og hlutverki viðskipta í því að ná þessum markmiðum.
2. Samningsaðilarnir skulu skv. 1. mgr.:
 - a) koma rammasamningi Sameinuðu þjóðanna um loftslagsbreytingar til framkvæmda með skilvirkum hætti,
 - b) koma Parísarsamningnum til framkvæmda með skilvirkum hætti en samkvæmt honum sýnir hvert nýtt landsákvæðið framlag hvers samningsaðila þróun miðað við þáverandi landsákvæðið framlag samningsaðilans og endurspeglar æðsta metnað hans sem endurspeglar almennar og ólíkar skyldur hans og getu í ljósi ólíkra aðstæðna í hverju landi,
 - c) ýta undir framlag viðskipta til umskipta yfir í hagkerfi sem einkennist af lítilli kolefnislosun, er sjálfbært og býr yfir viðnámi gegn loftslagsbreytingum og
 - d) starfa saman á tvíhliða, svæðisbundnum og alþjóðlegum vettvangi að viðskiptatengdum málefnum á sviði loftslagsbreytinga.

Gr. 8.12

Samstarf á alþjóðavettvangi.

Samningsaðilarnir skulu kappkosta að efla samvinnu sín á milli á sviði vinnu- og umhverfismála, sem varða viðskipti og fjárfestingar og þar sem um gagnkvæma hagsmuni er að ræða, á viðeigandi tvíhliða, svæðisbundnum og marghliða vettvangi þar sem þeir eru þátttakendur.

Gr. 8.13

Framkvæmd og samráð.

1. Samningsaðilarnir skulu tilnefna tengiliði að því er varðar framkvæmd ákvæða þessa kafla.

2. Samningsaðili getur, í gegnum tengiliðina sem um getur í 1. mgr., óskað eftir samráði við sérfræðinga eða samráði innan sameiginlegru nefndarinnar vegna mála sem rísa samkvæmt þessum kafla. Samningsaðilarnir skulu gera sitt ítrasta til að finna lausn á umræddum málum sem gagnkvæm sátt er um. Með fyrirvara um samkomulag milli samningsaðilanna geta þeir leitað ráða hjá viðeigandi alþjóðastofnunum eða alþjóðlegum aðilum.
3. Samningsaðilarnir skulu ekki geta nýtt sér 11. kafla (Lausn deilumála) vegna mála sem rísa samkvæmt þessum kafla. Ef samningsaðilarnir koma sér saman um það geta þeir nýtt sér sáttumleitanir skv. gr. 11.2 (Sáttumleitanir). Hefja má málsmeðferðina og ljúka henni hvenær sem er.

Gr. 8.14

Endurskoðun.

Sameiginlega nefndin skal endurskoða reglulega hvernig hefur miðað við að ná þeim markmiðum sem sett eru fram í þessum kafla og fjalla um viðeigandi þróun á alþjóðavettvangi til þess að greina þau svið þar sem frekari aðgerðir gætu stuðlað að því að ná fyrrnefndum markmiðum.

9. KAFLI

SAMVINNA

Gr. 9.1

Markmið.

Samningsaðilar lýsa yfir vilja sínum til að ýta undir viðskipti og efnahagssamvinnu í því skyni að greiða fyrir framkvæmd heildarmarkmiða samnings þessa, einkum til að fjölga viðskipta- og fjárfestingartækifærum sem leiðir af samningi þessum og til að stuðla að sjálfbærri þróun.

Gr. 9.2

Gildissvið og leiðir.

1. Leiðir til samvinnu geta falið í sér tæknaðstoð, þróun og framkvæmd sameiginlegra aðgerða eftir því sem samningsaðilarnir koma sér saman um.
2. Samstarf og tæknaðstoð, sem EFTA-rikin veita til framkvæmdar þessum kafla, skulu fara fram á grundvelli áætlana sem EFTA-skrifstofan stjórnar, með fyrirvara um aðrar tvíhliða áætlanir um samstarf og tæknaðstoð sem samningsaðilarnir kunna að þróa á þeim sviðum sem falla undir þennan samning, m.a. viðbótarráðstafanir.
3. Samstarf samkvæmt þessum kafla skal vera með fyrirvara um að hver samningsaðili ráði yfir fjármagni og tilföngum. Samningsaðilarnir skulu bera kostnað af samstarfi samkvæmt þessum kafla innan marka getu sinnar og eftir þeirra eigin leiðum á þann hátt sem samningsaðilarnir koma sér saman um.

Gr. 9.3

Samstarfssvið.

1. Samstarf og tæknaðstoð geta tekið til hvers kyns sviða sem samningsaðilarnir hafa komist að sameiginlegri niðurstöðu um að geti aukið getu þeirra og atvinnurekenda þeirra til að njóta ávinnings af auknum viðskiptum og fjárfestingum sem leiðir af þessum samningi, m.a. þess að:
 - a) efla og greiða fyrir útflutningi vara og þjónustu til hinna samningsaðilanna og stuðla að samkeppnishæfni og nýsköpun,
 - b) styrkja getu stofnana á eftirfarandi sviðum, auk sviða sem kveðið er á um í sértækum ákvæðum þessa kafla:
 - i. tolla- og upprunamál,
 - ii. að hvetja til tækninýjunga og miðlunar tækniupplýsinga,
 - iii. að greiða fyrir þjónustuviðskiptum með því að skiptast á upplýsingum um þjónustuviðskipti og, eftir því sem við á, hæfi og staðla,
 - iv. að stuðla að flæði fjárfestinga og tækni með því að greina fjárfestingartækifæri og upplýsingaleiðir um fjárfestingarreglur, skiptast á upplýsingum um ráðstafanir til að

- stuðla að fjárfestingum erlendis og þróa lagaumhverfi sem hvetur til aukins flæðis fjárfestinga,
- v. að greiða fyrir samstarfi um og þróun laga og venja á sviði hugverkaréttar, m.a. með þjálfun hagsmunaaðila úr opinbera geiranum, einkageiranum og borgaralegu samfélagi og efla vitund um hugverkaréttindi á meðal almennings og
 - vi. þættir sjálfbærrar þróunar sem tengjast viðskiptum og fjárfestingu,
- c) að hvetja til og örva viðskiptatengsl, m.a. milli fyrirtækja, með það að markmiði að þróa viðskiptatengsl til lengri tíma.

Gr. 9.4

Viðskiptalípun.

1. Samningsaðilarnir skulu stuðla að alþjóðlegri samvinnu á viðeigandi marghliða vettvangi um viðskiptalípun og endurskoðun viðeigandi alþjóðlegra framtaksverkefna til þess að greina fleiri svið þar sem sameiginlegar aðgerðir gætu stuðlað að sameiginlegum markmiðum þeirra.
2. Tæknisamvinna getur, innan gildissviðs þessa kafla og VII. viðauka (Viðskiptalípun), tekið til sviða á borð við:
 - a) uppbyggingu stofnanagetu,
 - b) yfirfærslu á tækni innan gildissviðs VII. viðauka (Viðskiptalípun),
 - c) markvissa þjálfun fyrir tollgæslu eða aðrar landamæravörslustofnanir og
 - d) greiningu á sértækum verkefnum, samstarfsverkefnum eða samvinnu á öðru formi milli stofnana samningsaðilanna.
3. Samningsaðilarnir geta lagt fyrir sameiginlegu nefndina frekari ráðstafanir sem miða að því að greiða fyrir viðskiptum á milli þeirra.
4. Samningsaðilarnir geta, ef talin er þörf á því, gert viðbótarsamninga um samstarf sem gerir það kleift að uppfylla markmið VII. viðauka (Viðskiptalípun).

Gr. 9.5

Tæknilegar reglur.

Samningsaðilar skulu auka samvinnu á sviði tæknilegra reglna, staðla og samræmismats með það fyrir augum að auka gagnkvæman skilning á kerfum hvers um sig og auðvelda aðgang að mörkuðum þeirra. Þeir skulu í þessu skyni einkum hafa með sér samvinnu um:

- a) að styrkja hlutverk alþjóðlegra staðla sem grundvallar fyrir tæknilegar reglur, þar með taldar reglur um samræmismat,
- b) að stuðla að faggildingu matsaðila, sem annast samræmismat, á grundvelli viðeigandi staðla og leiðbeininga Alþjóðlegru staðlasamtakanna (ISO) og Alþjóðaraftækninefndarinnar (IEC) og
- c) að stuðla að gagnkvæmri viðurkenningu á niðurstöðum samræmismats framangreindra matsaðila, sem fengið hafa viðurkenningu samkvæmt viðeigandi marghliða samningi milli hlutaðeigandi faggildingarkerfa eða faggildingaraðila.

Gr. 9.6

Ráðstafanir á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna.

Samningsaðilar skulu starfa saman á sviði ráðstafana um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna með það fyrir augum að auka gagnkvæman skilning á kerfum hvers um sig og bæta kerfi sín á sviði hollustuhátta og heilbrigðis dýra og plantna.

Gr. 9.7

Samkeppni.

Samningsaðilarnir hafa í huga mikilvægi tækniaðstoðar og getuuppbyggingar í tengslum við samkeppnislög og stefnu í samkeppnismálum. Samningsaðilarnir skulu, í þessu skyni og með fyrirvara um fjármagn samkvæmt samstarfsgerningum og áætlunum þeirra, leitast við að taka þátt í tækniaðstoð með tilliti til:

- a) uppbyggingar á getu,
- b) þróunar og framkvæmdar á samkeppnislögum og -reglum,
- c) skipta á upplýsingum um samkeppnislög- og stefnur og
- d) annars samstarfs um þróun og framkvæmd samkeppnislaga og -reglna.

Gr. 9.8

Opinber innkaup.

1. Samningsaðilarnir gera sér grein fyrir mikilvægi samstarfs í því skyni að öðlast betri skilning á fyrirkomulagi opinberra innkaupa hvers þeirra um sig og að ná fram greiðari aðgangi að mörkuðum hvers og eins, einkum fyrir birgja sem teljast örfyrirtæki, lítil fyrirtæki og meðalstór fyrirtæki. Í tilviki Ekvadors skulu birgjar, sem teljast örfyrirtæki, lítil fyrirtæki og meðalstór fyrirtæki, taka til hagsmunaaðila almennings- og samstöðuhagkerfisins (Actores de la Economía Popular y Solidaria (AEPYS)).
2. Samningsaðilar skulu leitast við að starfa saman í málum eins og:
 - a) þróun og notkun rafrænna fjarskipta innan fyrirkomulags opinberra innkaupa,
 - b) skiptum á reynslu og upplýsingum, nefna má regluramma, bestu starfsvenjur, tækifæri til opinberra innkaupa og tölfraðilegar upplýsingar,
 - c) uppbyggingu á getu og tækniaðstoð til birgja að því er varðar aðgang að markaðinum fyrir opinber innkaup,
 - d) eflingu stofnana vegna framkvæmdar þessa kafla, þ.m.t. þjálfun starfsfólks hins opinbera, eða
 - e) að greiða fyrir greiningu á sértækum verkefnum, samstarfsverkefnum eða samvinnu á öðru formi milli þeirra.

Gr. 9.9

Tengiliðir.

Samningsaðilarnir skulu skiptast á nöfnum og heimilisföngum tilnefndra tengiliða vegna mála sem tengjast samstarfi.

Gr. 9.10

Undirnefnd um samstarf.

1. Undirnefnd um samstarf er hér með komið á fót.
2. Umboð undirnefndarinnar um samstarf er sett fram í XVIII. viðauka (Umboð undirnefndar um samstarf).

Gr. 9.11

Málsmeðferð um lausn deilumála ekki beitt.

Þau ákvæði sem sett eru fram í þessum kafla varða samstarf og falla ekki undir lausn deilumála skv. 11. kafla (Lausn deilumála).

10. KAFLI

STOFNANAÁKVÆÐI

Gr. 10

Sameiginlega nefndin.

1. Samningsaðilarnir setja hér með á fót sameiginlega nefnd EFTA-ríkjanna og Ekvador (hér á eftir nefnd „sameiginlega nefndin“) sem samanstendur af fulltrúum frá hverjum og einum samningsaðila.
2. Sameiginlega nefndin skal:
 - a) hafa yfirumsjón með og yfirfara framkvæmd samnings þessa,
 - b) endurskoða stöðugt þann kost að afnema enn frekar viðskiptahindranir og aðrar takmarkandi ráðstafanir sem varða viðskipti milli samningsaðilanna,
 - c) hafa umsjón með frekari útfærslu samnings þessa,
 - d) hafa yfirumsjón með starfi allra undirnefnda og vinnuhópa sem komið er á fót samkvæmt samningi þessum,

- e) leitast við að leysa deilur sem kunna að rísa um túlkun eða beitingu ákvæða samnings þessa og
- f) fjalla um hvert það mál annað sem kann að hafa áhrif á rekstur samnings þessa.
3. Sameiginlega nefndin getur komið á fót undirnefndum og vinnuhópum sér til aðstoðar við störf sín. Sameiginlega nefndin skal ákvarða skipan þeirra og umboð nema kveðið sé á um annað í samningi þessum.
 4. Sameiginlega nefndin getur tekið ákvarðanir eins og kveðið er á um í þessum samningi. Í öðrum málum er sameiginlegu nefndinni heimilt að senda frá sér tilmæli.
 5. Ákvarðanir og tilmæli sameiginlegu nefndarinnar skulu vera með samhljóða samþykki. Sameiginlega nefndin getur samþykkt ákvarðanir og lagt fram tilmæli varðandi málefni sem tengjast aðeins einu eða nokkrum EFTA-ríkjum og Ekvador. Samhljóða samþykki skal einungis taka til þessara samningsaðila og ákvörðun og tilmæli einnig.
 6. Sameiginlega nefndin skal koma saman innan eins árs frá gildistöku samnings þessa. Eftir það skal hún koma saman þegar nauðsyn krefur en að öllu jöfnu annað hvert ár. Fundir sameiginlegu nefndarinnar skulu vera undir sameiginlegu forsæti eins EFTA-ríkjanna og Ekvador.
 7. Samningsaðili getur, hvenær sem er, farið fram á sérstakan fund í sameiginlegu nefndinni með skriflegri tilkynningu til hinna samningsaðilanna. Slíkur fundur skal haldinn innan 30 daga frá því að beiðni berst, nema samningsaðilar komi sér saman um annað.
 8. Hafi fulltrúi samningsaðila í sameiginlegu nefndinni samþykkt ákvörðun með fyrirvara um að innlend lagaskilyrði verði uppfyllt skal ákvörðunin öðlast gildi þann dag þegar síðasti samningsaðilinn tilkynnir að innlendum skilyrðum hans hafi verið fullnægt nema þeir komi sér saman um annað. Sameiginlega nefndin getur ákveðið að ákvörðunin öðlist gildi að því er varðar þá samningsaðila sem hafa uppfyllt innlend skilyrði sín, að því tilskildu að Ekvador sé á meðal þessara samningsaðila.
 9. Sameiginlega nefndin setur sér starfsreglur.

11. KAFLI LAUSN DEILUMÁLA

Gr. 11.1

Gildissvið og umfang.

1. Markmið þessa kafla er að leysa deilumál er varða túlkun eða beitingu samnings þessa, einkum ef samningsaðili telur að ráðstöfun samrýmist ekki ákvæðum samnings þessa. Þessi kafli gildir nema kveðið sé á um annað í þessum samningi.
2. Heimilt er að leysa deilur vegna sama máls, sem rísa bæði samkvæmt samningi þessum og samningnum um Alþjóðaviðskiptastofnunina, á hvorum vettvanginum sem er, að ákvörðun umkvörtunaraðila.¹⁵ Sá vettvangur sem þannig er valinn skal notaður eingöngu.
3. Að því er varðar 2. mgr. telst málsmeðferð um lausn deilumála samkvæmt samningnum um Alþjóðaviðskiptastofnunina hafa verið valin leggi samningsaðili fram beiðni um stofnun gerðardóms skv. 6. gr. samkomulags Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um reglur og málsmeðferð við lausn deilumála, en málsmeðferð um lausn deilumála samkvæmt samningi þessum telst hafa verið valin ef lögð er fram beiðni um gerðardómsmeðferð skv. 1. mgr. gr. 11.4. (Stofnun gerðardóms).

Gr. 11.2

Sáttaumleitanir.

1. Deiluaðilum er frjálst að hefja sáttaumleitanir ef þeir koma sér saman um það. Þær má hefja og þeim má fresta eða ljúka hvenær sem er. Þær geta haldið áfram meðan á málsmeðferð gerðardóms, sem stofnaður er í samræmi við þennan kafla, stendur.
2. Málsmeðferð, sem felst í sáttaumleitunum, skal vera trúnaðarmál og hefur ekki áhrif á rétt deiluaðila við frekari meðferð mála.

¹⁵ Að því er varðar þennan kafla geta hugtökin „samningsaðili“, „deiluaðili“, „umkvörtunaraðili“ og „samningsaðili sem kvörtun beinist gegn“ merkt einn eða fleiri samningsaðila.

Gr. 11.3

Samráð.

1. Samningsaðilarnir skulu ætíð leitast við að ná samkomulagi um túlkun og beitingu samnings þessa og gera sitt ýtrasta með samvinnu og samráði í góðri trú til að finna lausn sem gagnkvæm sátt ríkir um í hverju því máli sem rís á grundvelli þessarar greinar.
2. Samningsaðili getur farið skriflega fram á samráð við annan samningsaðila ef hann telur að ráðstöfun samrýmist ekki ákvæðum samnings þessa. Í beiðninni skal tilgreina þá ráðstöfun sem deilt er um og lagagrundvöll kvörtunarinnar. Samningsaðili, sem fer fram á samráð, skal jafnframt tilkynna hinum samningsaðilunum skriflega um þá beiðni. Sá samningsaðili sem beiðninni er beint til skal svara henni innan 10 daga frá viðtöku hennar. Samráð skal fara fram innan sameiginlegu nefndarinnar, nema þeir samningsaðilar sem leggja fram beiðni um samráð eða slíkri beiðni er beint til séu ásáttir um annað. Samráð getur farið fram eftir hverjum þeim tæknilegu leiðum sem fyrir liggja komi deiluaðilar sér saman um það.
3. Samráð skal hefjast innan 30 daga frá viðtöku beiðni um samráð. Samráð um brýn málefni, þ.m.t. um vörur sem eru viðkvæmar fyrir skemmdum, skal hefjast innan 15 daga frá viðtöku beiðni um samráð. Svari samningsaðilinn, sem beiðninni er beint til, ekki innan tíu daga eða gangi ekki til samráðs innan 30 daga frá viðtöku beiðninnar um samráð, eða innan 15 daga ef málin eru brýn, á samningsaðilinn, sem leggur fram beiðnina, rétt á að fara fram á stofnun gerðardóms í samræmi við gr. 11.4 (Stofnun gerðardóms).
4. Deiluaðilarnir skulu veita nægilegar upplýsingar til að unnt sé að kanna til fulls hvort viðkomandi ráðstöfun sé í ósamræmi við samning þennan og fara með hvers kyns trúnaðarupplýsingar, sem skipst er á meðan samráðið varir, á sama hátt og samningsaðilinn sem veitir upplýsingarnar.
5. Samráðið skal fara fram í trúnaði og hefur ekki áhrif á rétt deiluaðilanna, komi til frekari málsmeðferðar.
6. Deiluaðilar skulu tilkynna hinum samningsaðilunum um gagnkvæmt samkomulag um lausn málsins.

Gr. 11.4

Stofnun gerðardóms.

1. Leiði samráðið, sem um getur í gr. 11.3 (Samráð), ekki til lausnar deilu innan 60 daga, eða 30 daga í tengslum við brýnt mál, þ.m.t. mál er varða vörur sem eru viðkvæmar fyrir skemmdum, frá því að samningsaðilinn, sem kvörtun beinist gegn, veitir beiðninni um samráð viðtöku, getur umkvörtunaraðili, með skriflegri beiðni til samningsaðilans sem kvörtunin beinist gegn, farið fram á stofnun gerðardóms. Afrit af beiðninni skal sent hinum samningsaðilunum til þess að þeir geti ákveðið hvort þeir vilji taka þátt í gerðardómsferlinu.
2. Í beiðni um stofnun gerðardóms skal tilgreina þá sérstöku ráðstöfun sem um ræðir og leggja fram stutta samantekt um þann lagalega grundvöll og staðreyndagrunn sem kvörtunin hvílir á.
3. Þrír gerðarmenn sitja í gerðardóminum og skulu þeir skipaðir í samræmi við hinar valkvæðu reglur Alþjóðagerðardómsins í Haag um gerðardómsmeðferð deilna milli tveggja ríkja, eins og þær öðluðust gildi frá 20. október 1992, að breyttu breytanda.
4. Hafi gerðarmennirnir þrír ekki allir verið skipaðir skal aðalframkvæmdastjóri Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar, þrátt fyrir 3. mgr., ganga frá nauðsynlegum tilnefningum, að beiðni deiluaðila, í hlutverki sínu sem tilnefningaryfirvald. Ef aðalframkvæmdastjóri Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar getur ekkert aðhafst eða er ríkisborgari aðila að deilunni skal varaframkvæmdastjóri Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar gegna hlutverki tilnefningaryfirvalds. Ef aðalframkvæmdastjóri eða varaframkvæmdastjóri Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar neitar að bregðast við eða skipar ekki gerðarmann innan 60 daga frá viðtöku beiðni deiluaðila getur hvor deiluaðila sem er farið fram á það við forseta Alþjóðadómstólsins í Haag að hann annist tilnefningarnar.
5. Gerðarmenn skulu vera óháðir, hlutlausir og búa yfir sérþekkingu eða reynslu í lögum, alþjóðaviðskiptum eða við lausn deilumála samkvæmt samningum um alþjóðaviðskipti.
6. Erindisbréf gerðardómsins er sem hér segir nema deiluaðilarnir komi sér saman um annað innan 30 daga frá viðtöku beiðninnar um stofnun gerðardómsins:

„að rannsaka, í ljósi viðeigandi ákvæða samnings þessa, það mál sem um getur í beiðninni um stofnun gerðardóms samkvæmt gr. 11.4 (Stofnun gerðardóms) og komast að niðurstöðu á grundvelli laga og málsatvika og gefa út tilmæli, ef við á, um lausn deilunnar og framkvæmd úrskurðarins.“

7. Ef fleiri en einn samningsaðili leggur fram beiðni um stofnun gerðardóms í tengslum við sama málið eða ef beiðnin tekur til fleiri en eins samningsaðila sem kvörtunin beinist gegn og ávallt þegar það er framkvæmanlegt, ætti að stofna einn gerðardóm til að rannsaka umkvörtunarefni sem tengjast sama málinu.
8. Samningsaðili, sem er ekki aðili að deilunni, á rétt á, eftir að hafa afhent deiluaðilunum skriflega beiðni, að leggja skriflegar greinargerðir fyrir gerðardóminn, fá skriflegar greinargerðir, þ.m.t. viðauka, frá deiluaðilunum, vera viðstaddur skýrslugjöf og gera munnlegar athugasemdir.

Gr. 11.5

Málsmeðferð gerðardómsins.

1. Um málsmeðferð gerðardómsins fer eftir valkvæðu reglunum, að breyttu breytanda, nema annað sé tilgreint í samningi þessum eða samningsaðilar komi sér saman um annað.¹⁶
2. Gerðardómurinn skal kanna það mál sem vísað er til hans í beiðninni um stofnun gerðardóms í samræmi við erindisbréfið og í ljósi viðeigandi ákvæða samnings þessa sem túlkuð eru í samræmi við reglur um túlkun þjóðaréttar.
3. Gerðardómurinn skal gera eigin starfsáætlun sem veitir deiluaðilum nægilegan tíma til að uppfylla skilyrði málsmeðferðarinnar á öllum stigum.
4. Öll málsmeðferð skal fara fram á ensku og skýrslugjöf fyrir gerðardóminum skal vera opin almenningi nema deiluaðilarnir komi sér saman um annað.
5. Sá staður þar sem skýrslugjöf til gerðardómsins fer fram skal ákveðinn með gagnkvæmu samkomulagi deiluaðila, að öðrum kosti skal hún fara fram í Haag í Hollandi.
6. Engin einhliða (ex parte) samskipti skulu vera við gerðardóminn um mál sem hann hefur til meðferðar.
7. Samningsaðili skal senda hinum deiluaðilanum samhliða öll skjöl eða upplýsingar sem hann leggur fyrir gerðardóminn.
8. Samningsaðilar skulu gæta trúnaðar að því er varðar þær upplýsingar sem gerðardóminum eru sendar, enda hafi sá deiluaðili sem þær sendir auðkennt þær sem trúnaðarmál.
9. Meirihluti gerðarmanna skal taka ákvarðanir gerðardómsins ef samhljóða niðurstaða næst ekki. Gerðarmönnum er heimilt að gefa sérálit um málefni sem samhljóða samkomulag er ekki um. Gerðardómurinn skal gefa upp hverjir gerðarmanna standa að meirihluta- eða minnihlutaáliti.
10. Deiluaðilar skulu skipta jafnt með sér kostnaði af gerðardómsmeðferðinni.

Gr. 11.6

Skýrslur gerðardóms.

1. Gerðardómurinn ætti að senda deiluaðilunum frumskýrslu, sem inniheldur niðurstöður og úrskurði hans, eigi síðar en 90 dögum eftir að gerðardómurinn er stofnsettur. Deiluaðila er heimilt að senda gerðardóminum skriflegar athugasemdir innan 30 daga frá viðtöku frumskýrslunnar. Gerðardómurinn ætti að afhenda deiluaðilunum lokaskýrslu innan 45 daga frá því að þeir veita frumskýrslunni viðtöku. Þegar mál eru brýn, þ.m.t. þau sem varða vörur sem eru viðkvæmar fyrir skemmdum, skal gerðardómurinn leitast við að hraða málsmeðferðinni.
2. Senda skal samningsaðilunum lokaskýrsluna, ásamt öllum skýrslum samkvæmt gr. 11.8 (Lokaskýrsla gerðardóms framkvæmd) og gr. 11.9 (Bætur og frestun ávinnings). Skýrslurnar skal birta almenningi nema deiluaðilarnir ákveði annað.
3. Allir úrskurðir gerðardómsins samkvæmt hvaða grein þessa kafla sem er skulu vera endanlegir og bindandi fyrir deiluaðilana.

¹⁶ Eftirfarandi greinar valkvæðu reglnanna gilda ekki: 26. gr. (Tímabundnar verndarráðstafanir), 35. gr. (Túlkun úrskurðarins) og 37. gr. (Viðbótarúrskurður).

Gr. 11.7

Málsmeðferð gerðardóms frestað eða hætt.

1. Séu deiluaðilar einhuga um það getur gerðardómur hvenær sem er gert hlé á starfi sínu, þó ekki lengur en í 12 mánuði. Hafi hlé á störfum gerðardóms varað lengur en í 12 mánuði fellur umboð gerðardómsins til að fjalla um deiluna úr gildi nema deiluaðilar verði ásáttir um annað.
2. Umkvörtunaraðili getur dregið kvörtun sína til baka hvenær sem er áður en frumskýrslan er birt. Slík afturköllun hefur engin áhrif á rétt hans til að leggja síðar fram nýja kvörtun vegna sama máls.
3. Deiluaðilarnir geta hvenær sem er samþykkt að meðferð gerðardómsins, sem stofnaður er samkvæmt samningi þessum, skuli hætt með því að tilkynna formanni hans sameiginlega og skriflega um það.
4. Gerðardómur getur, á hvaða stigi málsmeðferðar sem er og áður en lokaskýrslan er birt, lagt til að deiluaðilarnir leiti vinsamlegrar lausnar á deilunni.

Gr. 11.8

Lokaskýrsla gerðardóms framkvæmd.

1. Sá samningsaðili sem kvörtun beinist gegn skal gera allar nauðsynlegar ráðstafanir til að hlíta umsvifalaust úrskurðinum í lokaskýrslunni. Reynist óframkvæmanlegt að hlíta úrskurðinum tafarlaust skulu deiluaðilar leitast við að semja um hæfilegan frest til þess. Liggi slíkt samkomulag ekki fyrir innan 45 daga frá útgáfudegi lokaskýrslunnar getur hvor deiluaðila sem er farið þess á leit við hinn upphaflega gerðardóm að hann ákveði lengd hæfilegs frests í ljósi sérstakra aðstæðna í málinu. Gerðardómurinn ætti að fella úrskurð sinn innan 60 daga frá viðtöku fyrrnefndrar beiðni.
2. Sá samningsaðili sem kvörtun beinist gegn skal tilkynna hinum deiluaðilanum um þá ráðstöfun sem samþykkt er til að fylgja úrskurðinum í lokaskýrslunni eftir og gefa ítarlega lýsingu á því hvernig ráðstöfunin tryggir eftirfylgni sem nægir til að hinn deiluaðilinn geti lagt mat á ráðstöfunina.
3. Ef ágreiningur er um hvort um ráðstöfun sé að ræða sem fylgir eftir úrskurðinum í lokaskýrslunni eða um hvort sú ráðstöfun samrýmist úrskurðinum skal sami gerðardómur kveða upp úr um slíkan ágreining, óski annar hvor deiluaðila eftir því, áður en unnt er að fara fram á bætur eða fresta ávinningi í samræmi við gr. 11.9 (Bætur og frestun ávinnings). Gerðardómurinn ætti að fella úrskurð sinn innan 90 daga frá viðtöku fyrrnefndrar beiðni.

Gr. 11.9

Bætur og frestun ávinnings.

1. Hlíti samningsaðilinn, sem kvörtun beinist gegn, ekki úrskurði gerðardómsins sem um getur í gr. 11.8 (Lokaskýrsla gerðardóms framkvæmd) eða tilkynni hann umkvörtunaraðilanum að hann hyggist ekki hlíta úrskurðinum í lokaskýrslu gerðardómsins, skal fyrstnefndi samningsaðilinn, fari umkvörtunaraðilinn fram á það, ganga til samráðs í því augnamiði að ná samkomulagi um bætur sem gagnkvæm sátt er um. Hafi ekkert slíkt samkomulag náðst innan 30 daga frá viðtöku beiðninnar ber umkvörtunaraðilanum réttur til að fresta því að veita ávinning, sem leiðir af samningi þessum, en einungis til jafns við þann sem sú ráðstöfun, sem gerðardómurinn ákvað að samrýmdist ekki samningi þessum, tekur til.
2. Þegar umkvörtunaraðilinn tekur til athugunar hvaða ávinningi skuli frestað ætti hann fyrst að leitast við að fresta ávinningi á sama sviði eða sviðum og sú ráðstöfun, sem gerðardómurinn ákvað að samrýmdist ekki samningi þessum, tekur til. Umkvörtunaraðili, sem telur það hvorki gerlegt né vænlegt til árangurs að fresta ávinningi á sama sviði eða sviðum, getur frestað ávinningi á öðrum sviðum.
3. Umkvörtunaraðilinn skal tilkynna samningsaðilanum, sem kvörtun beinist gegn, um þann ávinning sem hann hyggst fresta, um ástæður þeirrar frestunar og hvenær frestunin hefjist, eigi síðar en 30 dögum fyrir þann dag þegar frestunin á að koma til framkvæmda. Samningsaðilanum, sem kvörtun beinist gegn, er heimilt að fara þess á leit við upphaflega gerðardóminn, innan 15 daga frá viðtöku fyrrnefndrar tilkynningar, að hann felli úrskurð þess efnis hvort sá ávinningur sem umkvörtunaraðilinn hyggst fresta sé jafngildur þeim ávinningi sem ráðstöfunin, sem talið var að

samrýmdist ekki samningi þessum, hafði áhrif á og hvort fyrirhuguð frestun sé í samræmi við 1. og 2. mgr. Gerðardómurinn ætti að fella úrskurð sinn innan 45 daga frá viðtöku fyrrnefndrar beiðni. Eigi skal fresta ávinningi fyrr en gerðardómurinn hefur felld úrskurð sinn.

4. Bætur og frestun ávinnings skulu vera tímabundnar ráðstafanir og skal umkvörtunaraðilinn einungis beita þeim uns ráðstöfunin, sem talið var að samrýmdist ekki ákvæðum samnings þessa, hefur verið dregin til baka eða henni breytt þannig að samrýmist samningi þessum eða uns deiluaðilar hafa leyst deiluna með öðrum hætti.
5. Upphaflegi gerðardómurinn skal, að beiðni deiluaðila, fella úrskurð um hvort framkvæmdar-ráðstafanir, sem eru samþykktar eftir að ávinningi er frestað, séu í samræmi við lokaskýrsluna og hvort rétt sé, í ljósi fyrrnefnds úrskurðar, að aflétta eða breyta frestun ávinnings. Gerðardómurinn ætti að fella úrskurð sinn innan 30 daga frá viðtöku fyrrnefndrar beiðni.

Gr. 11.10

Önnur ákvæði.

1. Gerðardómurinn, sem um getur í greinum 11.8 (Lokaskýrsla gerðardóms framkvæmd) og 11.9 (Bætur og frestun ávinnings), skal, ávallt þegar því verður við komið, skipaður sömu gerðarmönnum og gáfu lokaskýrsluna út. Sé gerðarmaður í upphaflega gerðardóminum ekki tiltækur skal tilnefning gerðarmanns í hans stað fara fram í samræmi við þá valaðferð sem gildi þegar upphaflegi gerðarmaðurinn var tilnefndur.
2. Heimilt er að breyta sérhverjum fresti, sem um getur í þessum kafla, með gagnkvæmu samkomulagi deiluaðila eða gerðardómur getur gert það, að fenginni beiðni frá samningsaðila.
3. Telji gerðardómur að hann geti ekki haldið sig innan þeirra tímamarka sem honum ber að virða samkvæmt þessa kafla skal hann upplýsa deiluaðilana skriflega um það og leggja fram mat á því hversu langan viðbótartíma hann þurfi. Nauðsynlegur viðbótartími ætti ekki að vera lengri en 30 dagar.

12. KAFLI

LOKAÁKVÆÐI

Gr. 12.1

Viðaukar og viðbætar.

Viðaukarnir og viðbæturnir við samning þennan eru óaðskiljanlegur hluti hans.

Gr. 12.2

Breytingar.

1. Hverjum samningsaðila er heimilt að leggja tillögur að breytingum á samningi þessum fyrir sameiginlegu nefndina til umfjöllunar og samþykktar.
2. Breytingar á þessum samningi eru með fyrirvara um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki.
3. Ef ekki er gert samkomulag um annað skulu breytingar á samningi þessum öðlast gildi á fyrsta degi þriðja mánaðar eftir þann dag þegar minnst eitt EFTA-ríki og Ekvador hafa afhent vörsluaðila skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu. Að því er varðar EFTA-ríki, sem afhendir skjal sitt um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu eftir þann dag þegar minnst eitt EFTA-ríki og Ekvador hafa afhent vörsluaðila skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu skal breytingin öðlast gildi á fyrsta degi þriðja mánaðar eftir að skjal þess er afhent til vörslu.
4. Með fyrirvara um 1.–3. mgr. getur sameiginlega nefndin ákveðið að gera breytingar á viðaukunum og viðbæturnum við þennan samning. Hafi samningsaðili samþykkt ákvörðun með fyrirvara um að innlend lagaskilyrði verði uppfyllt skal ákvörðunin öðlast gildi fyrsta dag þriðja mánaðar eftir þann dag þegar síðasti samningsaðilinn tilkynnir vörsluaðila að innlendum skilyrðum hans hafi verið fullnægt nema annað sé tilgreint í ákvörðuninni.
5. Breytingar, sem varða málefni sem tengjast aðeins einu eða nokkrum EFTA-ríkjum og Ekvador, skulu samþykktar af hálfu hlutaðeigandi samningsaðila.
6. Textar breytinganna og skjölin um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki skulu afhent vörsluaðila til vörslu.

7. Samningsaðili getur beitt breytingu til bráðabirgða með fyrirvara um innlend lagaskilyrði. Tilkynna skal vörsluaðila um beitingu breytinga til bráðabirgða.

Gr. 12.3

Aðild.

1. Hvert það ríki sem fær aðild að EFTA getur gerst aðili að samningi þessum með þeim skilmálum og skilyrðum sem samningsaðilarnir og inngönguríkið sammælast um.
2. Að því er inngönguríki varðar skal samningur þessi öðlast gildi á fyrsta degi þriðja mánaðar eftir þann dag þegar inngönguríkið og síðasti samningsaðilinn hafa afhent skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki aðildarskilmálanna til vörslu.

Gr. 12.4

Úrsögn og gildislok.

1. Sérhver samningsaðili getur sagt sig frá samningi þessum með skriflegri tilkynningu til vörsluaðilans. Úrsögnin tekur gildi sex mánuðum eftir þann dag þegar vörsluaðili veitir tilkynningunni viðtöku.
2. Segi Ekvador sig frá samningi þessum skal hann falla úr gildi þegar úrsögn þess tekur gildi.
3. Segi EFTA-ríki sig frá samningnum um stofnun Fríverslunarsamtaka Evrópu, fellur aðild þess að samningi þessum af þeim sökum úr gildi sama dag og úrsögnin tekur gildi.

Gr. 12.5

Gildistaka.

1. Þessi samningur er með fyrirvara um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki. Skjöl um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki skulu afhent vörsluaðila til vörslu.
2. Samningur þessi öðlast gildi á fyrsta degi þriðja mánaðar eftir þann dag þegar minnst eitt EFTA-ríki og Ekvador hafa afhent vörsluaðila skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu.
3. Að því er varðar EFTA-ríki, sem afhendir skjal sitt um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu eftir þann dag þegar minnst eitt EFTA-ríki og Ekvador hafa afhent vörsluaðila skjöl sín um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki til vörslu, skal samningurinn öðlast gildi á fyrsta degi þriðja mánaðar eftir að skjal þess er afhent til vörslu.
4. Samningsaðili getur beitt þessum samningi til bráðabirgða með fyrirvara um innlend lagaskilyrði. Beitingu samnings þessa til bráðabirgða skal tilkynna vörsluaðila.

Gr. 12.6

Vörsluaðili.

Ríkisstjórn Noregs skal vera vörsluaðili.

ÞESSU TIL STAÐFESTU hafa undirritaðir, sem til þess hafa fullt umboð, undirritað samning þennan.

Gjört á Sauðárkróki 25. júní 2018 í einu frumriti á ensku og einu frumriti á spænsku og eru báðir textarnir jafngildir. Ef ágreiningur rís um túlkun skal enski textinn ráða. Frumritin skulu afhent vörsluaðila til vörslu sem skal senda öllum samningsaðilum staðfest endurrit.

COMPREHENSIVE ECONOMIC PARTNERSHIP AGREEMENT
BETWEEN
THE EFTA STATES
AND
THE REPUBLIC OF ECUADOR

PREAMBLE

Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway and the Swiss Confederation (EFTA States),

and

The Republic of Ecuador (Ecuador),

hereinafter each individually referred to as a “Party” or collectively as the “Parties”,

RECOGNISING the common wish to strengthen the links between the EFTA States and Ecuador by establishing close and lasting relations;

DESIRING to create favourable conditions for the development and diversification of trade between the Parties and for the promotion of commercial and economic cooperation in areas of common interest on the basis of equality, mutual benefit, non-discrimination and international law;

DETERMINED to promote and further strengthen the multilateral trading system, building on their respective rights and obligations under the Marrakesh Agreement establishing the World Trade Organization (WTO Agreement) and the other agreements negotiated thereunder, thereby contributing to the harmonious development and expansion of world trade;

REAFFIRMING their commitment to democracy, the rule of law, human rights and fundamental freedoms in accordance with their obligations under international law, including as set out in the United Nations (UN) Charter and the Universal Declaration of Human Rights;

AIMING to promote comprehensive economic development with the objective of reducing poverty, to create new employment opportunities, to improve living standards, and to ensure high levels of protection of health and safety and of the environment;

REAFFIRMING their commitment to pursue the objective of sustainable development and recognising the importance of coherent and mutually supportive trade, environmental and labour policies in this respect;

DETERMINED to implement this Agreement in line with the objectives to preserve and protect the environment through sound environmental management and to promote an optimal use of the world’s resources in accordance with the objective of sustainable development;

RECALLING their rights and obligations under multilateral environmental agreements to which they are a party, and the respect for the fundamental principles and rights at work, including the principles set out in the relevant International Labour Organisation (ILO) Conventions to which they are a party;

RECOGNISING the importance of ensuring predictability for the trading communities of the Parties, while ensuring the protection of public interest;

AFFIRMING their commitment to prevent and combat corruption in international trade and investment and to promote the principles of transparency and good public governance;

ACKNOWLEDGING the importance of good corporate governance and corporate social responsibility for sustainable development, and affirming their aim to encourage enterprises to observe

and adhere to internationally recognised guidelines and principles in this respect, such as the UN Global Compact;

CONVINCED that this Agreement will enhance the competitiveness of their firms in global markets and create conditions encouraging economic, trade and investment relations between the Parties;

HAVE AGREED, in pursuit of the above, to conclude the following Comprehensive Economic Partnership Agreement (Agreement):

CHAPTER 1 GENERAL PROVISIONS

Article 1.1

Objectives

1. The EFTA States and Ecuador hereby establish a free trade area in accordance with the provisions of this Agreement, which is based on trade relations between market economies and on the respect for democratic principles and human rights, with a view to spurring prosperity and sustainable development.
2. The objectives of this Agreement are:
 - a) to liberalise trade in goods, in conformity with Article XXIV of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994 (GATT 1994);
 - b) to liberalise trade in services, in conformity with Article V of the General Agreement on Trade in Services (GATS);
 - c) to mutually enhance investment opportunities;
 - d) to prevent, eliminate or reduce unnecessary technical barriers to trade and unnecessary sanitary and phytosanitary measures;
 - e) to promote competition in their economies, particularly as it relates to the economic relations between the Parties;
 - f) to achieve further liberalisation on a mutual basis of the government procurement markets of the Parties;
 - g) to ensure adequate and effective protection of intellectual property rights, in accordance with the principles and objectives of the WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement);
 - h) to develop international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development and to ensure that this objective is integrated and reflected in the Parties' trade relations;
 - i) to foster cooperation in order to contribute to the implementation of this Agreement, and to improve the benefits thereof; and
 - j) to contribute to the harmonious development and expansion of world trade.

Article 1.2

Coverage and Application

1. This Agreement applies, except as otherwise specified in Annex I (Rules of Origin and Mutual Administrative Cooperation in Customs Matters), to:
 - a) the land territory, internal waters and the territorial sea of a Party, and the air-space above the territory of a Party, in accordance with domestic and international law; and
 - b) the exclusive economic zone and the continental shelf of a Party, in accordance with domestic and international law.
2. This Agreement shall not apply to the Norwegian territory of Svalbard, with the exception of trade in goods.

Article 1.3

Trade and Economic Relations Governed by this Agreement

1. This Agreement applies to the trade and economic relations between, on the one side, the individual EFTA States and, on the other side, Ecuador, but not to the trade and economic relations between individual EFTA States, unless otherwise provided in this Agreement.
2. In accordance with the Customs Treaty of 29 March 1923 between Switzerland and Liechtenstein, Switzerland shall represent Liechtenstein in matters covered thereby.

Article 1.4

Relation to Other International Agreements

1. The Parties confirm their rights and obligations under the WTO Agreement and the other agreements negotiated thereunder to which they are a party, and any other international agreement to which they are a party.
2. If a Party considers that the maintenance or establishment of a customs union, free trade area, arrangement for frontier trade or another preferential agreement by another Party has the effect of altering the trade regime provided for by this Agreement, it may request consultations. The Party concluding such agreement shall afford adequate opportunity for consultations with the requesting Party.

Article 1.5

Fulfilment of Obligations

1. Each Party shall take any general or specific measures required to fulfil its obligations under this Agreement.
2. Each Party shall ensure the observance of all obligations and commitments under this Agreement by its respective central, regional and local governments and authorities, and by non-governmental bodies in the exercise of governmental powers delegated to them by central, regional and local governments or authorities.

Article 1.6

Transparency

1. The Parties shall publish, or otherwise make publicly available, their laws, regulations, judicial decisions, administrative rulings of general application as well as their respective international agreements, that may affect the operation of this Agreement.
2. The Parties shall promptly respond to specific questions and provide, upon request, information to each other on matters referred to in paragraph 1.
3. Nothing in this Agreement shall require any Party to disclose confidential information, the disclosure of which would impede law enforcement, or otherwise be contrary to the public interest, or which would prejudice the legitimate commercial interests of any economic operator.
4. In case of any inconsistency between this Article and provisions relating to transparency in other parts of this Agreement, the latter shall prevail to the extent of the inconsistency.

Article 1.7

Taxation

1. This Agreement shall not restrict a Party's fiscal sovereignty to adopt measures related to taxes.
2. Notwithstanding paragraph 1:
 - a) Article 2.8 (National Treatment on Internal Taxation and Regulations) and such other provisions of this Agreement, as are necessary to give effect to that Article to the same extent as Article III of the GATT 1994, apply to taxation measures;
 - b) Articles 3.4 (Most-Favoured-Nation Treatment) and 3.6 (National Treatment) to the extent relevant for taxation according to Article 3.17 (Exceptions) apply to taxation measures;
 - c) Article 4.3 (National Treatment) to the extent relevant for taxation according to Article 4.10 (General Exceptions) applies to taxation measures; and
 - d) Article 6.4 (National Treatment and Non-Discrimination) applies to taxation measures.

3. Nothing in this Agreement shall affect the rights and obligations of a Party under a tax convention applicable between an EFTA State and Ecuador. In the event of an inconsistency between this Agreement and such tax convention, that convention shall prevail to the extent of the inconsistency. The competent authorities under that tax convention shall have the sole responsibility to determine whether an inconsistency exists between this Agreement and that tax convention. If a Party considers that a taxation measure pursuant to a tax convention adversely affects trade between the Parties, the Parties shall consult in the Joint Committee with a view to finding a mutually satisfactory solution, but shall not have recourse to dispute settlement.
4. For the purposes of this Article, taxation measures shall not include any import duties as defined in Article 2.2 (Import Duties) nor export duties as defined in Article 2.3 (Export Duties).

CHAPTER 2 TRADE IN GOODS

Article 2.1

Scope

This Chapter applies to trade in goods between the Parties.

Article 2.2

Import Duties

1. Unless otherwise provided for in this Agreement, each Party shall grant tariff concessions on goods originating in another Party in accordance with Annexes II to V (Schedules on Tariff Commitments on Goods).
2. Unless otherwise provided for in this Agreement, a Party shall not increase import duties, or introduce new import duties, on goods originating in another Party covered by Annexes II to V (Schedules on Tariff Commitments on Goods).
3. Paragraph 2 shall not preclude a Party from:
 - a) raising an import duty to the level established in Annexes II to V (Schedules on Tariff Commitments on Goods) following a unilateral reduction; or
 - b) maintaining or increasing an import duty as authorised by the Dispute Settlement Body of the WTO.
4. If a Party, after the entry into force of this Agreement, reduces its applied most favoured nation (MFN) import duty, that import duty shall apply to trade in goods originating in another Party if it is lower than the import duty calculated in accordance with Annexes II to V (Schedules on Tariff Commitments on Goods).
5. Consultations may be held in the Joint Committee to consider further improvements of the tariff concessions set out in the respective Annexes II to V (Schedules on Tariff Commitments on Goods), taking account of the pattern of trade between the Parties and the sensitivities of the goods.
6. For the purposes of this Agreement, “import duties” means any duties, taxes or charges applied in connection with the importation of goods, except those applied in conformity with:
 - a) Article III of the GATT 1994;
 - b) Articles 2.14 (Subsidies and Countervailing Measures), 2.15 (Anti-dumping), 2.16 (Global Safeguard Measures) or 2.17 (Bilateral Safeguard Measures);
 - c) Article VIII of the GATT 1994.

Article 2.3

Export Duties

A Party shall not adopt or maintain any duties, taxes or charges other than internal charges applied in conformity with Article 2.8 (National Treatment on Internal Taxation and Regulations), in connection with the exportation of goods to another Party.

Article 2.4

Rules of Origin and Administrative Cooperation in Customs Matters

1. The rules of origin and administrative cooperation in customs matters are set out in Annex I (Rules of Origin and Mutual Administrative Cooperation in Customs Matters).
2. For the purposes of this Agreement, “originating product” is that which qualifies under the rules of origin set out in Annex I (Rules of Origin and Mutual Administrative Cooperation in Customs Matters).

Article 2.5

*Customs Valuation*¹⁷

Article VII of the GATT 1994 and Part I of the Agreement on Implementation of Article VII of the GATT 1994 apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.6

Quantitative Restrictions

1. Article XI of the GATT 1994 applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.
2. A Party intending to apply a measure in accordance with paragraph 2 of Article XI of the GATT 1994, which may affect trade between the Parties, shall notify the Joint Committee.
3. A measure applied in accordance with this Article may be discussed in the Joint Committee with a view to mitigating the effects on trade between the Parties.
4. Paragraph 1 shall not apply to the measures set out in Annex VI (National Treatment and Quantitative Restrictions).

Article 2.7

Fees and Formalities

Without prejudice to Article 9 (Fees and Charges) of Annex VII (Trade Facilitation), Article VIII of the GATT 1994 applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.8

National Treatment on Internal Taxation and Regulations

1. Article III of the GATT 1994 applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.
2. Paragraph 1 shall not apply to the measures set out in Annex VI (National Treatment and Quantitative Restrictions).

Article 2.9

Andean Price Band System

Ecuador may maintain the Andean Price Band System established in 1994 by Decision 371 of the Andean Community and its modifications, or subsequent systems for agricultural goods covered by such Decision.

Article 2.10

Agricultural Export Subsidies

1. The Parties shall not apply export subsidies, as defined in the WTO Agreement on Agriculture, to trade in originating goods for which tariff concessions are granted in accordance with this Agreement.
2. If a Party adopts, maintains, introduces or re-introduces export subsidies on a product subject to a tariff concession in accordance with Article 2.2 (Import Duties), the other Parties may increase

¹⁷ Switzerland applies customs duties based on weight and quantity rather than *ad valorem* duties.

the duty rate on imports of that product to the applied MFN tariff duty rate. The Party increasing its duty rate shall notify the other Parties within 30 days from the date the duty is applied.

Article 2.11

Technical Regulations

1. With respect to technical regulations, standards and conformity assessments, the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade (TBT Agreement) applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, mutatis mutandis.
2. The Parties shall ensure that all adopted technical regulations are officially published.
3. Upon request of a Party, the Parties shall initiate negotiations with a view to extend to each other equivalent treatment related to technical regulations, standards and conformity assessments, mutually agreed between each Party and a non-party.¹⁸
4. Upon request of a Party, which considers that another Party has taken a measure relating to technical regulations, standards or conformity assessments procedures, which is likely to create, or has created, an obstacle to trade, consultations shall be held with the objective of finding a mutually acceptable solution. Such consultations shall take place within 30 days from the receipt of the request and may be conducted by any technical method agreed by the consulting Parties. The Joint Committee shall be informed thereof.
5. The Parties shall exchange names and addresses of contact points in order to facilitate communication and the exchange of information regarding technical regulations, standards and conformity assessments and the implementation of this Article.

Article 2.12

Sanitary and Phytosanitary Measures

1. Except as otherwise provided for in this Article, the WTO Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS Agreement) applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, mutatis mutandis. The Parties acknowledge and bear in mind the decisions and reference documents adopted by the WTO Committee on Sanitary and Phytosanitary Measures.
2. The Parties shall jointly work towards the effective implementation of the SPS Agreement and this Article with the purpose of facilitating trade between them.
3. In accordance with the SPS Agreement, the application of sanitary and phytosanitary measures related to inter alia control, inspection, approval or certification shall be based on scientific justification.
4. To facilitate trade between them, the Parties shall, when agreed, develop bilateral arrangements or agreements, including between regulatory authorities in the field of sanitary and phytosanitary measures.
5. If the importing Party has decided to carry out a risk assessment process in accordance with its domestic laws and regulations, or has detained a consignment at the border due to a perceived serious non-compliance with the relevant import requirements, the importing Party shall notify, as soon as possible, the exporting Party that a risk assessment process has been initiated and provide all relevant information.
6. If a Party rejects a product at a port of entry due to a verified serious sanitary or phytosanitary issue, it shall inform the competent authority of the exporting Party as soon as possible about the reasons for the rejection. Upon request, the factual basis and scientific justification for the rejection shall be provided.
7. If a Party detains a product at the border due to a perceived risk, it shall take a decision on clearance as soon as possible and shall make every effort to avoid deterioration of perishable goods. That Party shall promptly inform the importer about the factual justification for the detention.

¹⁸ In case the unilateral preferential treatment granted to a non-Party may create competitive disadvantages, the Parties shall immediately enter into consultations, with the aim to remove these competitive disadvantages related to technical regulations, standards and conformity assessments.

8. Goods subject to random and routine checks should not be detained at the border pending test results.
9. Upon request of a Party, which considers that another Party has taken or is considering taking a sanitary or phytosanitary measure not in conformity with the SPS Agreement or this Article, which is likely to create, or has created, an obstacle to trade, consultations shall be held with the objective of finding a mutually acceptable solution. Such consultations shall take place within 30 days from the request and may be conducted by any technical method agreed by the consulting Parties. The Joint Committee shall be informed thereof.
10. Upon request of a Party, the Parties shall initiate negotiations, without undue delay, to extend to each other equivalent¹⁹ treatment related to sanitary and phytosanitary measures mutually agreed between each Party and the European Union (EU).
11. The Parties shall exchange names and addresses of contact points in order to facilitate communication and the exchange of information regarding sanitary and phytosanitary measures and the implementation of this article.

Article 2.13

Trade Facilitation

The provisions regarding Trade Facilitation are set out in Annex VII (Trade Facilitation).

Article 2.14

Subsidies and Countervailing Measures

1. The rights and obligations of the Parties with respect to subsidies and countervailing measures shall be governed by Articles VI and XVI of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures.
2. Before a Party initiates an investigation to determine the existence, degree and effect of an alleged subsidy in another Party, 11 of the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, the Party considering initiating an investigation shall notify in writing the Party whose products are subject to an investigation and allow for a 30 day period for consultations with a view to finding a mutually acceptable solution. Consultations may take place in the Joint Committee, if the Parties agree.

Article 2.15

Anti-dumping

1. The rights and obligations of the Parties with respect to anti-dumping measures shall be governed by Article VI of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Implementation of Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994 (WTO Anti-dumping Agreement), subject to paragraphs 2 to 6.
2. When a Party receives a properly documented application and before initiating an investigation concerning imports of another Party, the Party shall immediately notify in writing the other Party whose goods are allegedly being dumped and allow for a 30 day period for consultations with a view to finding a mutually acceptable solution. Consultations may take place in the Joint Committee, if the Parties agree.
3. If an anti-dumping measure is applied by a Party, the measure shall be terminated no later than five years from its imposition.
4. A Party shall not initiate an anti-dumping investigation with regard to the same product from the same Party within one year from the termination of an anti-dumping measure or a determination, which resulted in the non-application or revocation of anti-dumping measures.
5. When anti-dumping margins are established, assessed or reviewed under Articles 2, 9.3, 9.5, and 11 of the WTO Anti-dumping Agreement regardless of the comparison bases under Article 2.4.2 of the WTO Anti-dumping Agreement, all individual margins, whether positive or negative, shall be counted toward the average.

¹⁹ For the purposes of this Article, “equivalent” shall not be understood as the term “equivalence” in the WTO SPS Agreement.

6. The Parties shall exchange views about the application of this Article and its effects on trade between the Parties at the meetings of the Joint Committee.

Article 2.16

Global Safeguard Measures

The rights and obligations of the Parties with respect to global safeguards shall be governed by Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards. In taking measures under these WTO provisions, a Party shall, consistent with its obligations under the WTO Agreements, endeavour to exclude imports of an originating product from one or several Parties if such imports do not in and of themselves cause or threaten to cause serious injury.

Article 2.17

Bilateral Safeguard Measures

1. Where, as a result of the reduction or elimination of a customs duty under this Agreement, any product originating in a Party is imported into the territory of another Party in such increased quantities, in absolute terms or relative to domestic production, and under such conditions as to cause or threaten to cause serious injury to the domestic industry of like or directly competitive products in the territory of the importing Party, the importing Party may take bilateral safeguard measures to the minimum extent necessary to remedy or prevent the injury, subject to paragraphs 2 to 10.²⁰
2. Bilateral safeguard measures shall only be taken upon clear evidence that increased imports have caused or are threatening to cause serious injury pursuant to an investigation in accordance with the procedures laid down in the WTO Agreement on Safeguards.
3. The Party intending to take a bilateral safeguard measure pursuant to this Article shall immediately, and in any case before taking a measure, notify the other Parties. The notification shall contain all pertinent information, including evidence of serious injury or threat thereof caused by increased imports, a precise description of the product concerned, and the proposed measure, as well as the proposed date of introduction, expected duration and timetable for the progressive removal of the measure. A Party that may be affected by the bilateral safeguard measure shall be offered compensation in the form of substantially equivalent trade liberalisation in relation to the imports from such Party.
4. If the conditions set out in paragraph 1 are met, the importing Party may take measures consisting in:
 - a) suspending the further reduction of any rate of customs duty provided for under this Agreement for the product; or
 - b) increasing the rate of customs duty for the product to a level not to exceed the lesser of:
 - i. the MFN rate of duty applied at the time the bilateral safeguard measure is taken; or
 - ii. the MFN rate of duty applied on the day immediately preceding the date of the entry into force of this Agreement.
5. Bilateral safeguard measures shall be taken for a period not exceeding two years. In very exceptional circumstances measures may be taken up to a total maximum period of three years. No bilateral safeguard measures shall be applied to the import of a product, which has previously been subject to such a measure, except for a single time, provided that the period of non-application is at least one year.
6. The Parties shall, within 30 days from the receipt of the notification, examine the information provided under paragraph 3 in order to facilitate a mutually acceptable solution. In the absence of such solution, the importing Party may adopt a bilateral safeguard measure pursuant to paragraph 4 to remedy the problem, and, in the absence of mutually agreed compensation, the Party against whose product the bilateral safeguard measure is taken may take compensatory action. The bilateral safeguard measure and the compensatory action shall be immediately notified to the other Parties. In the selection of the bilateral safeguard measure and the compensatory action,

²⁰ It is understood that a serious injury or a threat of serious injury to domestic producers shall also mean a serious injury or a threat of serious injury in an infant industry.

priority must be given to the action or measure which least disturbs the functioning of this Agreement. The Party taking compensatory action shall apply the action only for the minimum period necessary to achieve the substantially equivalent trade effects and in any event, only while the bilateral safeguard measure pursuant to paragraph 4 is being applied.

7. The right of taking compensatory action shall not be exercised for the first two years that a bilateral safeguard measure is in effect.²¹
8. Upon the termination of the bilateral safeguard measure, the rate of customs duty shall be the rate, which would have been in effect but for the measure.
9. In critical circumstances, where delay would cause damage, which would be difficult to repair, a Party may take a provisional bilateral safeguard measure pursuant to a preliminary determination that there is clear evidence that increased imports constitute a substantial cause of serious injury, or threat thereof, to the domestic industry. The Party intending to take such a measure shall immediately notify the other Parties thereof. Within 30 days from the receipt of the notification, the pertinent procedures set out in paragraphs 2 to 6 shall be initiated.
10. A provisional bilateral safeguard measure shall be terminated within 200 days at the latest. The period of application of such provisional bilateral safeguard measure shall be counted as part of the duration, and any extension thereof, of the bilateral safeguard measure, set out in paragraphs 4 and 5 respectively. Tariff increases shall be promptly refunded if the investigation described in paragraph 2 does not result in a finding that the conditions of paragraph 1 are met.
11. Five years from the date of entry into force of this Agreement, the Parties shall review the possibility to take safeguard measures between them and may decide not to apply this Article any longer. If the Article continues to apply, biennial reviews shall take place thereafter in the Joint Committee.
12. For the purposes of this Article, notifications shall be sent to:
 - a) The EFTA Secretariat, for the EFTA States; and
 - b) The Ministry of Foreign Trade, or its successor, for Ecuador.

Article 2.18

State Trading Enterprises

Article XVII of the GATT 1994 and the Understanding on the Interpretation of Article XVII of the GATT 1994 apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.19

General Exceptions

Article XX of the GATT 1994 applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.20

Security Exceptions

Article XXI of the GATT 1994 applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, *mutatis mutandis*.

Article 2.21

Balance-of-Payments

1. A Party may, in accordance with the GATT 1994, in particular Articles XII, XV and XVIII section B, and the WTO Understanding on the Balance of Payments Provisions of the GATT 1994, adopt or maintain trade restrictive measures.
2. A Party adopting or maintaining measures according to this Article shall promptly notify the Joint Committee thereof.

²¹ A Party which extends a bilateral safeguard measure beyond two years may request that no compensatory actions shall be taken if its industry is in the process of readjustment. Upon request of a Party, consultations shall be held within 30 days from the receipt of the request with a view to finding a mutually satisfactory solution.

Article 2.22

Sub-Committee on Trade in Goods

1. A Sub-Committee on Trade in Goods (Sub-Committee) is hereby established.
2. The mandate of the Sub-Committee is set out in Annex VIII (Mandate of the Sub-Committee on Trade in Goods).

CHAPTER 3

TRADE IN SERVICES

Article 3.1

Scope and Coverage

1. This Chapter applies to measures by Parties affecting trade in services and taken by central, regional or local governments and authorities as well as by non-governmental bodies in the exercise of powers delegated by central, regional or local governments or authorities.
2. With respect to air transport services, this Chapter shall not apply to measures affecting air traffic rights or measures affecting services directly related to the exercise of air traffic rights, except as provided for in paragraph 3 of the GATS Annex on Air Transport Services. The definitions of paragraph 6 of the GATS Annex on Air Transport Services are hereby incorporated and made part of this Agreement.
3. Nothing in this Chapter shall be construed to impose any obligation with respect to government procurement, which is subject to Chapter 6 (Government Procurement).

Article 3.2

Incorporation of Provisions from the GATS

Where a provision of this Chapter provides that a provision of the GATS is incorporated into and made part of this Agreement, the meaning of the terms used in the GATS provision shall be understood as follows:

- a) “Member” means Party;
- b) “Schedule” means a Schedule referred to in Article 3.18 (Schedules of Specific Commitments) and contained in Annex IX (Schedules of Specific Commitments); and
- c) “specific commitment” means a specific commitment in a Schedule referred to in Article 3.18 (Schedules of Specific Commitments).

Article 3.3

Definitions

1. For the purposes of this Chapter, the following definitions of Article I of the GATS are hereby incorporated into and made part of this Agreement:
 - a) “trade in services”;
 - b) “services”; and
 - c) “a service supplied in the exercise of governmental authority”.
2. For the purposes of this Chapter:
 - a) “service supplier” means any person that supplies, or seeks to supply, a service;²²
 - b) “natural person of another Party” means a natural person who, under the legislation of that other Party, is:
 - i. a national of that other Party who resides in the territory of any Member of the WTO; or
 - ii. a permanent resident of that other Party who resides in the territory of a Party, if that other Party accords substantially the same treatment to its permanent residents as to its nationals

²² Where the service is not supplied or sought to be supplied directly by a juridical person but through other forms of commercial presence such as a branch or a representative office, the service supplier (*i.e.* the juridical person) shall, nonetheless, through such commercial presence be accorded the treatment provided for service suppliers under this Chapter. Such treatment shall be extended to the commercial presence through which the service is supplied or sought to be supplied and need not be extended to any other parts of the service supplier located outside the territory where the service is supplied or sought to be supplied.

in respect of measures affecting trade in services. For the purpose of the supply of a service through presence of natural persons (Mode 4), this definition covers a permanent resident of that other Party who resides in the territory of a Party or in the territory of any Member of the WTO;

- c) “juridical person of another Party” means a juridical person which is either:
 - i. constituted or otherwise organised under the law of that other Party, and is engaged in substantive business operations in the territory of:
 - aa) a Party; or
 - bb) any Member of the WTO and is owned or controlled by natural persons of that other Party or by juridical persons that meet all the conditions of subparagraph (i)(aa); or
 - ii. in the case of the supply of a service through commercial presence, owned or controlled by:
 - aa) natural persons of that other Party; or
 - bb) juridical persons of that other Party identified under subparagraph (c)(i).
3. For the purposes of this Chapter, the following definitions of Article XXVIII of the GATS are hereby incorporated into and made part of this Agreement:
- a) “measure”;
 - b) “supply of a service”;
 - c) “measures by Members affecting trade in services”;
 - d) “commercial presence”;
 - e) “sector” of a service;
 - f) “service of another Member”;
 - g) “monopoly supplier of a service”;
 - h) “service consumer”;
 - i) “person”;
 - j) “juridical person”;
 - k) “owned”, “controlled” and “affiliated”; and
 - l) “direct taxes”.

Article 3.4

Most-Favoured-Nation Treatment

1. Without prejudice to measures taken in accordance with Article VII of the GATS, and except as provided for in its List of MFN Exemptions contained in Annex X (List of MFN Exemptions), each Party shall accord immediately and unconditionally, in respect of all measures affecting the supply of services, to services and service suppliers of another Party treatment no less favourable than the treatment it accords to like services and service suppliers of any non-party.
2. Treatment granted under other existing or future agreements concluded by a Party and notified under Article V or Article Vbis of the GATS shall not be subject to paragraph 1.
3. If a Party enters into an agreement with a non-Party which has been notified under Article V or Article Vbis of the GATS, it shall, upon request from another Party, afford adequate opportunity to the other Parties to negotiate, on a mutually advantageous basis, the benefits granted therein.
4. The provision of this Chapter shall not be construed so as to prevent any Party from conferring or according advantages to adjacent countries in order to facilitate exchanges limited to contiguous zones of services that are both locally produced and consumed.

Article 3.5

Market Access

Article XVI of the GATS applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement.

Article 3.6

National Treatment

Article XVII of the GATS applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement.

Article 3.7

Additional Commitments

Article XVIII of the GATS applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement.

Article 3.8

Domestic Regulation

1. Each Party shall ensure that all measures of general application affecting trade in services are administered in a reasonable, objective and impartial manner.
2. Each Party shall maintain or institute, as soon as practicable, judicial, arbitral or administrative tribunals or procedures which provide, at the request of an affected service supplier of another Party, for the prompt review of, and where justified, appropriate remedies for, administrative decisions affecting trade in services. Where such procedures are not independent of the agency entrusted with the administrative decision concerned, the Party shall ensure that the procedures in fact provide for an objective and impartial review.
3. Where authorisation is required by a Party for the supply of a service, the competent authorities of that Party shall, within a reasonable period of time after the submission of an application is considered complete under that Party's domestic laws and regulations, inform the applicant of the decision concerning the application. At the request of the applicant, the competent authorities of that Party shall provide, without undue delay, information concerning the status of the application.
4. Each Party shall ensure that measures relating to qualification requirements and procedures, technical standards and licensing requirements and procedures, in all services sectors, are based on objective and transparent criteria, such as competence and the ability to supply the service.
5. With a view to ensuring that measures relating to qualification requirements and procedures, technical standards and licensing requirements and procedures do not constitute unnecessary barriers to trade in services, the Joint Committee shall take a decision aiming at incorporating into the Agreement any disciplines developed in the WTO in accordance with paragraph 4 of Article VI of the GATS. The Parties may also, jointly or bilaterally, decide to develop further disciplines.
6.
 - a) In sectors in which a Party has undertaken specific commitments, pending the entry into force of a decision incorporating WTO disciplines for these sectors pursuant to paragraph 5, and, if agreed between Parties, disciplines developed jointly or bilaterally under this Agreement pursuant to paragraph 5, the Party shall not apply qualification requirements and procedures, technical standards and licensing requirements and procedures that nullify or impair such specific commitments in a manner which is:
 - i. more burdensome than necessary to ensure the quality of the service; or
 - ii. in the case of licensing procedures, in itself a restriction on the supply of the service.
 - b) In determining whether a Party is in conformity with the obligation under subparagraph (a), account shall be taken of international standards of relevant international organisations²³ applied by that Party.
7. Each Party shall provide for adequate procedures to verify the competence of professionals of another Party.

Article 3.9

Recognition

1. For the purposes of the fulfilment of its relevant standards or criteria for the authorisation, licensing or certification of service suppliers, each Party shall give due consideration to any

²³ The term "relevant international organisations" refers to international bodies whose membership is open to the relevant bodies of at least all Parties.

requests by another Party to recognise the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted in that other Party. Such recognition may be based upon an agreement or arrangement with that other Party, or otherwise be accorded autonomously.

2. Where a Party recognises, by agreement or arrangement, the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted, in the territory of a non-party, that Party shall afford another Party adequate opportunity to negotiate its accession to such an agreement or arrangement, whether existing or future, or to negotiate a comparable agreement or arrangement with it. Where a Party accords recognition autonomously, it shall afford adequate opportunity for another Party to demonstrate that the education or experience obtained, requirements met, or licences or certifications granted, in the territory of that other Party should also be recognised.
3. Any such agreement or arrangement or autonomous recognition shall be in conformity with the relevant provisions of the WTO Agreement, in particular paragraph 3 of Article VII of the GATS.

Article 3.10

Movement of Natural Persons

1. This Article applies to measures affecting natural persons who are service suppliers of a Party, and natural persons of a Party who are employed by a service supplier of a Party, with respect to the supply of a service.
2. This Chapter shall not apply to measures affecting natural persons seeking access to the employment market of a Party, nor shall it apply to measures regarding nationality, residence or employment on a permanent basis.
3. Natural persons covered by a specific commitment shall be allowed to supply the service in accordance with the terms of that commitment.
4. This Chapter shall not prevent a Party from applying measures to regulate the entry of natural persons of another Party into, or their temporary stay in, its territory, including those measures necessary to protect the integrity of, and to ensure the orderly movement of natural persons across its borders, provided that such measures are not applied in such a manner as to nullify or impair the benefits accruing to any Party under the terms of a specific commitment.²⁴

Article 3.11

Transparency

Paragraphs 1 and 2 of Article III and Article III***bis*** of the GATS apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement.

Article 3.12

Monopolies and Exclusive Service Suppliers

Paragraphs 1, 2 and 5 of Article VIII of the GATS apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement.

Article 3.13

Business Practices

Article IX of the GATS applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement.

Article 3.14

Payments and Transfers

1. Except under the circumstances envisaged in Article 3.15 (Restriction to Safeguard the Balance of Payments), a Party shall not apply restrictions on international transfers and payments for current transactions with another Party.
2. Nothing in this Chapter shall affect the rights and obligations of the Parties under the Articles of the Agreement of the International Monetary Fund (IMF), including the use of exchange actions which are in conformity with the Articles of the Agreement of the IMF, provided that a Party

²⁴ The sole fact of requiring a visa for natural persons shall not be regarded as nullifying or impairing benefits under a specific commitment.

shall not impose restrictions on capital transactions inconsistently with its specific commitments regarding such transactions, except under Article 3.15 (Restriction to Safeguard the Balance of Payments) or at the request of the IMF.

Article 3.15
*Restrictions to Safeguard
the Balance of Payments*

1. Paragraphs 1 to 3 of Article XII of the GATS apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement.
2. A Party adopting or maintaining such restrictions shall promptly notify the Joint Committee thereof.

Article 3.16
Subsidies

1. A Party which considers that it is adversely affected by a subsidy of another Party may request ad hoc consultations with that Party on such matters. The requested Party shall enter into such consultations.
2. The Parties shall review any disciplines agreed under Article XV of the GATS with a view to incorporating them into this Agreement.

Article 3.17
Exceptions

Article XIV and paragraph 1 of Article XIVbis of the GATS apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement.

Article 3.18
Schedules of Specific Commitments

1. Each Party shall set out in a Schedule the specific commitments it undertakes under Articles 3.5 (Market Access), 3.6 (National Treatment) and 3.7 (Additional Commitments). With respect to sectors where such commitments are undertaken, each Schedule shall specify:
 - a) terms, limitations and conditions on market access;
 - b) conditions and qualifications on national treatment;
 - c) undertakings relating to additional commitments referred to in Article 3.7 (Additional Commitments); and
 - d) where appropriate, the time-frame for implementation of such commitments and the date of entry into force of such commitments.
2. Measures inconsistent with both Articles 3.5 (Market Access) and 3.6 (National Treatment) shall be subject to paragraph 2 of Article XX of the GATS.
3. The Parties' Schedules of Specific Commitments are set out in Annex IX (Schedules of Specific Commitments).

Article 3.19
Modification of Schedules

The Parties shall, upon written request by a Party, hold consultations to consider any modification or withdrawal of a specific commitment in the requesting Party's Schedule of Specific Commitments. The consultations shall be held within three months from the receipt of the request. In the consultations, the Parties shall aim to ensure that a general level of mutually advantageous commitments no less favourable to trade than that provided for in the Schedule of Specific Commitments prior to such consultations is maintained. Modifications of Schedules are subject to the procedures set out in Articles 10 (Joint Committee) and 12.2 (Amendments).

Article 3.20*Review*

With the objective of further liberalising trade in services between them, the Parties shall review at least every three years, or more frequently if so agreed, their Schedules of Specific Commitments and their Lists of MFN Exemptions, taking into account in particular any autonomous liberalisation and on-going work under the auspices of the WTO. The first such review shall take place no later than three years from the entry into force of this Agreement.

Article 3.21*Annexes*

The following Annexes form an integral part of this Chapter:

- a) Annex IX (Schedules of Specific Commitments);
- b) Annex X (List of MFN Exemptions);
- c) Annex XI (Financial Services);
- d) Annex XII (Telecommunications Services);
- e) Annex XIII (Movement of Natural Persons Supplying Services);
- f) Annex XIV (Maritime Transport and Related Services).

CHAPTER 4**ESTABLISHMENT****Article 4.1***Scope and Coverage*

1. This Chapter applies to commercial presence in all sectors, with the exception of services sectors as set out in Article 3.1 (Scope and Coverage).²⁵
2. This Chapter shall be without prejudice to the interpretation or application of other international agreements relating to investment or taxation to which one or several EFTA States and Ecuador are parties.
3. Nothing in this Chapter shall be construed to impose any obligation with respect to government procurement, which is subject to Chapter 6 (Government Procurement).

Article 4.2*Definitions*

For the purposes of this Chapter:

- a) “juridical person” means any legal entity duly constituted or otherwise organised under applicable law, whether for profit or otherwise, and whether privately owned or governmentally-owned, including any corporation, trust, partnership, joint venture, sole proprietorship or association;
- b) “juridical person of a Party” means a juridical person constituted or otherwise organised under the law of a Party and engaged in substantive business operations in that Party;
- c) “natural person” means a person who has the nationality of a Party in accordance with its domestic laws and regulations, or is a permanent resident of a Party in accordance with its domestic laws and regulations, who resides in the territory of a Party, if that Party accords substantially the same treatment to its permanent residents as to its nationals in respect of measures affecting commercial presence;
- d) “commercial presence” means any type of business establishment, including through:
 - i. the constitution, acquisition or maintenance of a juridical person, or
 - ii. the creation or maintenance of a branch or a representative office, within the territory of another Party for the purpose of performing an economic activity.

²⁵ It is understood that services specifically exempted from the scope of Chapter 3 (Trade in Services) do not fall within the scope of this Chapter.

Article 4.3

National Treatment

Each Party shall, subject to Article 4.4 (Reservations) and the reservations set out in Annex XV (List of Reservations), accord to juridical and natural persons of another Party, and to the commercial presence of such persons, treatment no less favourable than that it accords, in like situations²⁶, to its own juridical and natural persons, and to the commercial presence of such persons.²⁷

Article 4.4

Reservations

1. Article 4.3 (National Treatment) shall not apply to:
 - a) any reservation in Annex XV (List of Reservations);
 - b) an amendment to a reservation referred to in sub-paragraph (a) to the extent that the amendment does not decrease the conformity of the reservation with Article 4.3 (National Treatment);
 - c) any new reservation adopted by a Party, and incorporated into Annex XV (List of Reservations) which does not affect the overall level of commitments of that Party under this Agreement;to the extent that such reservations are inconsistent with Article 4.3 (National Treatment).
2. A Party may, at any time, either upon request of another Party or unilaterally, remove in whole or in part its reservations set out in Annex XV (List of Reservations) by written notification to the other Parties.
3. A Party may, at any time, incorporate a new reservation into Annex XV (List of Reservations) in accordance with subparagraph 1 (c), by written notification to the other Parties. On receiving such written notification, another Party may request consultations regarding the reservation. On receiving the request for consultations, the Party incorporating the new reservation shall enter into consultations with the requesting Party.

Article 4.5

Key Personnel

1. Each Party shall, subject to its domestic laws and regulations, grant natural persons of another Party, and key personnel who are employed by natural or juridical persons of another Party, entry and temporary stay in its territory in order to engage in activities connected with commercial presence, including the provision of advice or key technical services.
2. Each Party shall, subject to its domestic laws and regulations, permit natural or juridical persons of another Party, and their commercial presence, to employ, in connection with commercial presence, any key personnel of the natural or juridical person's choice regardless of nationality and citizenship provided that such key personnel has been permitted to enter, stay and work in its territory and that the employment concerned conforms to the terms, conditions and time limits of the permission granted to such key personnel.
3. Each Party shall, subject to its domestic laws and regulations, grant entry and temporary stay and provide any necessary confirming documentation to the spouse and minor children of a natural person who has been granted temporary entry, stay and authorisation to work in accordance with paragraphs 1 and 2. The spouse and minor children shall be admitted for the period of the stay of that person.

²⁶ It is understood that subject to the reservations set out in Annex XV (List of Reservations), a Party shall not treat natural and juridical persons of another Party and their commercial presence less favourably on the basis of their nationality. Whether treatment is accorded in "like situations" depends on the totality of the circumstances.

²⁷ For greater certainty, nothing in this Article shall be construed to create obligations on market access other than national treatment.

Article 4.6

Right to Regulate

1. Subject to the provisions of this Chapter, a Party may, on a non-discriminatory basis, adopt, maintain or enforce any measure that is in the public interest, such as measures to meet health, safety or environmental concerns or reasonable measures for prudential purposes.
2. A Party should not waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such measures as an encouragement for the establishment, acquisition, expansion or retention in its territory of a commercial presence of persons of another Party or a non-party.

Article 4.7

Transparency

1. Laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings of general application made effective by a Party, and agreements in force between the Parties, which affect matters covered by this Chapter shall be published promptly, or otherwise made publicly available, in such a manner as to enable the Parties and their juridical and natural persons to become acquainted with them.
2. Nothing in this Article shall require a Party to disclose confidential information, the disclosure of which would impede law enforcement, or otherwise be contrary to the public interest, or would prejudice the legitimate commercial interests of any juridical or natural person.

Article 4.8

Payments and Transfers

1. Except under the circumstances envisaged in Article 4.9 (Restrictions to Safeguard the Balance-of-Payments), no Party shall apply restrictions on current payments and capital movements relating to commercial presence activities in non-services sectors.
2. Nothing in this Chapter shall affect the rights and obligations of the Parties under the Agreement of the IMF, including the use of exchange actions, which are in conformity with that Agreement, provided that a Party shall not impose restrictions on capital transactions inconsistent with its obligations under this Chapter.

Article 4.9

Restrictions to Safeguard the Balance of Payments

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictions to safeguard the balance of payments.
2. Paragraphs 1 to 3 of Article XII of the GATS apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, mutatis mutandis.
3. A Party adopting or maintaining such restrictions shall promptly notify the Joint Committee.

Article 4.10

General Exceptions

Article XIV of the GATS and the chapeau and subparagraph (g) of Article XX of the GATT 1994 apply and are hereby incorporated into and made part of this Agreement, mutatis mutandis.

Article 4.11

Security Exceptions

Paragraph 1 of Article XIVbis of the GATS applies and is hereby incorporated into and made part of this Agreement, mutatis mutandis.

Article 4.12

Review

This Chapter shall be subject to periodic review by the Joint Committee with a view to further developing the Parties' commitments.

CHAPTER 5
PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY

Article 5

*Protection of Intellectual Property*²⁸

1. The Parties shall grant and ensure adequate, effective and non-discriminatory protection of intellectual property rights, and provide for measures for the enforcement of such rights against infringement thereof, including counterfeiting and piracy, in accordance with the provisions of this Chapter and Annex XVI (Protection of Intellectual Property), and the international agreements referred to therein.
2. The Parties shall accord to each other's nationals treatment no less favourable than that they accord to their own nationals. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of Articles 3 and 5 of the TRIPS Agreement.
3. The Parties shall grant to each other's nationals treatment no less favourable than that accorded to nationals of a non-party. If a Party concludes a trade agreement containing provisions on the protection of intellectual property rights with a non-party, notified under Article XXIV of the GATT 1994, it shall notify the other Parties without delay and accord to them treatment no less favourable than that provided under such agreement. The Party concluding such an agreement shall, upon request by another Party, negotiate the incorporation of provisions of the agreement granting a treatment no less favourable than that provided under that agreement into this Agreement. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of the TRIPS Agreement, in particular Articles 4 and 5.
4. Upon request of a Party, the Joint Committee shall review the provisions on the protection of intellectual property rights contained in this Chapter and in Annex XVI (Protection of Intellectual Property), with a view to further improving the levels of protection and to avoiding or remedying trade distortions caused by actual levels of protection of intellectual property rights.

CHAPTER 6
GOVERNMENT PROCUREMENT

Article 6.1

Scope and Coverage

1. This Chapter applies to any measure of a Party regarding covered procurement. For the purposes of this Chapter, "covered procurement" means procurement for governmental purposes:
 - a) of goods, services, or any combination thereof:
 - i. as specified in each Party's Appendices to Annex XVII (Government Procurement); and
 - ii. not procured with a view to commercial sale or resale, or for use in the production or supply of goods or services for commercial sale or resale;
 - b) by any contractual means, including purchase, lease, rental or hire purchase, with or without an option to buy and public works concessions;
 - c) for which the value, as estimated in accordance with the rules specified in Appendix 9 to Annex XVII (Government Procurement) equals or exceeds the relevant threshold specified in Appendices 1 to 3 to Annex XVII (Government Procurement) at the time of publication of a notice in accordance with Article 6.10 (Notices);
 - d) by a procuring entity; and
 - e) which is not otherwise excluded pursuant to paragraph 2 or Annex XVII (Government Procurement).
2. This Chapter shall not apply to:
 - a) acquisition or rental of land, existing buildings, or other immovable property or the rights thereon;
 - b) non-contractual agreements or any form of assistance that a Party provides, including cooperative agreements, grants, loans, equity infusions, guarantees and fiscal incentives;

²⁸ The Parties acknowledge their right to make use of exceptions, flexibilities and limitations that they have agreed to in multilateral agreements, provided that the measures taken are consistent with this Agreement.

- c) procurement or acquisition of fiscal agency or depository services, liquidation and management services for regulated financial institutions or services related to sale, redemption and distribution of public debt, including loans and government bonds, notes and other securities;²⁹
 - d) public employment contracts and related measures;
 - e) procurement conducted:
 - i. for the specific purpose of providing international assistance, including development aid;
 - ii. under a particular procedure or condition of an agreement relating to:
 - aa) the stationing of troops; or
 - bb) the joint implementation of a project by the signatory countries to such agreement;
 - iii. under a particular procedure or condition:
 - aa) of an international organisation; or
 - bb) funded by international grants, loans or other assistance;
- where the applicable procedure or condition would be inconsistent with this Chapter.

Article 6.2

Definitions

For the purposes of this Chapter:

- a) “commercial goods or services” means goods or services of a type generally sold or offered for sale in the commercial marketplace to, and customarily purchased by, non-governmental buyers for non-governmental purposes;
- b) “construction service” means a service that has as its objective the realisation by whatever means of civil or building works, based on Division 51 of the United Nations Provisional. Central Product Classification (CPC);
- c) “days” means calendar days;
- d) “electronic auction” means an iterative process that involves the use of electronic means for the presentation by suppliers of either new prices, or new values for quantifiable non-price elements of the tender related to the evaluation criteria, or both, resulting in a ranking or re-ranking of tenders;
- e) “in writing or written” means any worded or numbered expression that can be read, reproduced, and later communicated, including electronically transmitted and stored information;
- f) “limited tendering” means a procurement method whereby the procuring entity contacts a supplier or suppliers of its choice;
- g) “measure” means any law, regulation, procedure, administrative guidance or practice, or any action of a procuring entity relating to a covered procurement;
- h) “multi-use list” means a list of suppliers that a procuring entity has determined satisfy the conditions for participation in that list, and that the procuring entity intends to use more than once;
- i) “notice of intended procurement” means a notice published by a procuring entity inviting interested suppliers to submit a request for participation, a tender, or both;
- j) “notice of planned procurement” means a notice published by a procuring entity regarding its future procurement plans;
- k) “offset” means any condition or undertaking that encourages local development or improves a Party's balance-of-payments accounts, such as the use of domestic content, the licensing of technology, investment, counter-trade, and similar actions or requirements;
- l) “open tendering” means a procurement method where all interested suppliers may submit a tender;
- m) “person” means a natural person or a juridical person;
- n) “procuring entity” means an entity covered under Appendices 1 to 3 to Annex XVII (Government Procurement);

²⁹ It is understood that this Chapter shall not apply to procurement of banking, financial, or specialised services related to the following activities:

- a) the incurring of public indebtedness; or
- b) public debt management.

- o) “qualified supplier” means a supplier that a procuring entity recognises as having satisfied the conditions for participation;
- p) “selective tendering” means a procurement method whereby only qualified suppliers are invited by the procuring entity to submit a tender;
- q) “services” includes construction services, unless otherwise specified;
- r) “standard” means a document approved by a recognised body, that provides for common and repeated use, rules, guidelines, or characteristics for goods or services, or related processes and production methods, with which compliance is not mandatory. It may also include or deal exclusively with terminology, symbols, packaging, marking, or labelling requirements as they apply to a good, service, process, or production method;
- s) “supplier” means a person or group of persons that provides or could provide goods or services;
- t) “technical specification” means a tendering requirement that:
 - i. lays down the characteristics of goods or services to be procured, including quality, performance, safety and dimensions, or the processes and methods for their production or provision; or
 - ii. addresses terminology, symbols, packaging, marking, or labelling requirements, as they apply to a good or service.
- u) “public works concessions” means a contract of the same type as construction services contracts, except for the fact that the remuneration for the works to be carried out consists either solely in the right to exploit the construction or in this right together with a payment; and
- v) “conditions for participation” means any registration, qualification or other pre-requisites for participation in a procurement.

Article 6.3

Security and General Exceptions

1. Nothing in this Chapter shall be construed to prevent a Party from taking any action or not disclosing any information that it considers necessary for the protection of its essential security interests relating to the procurement of arms, ammunition, or war materials, or to procurement indispensable for national security or for national defence purposes.
2. Subject to the requirement that such measures are not applied in a manner that would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination between the Parties where the same conditions prevail or a disguised restriction on trade between the Parties, nothing in this Chapter shall be construed to prevent a Party from imposing maintaining or enforcing measures:
 - a) necessary to protect public morals, order or safety;
 - b) necessary to protect human, animal or plant life or health;
 - c) necessary to protect intellectual property; or
 - d) relating to goods or services of persons with disabilities, philanthropic institutions, or prison labour.
3. Subparagraph 2(b) includes environmental measures such as measures for the conservation of natural resources, necessary to protect human, animal, or plant life or health.

Article 6.4

National Treatment and Non-Discrimination

1. With respect to any measure regarding covered procurement, each Party, including its procuring entities, shall accord immediately and unconditionally to the goods and services of another Party and to the suppliers of another Party offering such goods or services, treatment no less favourable than the treatment accorded to domestic goods, services and suppliers.
2. With respect to any measure regarding covered procurement, no Party, including its procuring entities, shall:
 - a) treat a locally established supplier less favourably than another locally established supplier on the basis of degree of foreign affiliation or ownership; or
 - b) discriminate against a locally established supplier on the basis that the goods or services offered by that supplier for a particular procurement are goods or services of another Party.

Article 6.5

Use of Electronic Means

1. The Parties shall, to the extent possible, endeavour to use electronic means of communication to permit efficient dissemination of information on government procurement, particularly as regards tender opportunities offered by entities, while respecting the principles of transparency and non-discrimination.
2. When conducting covered procurement by electronic means, a procuring entity shall:
 - a) ensure that the procurement is conducted using information technology systems and software, including those related to authentication and encryption of information, that are generally available and interoperable with other generally available information technology systems and software; and
 - b) maintain mechanisms that ensure the integrity of requests for participation and tenders, including establishment of the time of receipt and the prevention of inappropriate access.

Article 6.6

Conduct of Procurement

A procuring entity shall conduct covered procurement in a transparent and impartial manner that:

- a) is consistent with this Chapter, using methods such as open tendering, selective tendering, and limited tendering;
- b) avoids conflicts of interest; and
- c) prevents corrupt practices.

Article 6.7

Rules of Origin

For the purposes of covered procurement, a Party may not apply rules of origin to goods or services imported from or supplied by another Party which are different from the rules of origin the Party applies at the same time in the normal course of trade to imports and supplies of the same goods and services from the same Party.

Article 6.8

Offsets

With regard to covered procurement, a Party, including its procuring entities, shall not seek, take account of, impose or enforce any offset.

Article 6.9

Information on the Procurement System

1. Each Party shall promptly publish any measure of general application regarding covered procurement and any modification to this information, in an officially designated electronic or paper medium that is widely disseminated and remains readily accessible to the public.
2. Each Party shall, on request, provide to another Party an explanation relating to such information.

Article 6.10

Notices

1. For each covered procurement, a procuring entity shall publish a notice of intended procurement, except in the circumstances referred to in Article 6.19 (Limited Tendering). The notice shall be published in the electronic or paper medium listed in Appendix 7 to Annex XVII (Government Procurement). Such medium shall be widely disseminated and the notice shall remain accessible, at least, until expiration of the time period indicated in the notice. The notice shall:
 - a) for procuring entities covered under Appendix 1 to Annex XVII (Government Procurement), be accessible by electronic means free of charge through a single point of access; and
 - b) for procuring entities covered under Appendices 2 or 3 to Annex XVII (Government Procurement), where accessible by electronic means, be provided, at least through links in a gateway electronic site that is accessible free of charge.

2. Parties, including such procuring entities covered under Appendices 2 or 3 to Annex XVII (Government Procurement), are encouraged to publish their notices by electronic means free of charge through a single point of access.
3. Except as otherwise provided in this Chapter, each notice of intended procurement shall include the information specified in Appendix 10 to Annex XVII (Government Procurement).
4. Each Party shall encourage its procuring entities to publish in the medium listed in Appendix 7 to Annex XVII (Government Procurement), as early as possible in each fiscal year, a notice regarding their future procurement plans. The notice of planned procurement should include the subject matter of the procurement and the planned date of the publication of the notice of intended procurement.
5. A procuring entity covered under Appendices 2 or 3 to Annex XVII (Government Procurement) may use a notice of planned procurement as a notice of intended procurement, provided that the notice of planned procurement includes as much of the information referred to in paragraph 3 as is available to the entity and a statement that interested suppliers should express their interest in the procurement to the procuring entity.

Article 6.11

Conditions for Participation

1. In establishing the conditions for participation and assessing whether a supplier satisfies such conditions, a Party, including its procuring entities:
 - a) shall limit any conditions for participation in a procurement to those that are essential to ensure that a supplier has the legal and financial capacities and the commercial and technical abilities to undertake the relevant procurement;
 - b) shall evaluate the financial capacity and the commercial and technical abilities of a supplier on the basis of that supplier's business activities both inside and outside the territory of the Party of the procuring entity;
 - c) shall base its evaluation solely on the conditions that the procuring entity has specified in advance in notices or tender documentation;
 - d) shall not impose the condition that, in order for a supplier to participate in a procurement, the supplier has previously been awarded one or more contracts by a procuring entity of a given Party; and
 - e) may require relevant prior experience where essential to meet the requirements of the procurement.
2. Where there is supporting evidence, a Party, including its procuring entities, may exclude a supplier on grounds such as:
 - a) bankruptcy;
 - b) false declarations;
 - c) significant or persistent deficiencies in performance of any substantive requirement or obligation under a prior contract or contracts;
 - d) final judgments in respect of serious crimes or other serious offences;
 - e) professional misconduct or acts or omissions that adversely reflect upon the commercial integrity of the supplier; or
 - f) failure to pay taxes.

Article 6.12

Registration Systems and Qualification Procedures

1. A Party, including its procuring entities, may maintain a supplier registration system under which interested suppliers are required to register and provide certain information.
2. A Party, including its procuring entities, shall not adopt or apply any registration system or qualification procedure creating unnecessary obstacles to the participation of suppliers of another Party in its procurement.

3. Where a procuring entity intends to use selective tendering, it shall allow all qualified suppliers to participate in a particular procurement, unless the procuring entity states in the notice of intended procurement any limitation on the number of suppliers that will be permitted to tender and the criteria for selecting the limited number of suppliers.

Article 6.13

Information on Procuring Entity Decisions

1. A procuring entity shall promptly inform any supplier that submits a request for participation in a procurement or application for inclusion on a multi-use list of its decision with respect to the request.
2. Where a procuring entity rejects a supplier's request for participation in a procurement or application for inclusion on a multi-use list, ceases to recognise a supplier as qualified, or removes a supplier from a multi-use list, that entity shall promptly inform the supplier and, upon request of the supplier, promptly provide the supplier with a written explanation of the reasons for its decision.

Article 6.14

Multi-Use Lists

1. A procuring entity may maintain a multi-use list of suppliers, provided that a notice inviting interested suppliers to apply for inclusion on the list is published annually in the appropriate medium listed in Appendix 7 to Annex XVII (Government Procurement), and where published by electronic means, made available continuously in the electronic medium listed in Appendix 7 to Annex XVII (Government Procurement). Where a multi-use list will be valid for three years or less, a procuring entity may publish the notice only once, at the beginning of the period of validity of the list.
2. The notice provided for in paragraph 1 shall include the information specified in paragraph 3 of Appendix 10 to Annex XVII (Government Procurement).
3. A procuring entity shall allow suppliers to apply at any time for inclusion on a multi-use list and shall include on that list all qualified suppliers within a reasonably short time.
4. A procuring entity may use a notice inviting suppliers to apply for inclusion in a multi-use list as a notice of intended procurement, provided that:
 - a) the notice is published in accordance with paragraph 1 and includes the information required under paragraph 3 of Appendix 10 to Annex XVII (Government Procurement) and as much of the information required by paragraph 1 of Appendix 10 to Annex XVII (Government Procurement) as is available, and contains a statement that it constitutes a notice of intended procurement;
 - b) the entity promptly provides to suppliers that have expressed an interest to the entity in a given procurement, sufficient information to permit them to assess their interest in the procurement, including all relevant information required under paragraph 1 of Appendix 10 to Annex XVII (Government Procurement) to the extent that such information is available; and
 - c) a supplier having applied for inclusion on a multi-use list in accordance with paragraph 3 may be allowed to tender in a given procurement, where there is sufficient time for the procuring entity to examine whether it satisfies the conditions for participation.

Article 6.15

Tender Documentation

1. A procuring entity shall make available to suppliers tender documentation that includes all information necessary to permit suppliers to prepare and submit responsive tenders. Unless already provided for in the notice of intended procurement, such documentation shall include a complete description of the information specified in Appendix 10 to Annex XVII (Government Procurement).
2. Where contracting entities do not offer free direct access to the entire tender documents and any supporting documents by electronic means, entities shall make promptly available the tender

documentation at the request of any interested supplier of the Parties. The procuring entities shall also promptly reply to any reasonable request for relevant information by any interested or participating supplier, provided that such information does not give that supplier an advantage over other suppliers.

Article 6.16

Technical Specifications

1. A procuring entity shall not prepare, adopt or apply any technical specification nor prescribe any conformity assessment procedure with the purpose or the effect of creating unnecessary obstacles to trade between the Parties.
2. In prescribing the technical specifications for the goods or services being procured, a procuring entity shall, where appropriate:
 - a) set out the technical specification in terms of performance and functional requirements, rather than design or descriptive characteristics; and
 - b) base the technical specification on international standards, where such exist or otherwise, on national technical regulations, recognised national standards or building codes.
3. Where design or descriptive characteristics are used in the technical specifications, a procuring entity should indicate, where appropriate, that it will consider tenders of equivalent goods or services that demonstrably fulfil the requirements of the procurement by including words such as “or equivalent” in the tender documentation.
4. A procuring entity shall not prescribe any technical specifications that require or refer to a particular trademark or trade name, patent, copyright, design or type, specific origin, producer or supplier, unless there is no other sufficiently precise or intelligible way of describing the procurement requirements and provided that, in such cases, the entity includes words such as “or equivalent” in the tender documentation.
5. A procuring entity shall not seek or accept, in a manner that would have the effect of precluding competition, advice that may be used in the preparation or adoption of any technical specification for a specific procurement from a person that may have a commercial interest in the procurement.
6. For greater certainty, a Party, including its procuring entities, may, in accordance with this Article, prepare, adopt or apply technical specifications to promote the conservation of natural resources or protect the environment.

Article 6.17

Modifications of the Tender

Documentation and Technical Specifications

Where, prior to the award of a contract, a procuring entity modifies the criteria or requirements set out in a notice or tender documentation provided to participating suppliers, or amends or reissues a notice or tender documentation, it shall transmit in writing all such modifications, amended or re-issued notice or tender documentation:

- a) to all suppliers that are participating at the time of the modification, amendment or re-issuance, if known, and in all other cases, in the same manner as the original information was made available; and
- b) in adequate time to allow such suppliers to modify and re-submit amended tenders, as appropriate.

Article 6.18

Time-Periods

A procuring entity shall, consistent with its own reasonable needs, provide suppliers sufficient time to prepare and submit requests for participation and respond to tenders, taking into account in particular the nature and complexity of the procurement. Each Party shall apply time periods according to the conditions specified in Appendix 8 to Annex XVII (Government Procurement). Such time-periods, including any extension of the time-periods, shall be the same for all interested or participating suppliers.

Article 6.19
Limited Tendering

Provided that it does not use this provision for the purpose of avoiding competition among suppliers or in a manner that discriminates against suppliers of another Party or protects domestic suppliers, a procuring entity may use limited tendering and may choose not to apply Articles 6.10 (Notices), 6.11 (Conditions for Participation), 6.12 (Registration Systems and Qualification Procedures), 6.14 (Multi-Use Lists), 6.15 (Tender Documentation), 6.18 (Time-Periods), 6.20 (Electronic Auctions), 6.21 (Negotiations), 6.22 (Treatment of Tenders) and 6.23 (Awarding of Contracts) only under the following circumstances:

- a) where:
 - i. no tenders were submitted, or no supplier requested participation;
 - ii. no tenders that conform to the essential requirements of the tender documentation were submitted;
 - iii. no suppliers satisfied the conditions for participation; or
 - iv. the tenders submitted have been collusiveprovided that the requirements of the tender documentation are not substantially modified;
 - b) where the goods or services can be supplied only by a particular supplier and no reasonable alternative or substitute goods or services exist for any of the following reasons:
 - i. the requirement is for a work of art;
 - ii. the protection of patents, copyrights or other exclusive rights; or
 - iii. due to an absence of competition for technical reasons as in the case of the procurement of *intuitu personae* services;
 - c) for additional deliveries by the original supplier of goods and services that were not included in the initial procurement where a change of supplier for such additional goods and services:
 - i. cannot be made for economic or technical reasons such as requirements of interchangeability or interoperability with existing equipment, software, services or installations procured under the initial procurement; and
 - ii. would cause significant inconvenience or substantial duplication of costs to the procuring entity;
 - d) in so far as strictly necessary where, for reasons of extreme urgency brought about by events unforeseeable by the procuring entity, the goods or services could not be obtained in time using an open or selective tendering procedure;
 - e) for goods purchased on a commodity market;
 - f) where a procuring entity procures a prototype or a first good or service that is developed at its request in the course of, and for, a particular contract for research, experiment, study or original development. Original development of a first good or service may include limited production or supply in order to incorporate the results of field testing and to demonstrate that the good or service is suitable for production or supply in quantity to acceptable quality standards, but does not include quantity production or supply to establish commercial viability or to recover research and development costs;
 - g) for purchases made under exceptionally advantageous conditions that only arise in the very short term in the case of unusual disposals such as those arising from liquidation, receivership, or bankruptcy, but not for routine purchases from regular suppliers; or
 - h) where a contract is awarded to a winner of a design contest provided that:
 - i. the contest has been organised in a manner that is consistent with the principles of this Chapter, in particular relating to the publication of a notice of intended procurement; and
 - ii. the participants are judged by an independent jury with a view to a design contract being awarded to a winner.
2. A procuring entity shall prepare a report in writing on each contract awarded under paragraph 1. The report shall include the name of the procuring entity, the value and kind of goods or services procured, and a statement indicating the circumstances and conditions described in paragraph 1 that justified the use of limited tendering.

Article 6.20

Electronic Auctions

Where a procuring entity intends to conduct a covered procurement using an electronic auction, the entity shall provide each participant, before commencing the electronic auction, with:

- a) the automatic evaluation method, including the mathematical formula, that is based on the evaluation criteria set out in the tender documentation and that will be used in the automatic ranking or re-ranking during the auction;
- b) the results of any initial evaluation of the elements of its tender where the contract is to be awarded on the basis of the most advantageous tender; and
- c) any other relevant information relating to the conduct of the auction.

Article 6.21

Negotiations

1. A Party may provide for its procuring entities to conduct negotiations where:
 - a) the entity has indicated such intent in the notice of intended procurement pursuant to Article 6.10 (Notices); or
 - b) it appears from the evaluation that no tender is obviously the most advantageous in terms of the specific evaluation criteria set out in the notice or tender documentation.
2. A procuring entity shall:
 - a) ensure that any elimination of suppliers participating in negotiations is carried out in accordance with the evaluation criteria set out in the notice or tender documentation; and
 - b) if applicable, where negotiations are concluded, provide a common deadline for the remaining participating suppliers to submit any new or revised tenders.

Article 6.22

Treatment of Tenders

1. A procuring entity shall receive, open and treat all tenders under procedures that guarantee the fairness and impartiality of the procurement process and the confidentiality of tenders.
2. A procuring entity shall not penalise any supplier whose tender is received after the time specified for receiving tenders if the delay is due solely to mishandling on the part of the procuring entity.
3. Where a procuring entity provides suppliers with an opportunity to correct unintentional errors of form between the opening of tenders and the awarding of the contract, the entity shall provide the same opportunity to all participating suppliers.

Article 6.23

Awarding of Contracts

1. To be considered for award, a tender shall be submitted in writing and shall, at the time of opening, comply with the essential requirements set out in the notices and tender documentation and be from a supplier that satisfies the conditions for participation.
2. Unless a procuring entity determines that it is not in the public interest to award a contract, the entity shall award the contract to the supplier that it has determined to be capable of fulfilling the terms of the contract and that, based solely on the evaluation criteria specified in the notices and tender documentation, has submitted:
 - a) the most advantageous tender; or
 - b) where price is the sole criterion, the lowest price.
3. Where a procuring entity receives a tender with a price that is abnormally lower than the prices in other tenders submitted, it may verify with the supplier that it satisfies the conditions for participation and is capable of fulfilling the terms of the contract.
4. A procuring entity shall not use option clauses, cancel a procurement or modify awarded contracts in a manner that circumvents the obligations of this Chapter.

Article 6.24

Transparency of Procurement Information

1. A procuring entity shall promptly inform participating suppliers of its contract award decisions and, on request, shall do so in writing. Subject to Article 6.25 (Disclosure of Information), a procuring entity shall, on request, provide an unsuccessful supplier with an explanation of the reasons why the entity did not select its tender and the relative advantages of the successful supplier's tender.
2. No later than 72 days from the award of each contract, a procuring entity shall publish in a paper or electronic medium listed in Appendix 7 to Annex XVII (Government Procurement), a notice that includes at least the following information about the contract:
 - a) a description of the goods or services procured;
 - b) the name and address of the procuring entity;
 - c) the name and address of the successful supplier;
 - d) the value of the successful tender or the highest and lowest offers taken into account in the award of the contract;
 - e) the date of award; and
 - f) the type of procurement method used, and in cases where limited tendering was used pursuant to Article 6.19 (Limited Tendering), a description of the circumstances justifying the use of limited tendering.
3. Where the entity publishes the notice only in an electronic medium, the information shall remain readily accessible for a reasonable period of time.
4. Each procuring entity shall, for a period of at least three years from the date it awards a contract, maintain the documentation and reports of tendering procedures and contract awards relating to covered procurement, including the reports provided for in Article 6.19 (Limited Tendering), and the data that ensure the appropriate traceability of the conduct of covered procurement by electronic means.

Article 6.25

Disclosure of Information

1. Upon request of another Party, a Party shall promptly provide any information necessary to determine whether a procurement was conducted fairly, impartially and in accordance with this Chapter, including information on the characteristics and relative advantages of the successful tender.
2. Where the release of such information would prejudice competition in future tenders, the Party that receives the information shall not disclose it to any supplier, except after consulting with, and obtaining the agreement of, the Party that provided the information.
3. Notwithstanding any other provision of this Chapter, a Party, including its procuring entities, shall not provide information to a particular supplier that might prejudice fair competition between suppliers.
4. Nothing in this Chapter shall be construed to require a Party, including its procuring entities, authorities, and review bodies, to release confidential information under this Chapter where disclosure:
 - a) would impede law enforcement;
 - b) might prejudice fair competition between suppliers;
 - c) would prejudice the legitimate commercial interests of particular persons, including the protection of intellectual property; or
 - d) would otherwise be contrary to the public interest.

Article 6.26
*Domestic Review Procedures
for Supplier Challenges*

1. Each Party shall provide a timely, effective, transparent and non-discriminatory administrative or judicial review procedure according to the due process principle through which a supplier may challenge:
 - a) breaches of this Chapter; or
 - b) where the supplier does not have a right to challenge directly a breach of this Chapter under the domestic laws and regulations of a Party, failure to comply with a Party's measures implementing this Chapter, arising in the context of a covered procurement, in which the supplier has, or has had, an interest. The procedural rules for all challenges shall be in writing and made generally available.
2. In the event of a complaint by a supplier, arising in the context of covered procurement in which the supplier has, or has had, an interest, that there has been a breach or a failure as referred to in paragraph 1, the Party of the procuring entity shall encourage that entity and the supplier to seek resolution of the complaint through consultations.
3. Each supplier shall be allowed a sufficient period of time to prepare and submit a challenge, which in no case shall be less than ten days from the time when the basis of the challenge became known or reasonably should have become known to the supplier.
4. Each Party shall establish or designate at least one impartial administrative or judicial authority that is independent of its procuring entities to receive and review a challenge by a supplier arising in the context of a covered procurement.
5. Where a body, other than an authority referred to in paragraph 4, initially reviews a challenge, the Party shall ensure that the supplier may appeal the initial decision to an impartial administrative or judicial authority that is independent of the procuring entity whose procurement is the subject of the challenge.
6. Each Party shall ensure that a review body that is not a court shall either have its decisions subject to judicial review or have procedures that provide that:
 - a) the procuring entity shall respond in writing to the challenge and disclose all relevant documents to the review body;
 - b) the participants to the proceedings ("participants") shall have the right to be heard prior to a decision of the review body being made on the challenge;
 - c) the participants shall have the right to be represented and accompanied;
 - d) the participants shall have access to all proceedings;
 - e) the participants shall have the right to request that the proceedings take place in public and that witnesses may be presented; and
 - f) the review body shall make its decisions or recommendations in a timely fashion, in writing, and shall include an explanation of the basis for each decision or recommendation.
7. Each Party shall adopt or maintain procedures, that provide for:
 - a) rapid interim measures to preserve the supplier's opportunity to participate in the procurement. Such interim measures may result in the suspension of the procurement process. The procedures may provide that overriding adverse consequences for the interests concerned, including the public interest, may be taken into account when deciding whether such measures should be applied. Just cause for not acting shall be provided in writing; and
 - b) where a review body has determined that there has been a breach of this Chapter or a failure as referred to in paragraph 1, corrective action or compensation for the loss or damages suffered, which may be limited to either the costs for the preparation of the tender or the costs relating to the challenge, or both.

Article 6.27
Modifications and Rectifications to Coverage

1. Where a Party modifies its coverage of procurement under this Chapter, that Party shall:
 - a) notify the other Parties in writing; and

- b) include in the notification a proposal of appropriate compensatory adjustments to the other Parties to maintain a level of coverage comparable to that existing prior to the modification.
- 2. Notwithstanding subparagraph 1(b), a Party does not need to provide compensatory adjustments where:
 - a) the modification in question is a minor amendment or rectification of a purely formal nature; or
 - b) the proposed modification covers an entity over which the Party has effectively eliminated its control or influence.
- 3. If a Party does not agree that:
 - a) the adjustment proposed under subparagraph 1(b) is adequate to maintain a comparable level of mutually agreed coverage;
 - b) the proposed modification is a minor amendment or a rectification under subparagraph 2(a); or
 - c) the proposed modification covers an entity over which another Party has effectively eliminated its control or influence under subparagraph 2(b);that Party must object in writing within 45 days following the date of circulation of the notification referred to in paragraph 1 or be deemed to have agreed to the adjustment or proposed modification.
- 4. If a Party objects to the proposed modification under subparagraph 2(b), that Party may request further information or explanation with a view to clarifying the nature of any government control or influence and reaching agreement on the procuring entity's continued coverage under this Chapter.

Article 6.28

Further Negotiations

In case a Party offers in the future to a non-party additional benefits with regard to its respective government procurement market access coverage agreed under this Chapter, it shall agree, upon request of another Party, to enter into negotiations with a view to extending coverage on a reciprocal and mutually beneficial basis.

CHAPTER 7

COMPETITION

Article 7.1

General Principles

The Parties recognise the importance of undistorted competition in their trade relations and acknowledge that anticompetitive practices have the potential to undermine the trade benefits arising from this Agreement.

Article 7.2

Rules of Competition

- 1. The following practices of enterprises are incompatible with the proper functioning of this Agreement in so far as they may affect trade between the Parties:
 - a) agreements between enterprises, decisions by associations of enterprises and concerted practices between enterprises, which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition;
 - b) abuse by one or more enterprises of a dominant position in the territory of a Party as a whole or in a substantial part thereof.
- 2. Nothing in this Chapter shall be construed so as to prevent a Party from establishing or maintaining state enterprises, enterprises with special and exclusive rights and designated monopolies. Paragraph 1 shall also apply to the activities of public enterprises, and enterprises to which the Parties grant special or exclusive rights, in so far as the application of these provisions does not obstruct the performance, in law or in fact, of the particular public tasks assigned to them.
- 3. Paragraphs 1 and 2 shall not be construed so as to create any direct obligations for enterprises.

4. This Chapter shall be without prejudice to the autonomy of each Party to establish, develop and implement its own public and economic policies and competition laws and regulations.

Article 7.3

Cooperation

1. The Parties shall cooperate and consult in their dealings with anti-competitive practices as outlined in paragraph 1 of Article 7.2 (Rules of Competition), with the aim of putting an end to such practices or their adverse effects on trade. Such cooperation and consultations shall not prevent the Parties concerned from taking independent decisions.
2. Cooperation may include the exchange of pertinent information that is available to the Parties. A Party shall not be required to disclose information that is confidential according to its domestic laws and regulations.

Article 7.4

Consultations

If a Party considers that a given practice continues to affect trade after cooperation or consultations in accordance with Article 7.3 (Cooperation), it may request consultations in the Joint Committee. The Party requesting consultations shall indicate how such practice undermines trade benefits arising from this Agreement. The Party to which a request for consultations has been made shall give sympathetic considerations to the concerns of the requesting Party. The Parties concerned shall give to the Joint Committee all the assistance required in order to examine the case and, where appropriate, eliminate the practice objected to. The Joint Committee shall, within 60 days from the receipt of the request, examine the information provided in order to facilitate a mutually acceptable solution on the matter.

Article 7.5

Dispute Settlement

The Parties shall not have recourse to Chapter 11 (Dispute Settlement) for any matter arising under this Chapter.

CHAPTER 8

TRADE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Article 8.1

Context and Objectives

1. The Parties recall the Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment of 1972, the Rio Declaration on Environment and Development and the Agenda 21 adopted by the United Nations Conference on Environment and Development of 1992, the Johannesburg Declaration on Sustainable Development and its Plan of Implementation on Sustainable Development of 2002, the Rio+20 Outcome Document “The Future We Want” of 2012, the outcome document of the UN Summit on Sustainable Development “Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development” of 2015, the International Labour Organisation (ILO), Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up of 1998, the Ministerial Declaration of the UN Economic and Social Council on Full and Productive Employment and Decent Work of 2006 and the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization of 2008.
2. The Parties recognise that economic development, social development and environmental protection are interdependent and mutually supportive components of sustainable development.
3. The Parties reaffirm their commitment to promote the development of international trade in such a way as to contribute to the objective of sustainable development, and to ensure that this objective is integrated and reflected in the Parties’ trade relations.
4. The Parties will promote dialogue and cooperation on trade-related labour and environmental issues as part of a global approach to trade and sustainable development.

Article 8.2

Scope

Except as otherwise provided in this Chapter, this Chapter applies to measures adopted or maintained by the Parties affecting trade-related and investment-related aspects of labour and environmental issues.³⁰

Article 8.3

Right to Regulate and Levels of Protection

1. Recognising the sovereign right of each Party, in a manner consistent with this Agreement, to establish its priorities and its levels of environmental and labour protection, and to adopt or modify accordingly its relevant laws, policies and practices, each Party shall seek to ensure that its laws, policies and practices provide for and encourage high levels of environmental and labour protection consistent with the standards, principles and agreements referred to in Articles 8.5 (International Labour Standards and Agreements) and 8.6 (Multilateral Environmental Agreements and Environmental Principles) and shall strive to further improve the level of protection provided for in those laws, policies and practices.
2. The Parties recognise the importance of taking account of scientific, technical and other information, and relevant international standards, guidelines and recommendations, if existing, when preparing and implementing measures related to the environment and labour conditions that affect trade and investment between them.

Article 8.4

Upholding Levels of Protection in the Application and Enforcement of Laws, Regulations or Standards

1. A Party shall not fail to effectively enforce its environmental and labour laws, regulations or standards in a manner affecting trade or investment between the Parties.
2. Subject to Article 8.3 (Right to Regulate and Levels of Protection), no Party shall:
 - a) weaken or reduce the level of environmental or labour protection provided by its domestic laws, regulations or standards with the sole intention to encourage trade or investment from another Party or to seek or enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in its territory; or
 - b) waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, laws, regulations or standards relevant to environment and labour, in order to encourage trade or investment from another Party or to seek or enhance a competitive trade advantage of producers or service providers operating in its territory.

Article 8.5

International Labour Standards and Agreements

1. The Parties recall the obligations deriving from membership of the ILO and the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up adopted by the International Labour Conference at its 86th Session in 1998 to respect, promote and realise the principles concerning the fundamental rights, namely:
 - a) freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining;
 - b) elimination of all forms of forced or compulsory labour;
 - c) effective abolition of child labour; and
 - d) elimination of discrimination in respect of employment and occupation.
2. The Parties recall the obligations deriving from membership of the ILO to effectively implement the ILO Conventions, which they have ratified and to make continued and sustained efforts towards ratifying the fundamental ILO Conventions as well as the other conventions that are classified as “up-to-date” by the ILO.

³⁰ It is understood that the reference to labour in this Chapter includes the issues relevant to the Decent Work Agenda as agreed in the ILO.

3. The Parties reaffirm their commitment, under the Ministerial Declaration of the UN Economic and Social Council on Full Employment and Decent Work of 2006, to recognise the importance of full and productive employment and decent work for all as key elements of sustainable development for all countries and as a priority objective of international cooperation and to promote the development of international trade in a way that is conducive to full productive employment and decent work for all.
4. The Parties shall promote decent work and reaffirm in this regard the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization, adopted by the International Labour Conference at its 97th session in 2008.
5. The Parties shall pay particular attention to developing and enhancing measures for:
 - a) occupational safety and health, including compensation in case of occupational injury or illness;
 - b) decent working conditions for all, with regard to, inter alia, wages and earnings, working hours and other conditions of work;
 - c) effective labour inspection systems; and
 - d) equality of treatment in respect of working conditions.
6. The Parties reaffirm that the violation of fundamental principles and rights at work, shall not be invoked or otherwise used as a legitimate comparative advantage and that labour standards shall not be used for protectionist trade purposes.

Article 8.6

Multilateral Environmental Agreements and Environmental Principles

1. The Parties recognise the importance of international environmental governance and multilateral environmental agreements as a response of the international community to global or regional environmental challenges and stress the need to enhance the mutual supportiveness between trade and environmental policies.
2. The Parties reaffirm their commitment to the effective implementation in their laws, policies and practices of the multilateral environmental agreements to which they are a party, as well as their adherence to environmental principles reflected in the international instruments, referred to in Article 8.1 (Context and Objectives).

Article 8.7

Promotion of Trade and Investment Favouring Sustainable Development

1. The Parties shall strive to facilitate and promote foreign investment, trade in and dissemination of goods and services beneficial to the environment, including environmental technologies, renewable energy, energy efficient and eco-labelled goods, organic production and services. Related non-tariff barriers will be addressed as part of these efforts.
2. The Parties shall strive to facilitate and promote foreign investment, trade in and dissemination of goods and services that contribute to sustainable development, including goods and services that are the subject of schemes such as fair and ethical trade.
3. The Parties shall encourage corporate social responsibility practices, as well as cooperation between enterprises in relation to goods, services and technologies that are beneficial to the environment and contribute to sustainable development in its economic, environmental and social dimension.
4. The Parties shall promote sustainable consumption and production patterns.
5. To this end, the Parties agree to exchange views and may consider, jointly or bilaterally, co-operation in this area.

Article 8.8

Trade and Biological Diversity

1. The Parties recognise the importance of the conservation and sustainable use of biological diversity and the role of trade in pursuing these objectives.
2. To this end, the Parties commit to:
 - a) promote the inclusion of animal and plant species in the Appendices to the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) where a species is threatened or may be threatened with extinction;
 - b) implement effective measures to combat illegal wildlife trade;
 - c) prevent or control the introduction and spread of invasive alien species in connection with trade activities; and
 - d) cooperate where applicable on issues concerning trade and the conservation and sustainable use of biological diversity, including initiatives to reduce demand for illegal wildlife products.

Article 8.9

Trade and Sustainable Management of Fisheries

1. The Parties recognise the importance of ensuring the conservation and sustainable management of living marine resources and marine ecosystems and the role of trade in pursuing these objectives.
2. To this end, the Parties commit to:
 - a) implement comprehensive, effective and transparent policies and measures to combat illegal, unreported and unregulated (IUU) fishing and aim to exclude IUU products from trade flows;
 - b) promote the use of FAO's Voluntary Guidelines for Catch Documentation Schemes;
 - c) cooperate bilaterally and in relevant international fora in the fight against IUU fishing with the aim of achieving sustainable fisheries management by inter alia facilitating the exchange of information on IUU fishing activities; and
 - d) continue to engage constructively in the fisheries subsidies negotiations in the WTO with a view to adopting an agreement on comprehensive and effective disciplines, that prohibit certain forms of fisheries subsidies that contribute to overcapacity and overfishing, and eliminate subsidies that contribute to IUU fishing, recognising that appropriate and effective special and differential treatment for developing and least developed countries should be an integral part of the WTO fisheries subsidies negotiations.

Article 8.10

Sustainable Forest Management and Associated Trade

1. The Parties recognise the importance of effective forest law and governance in order to ensure sustainable forest management and thereby contribute to the reduction of greenhouse gas emissions and biodiversity loss resulting from deforestation and degradation of natural forest and peatlands including from land-use change for economic activities.
2. With the aim of contributing to sustainable forest management, the Parties commit to promote trade in goods which derive from sustainably managed forests. To this end, the Parties undertake to, inter alia:
 - a) promote the effective use of CITES with regard to endangered timber species;
 - b) promote the development and use of certification schemes for forest products from sustainably managed forests;
 - c) combat illegal logging by improving forest law enforcement and governance and by ensuring that only legally sourced timber is traded among the Parties; and
 - d) cooperate on issues relating to sustainable forest management through existing bilateral arrangements if applicable and in the relevant multilateral fora in which they participate, in particular in Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation (REDD+) as encouraged by the Paris Agreement.

Article 8.11

Trade and Climate Change

1. The Parties recognise the importance of achieving the objectives of the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) and the Paris Agreement in order to address the urgent threat of climate change and the role of trade in achieving these objectives.
2. Pursuant to paragraph 1, the Parties shall:
 - a) effectively implement the UNFCCC;
 - b) effectively implement the Paris Agreement under which each Party's successive nationally determined contribution will represent a progression beyond the Party's then current nationally determined contribution and reflect its highest possible ambition, reflecting its common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances;
 - c) promote the contribution of trade to the transition to a low-carbon-, sustainable and climate resilient economy; and
 - d) cooperate bilaterally, regionally and in international fora, as appropriate, on trade-related climate change issues.

Article 8.12

Cooperation in International Fora

The Parties shall strive to strengthen their cooperation on trade and investment related labour and environmental issues of mutual interest in relevant bilateral, regional and multilateral fora in which they participate.

Article 8.13

Implementation and Consultations

1. The Parties shall designate contact points for the purpose of implementing this Chapter.
2. A Party may through the contact points referred to in paragraph 1 request consultations at experts level or consultations within the Joint Committee regarding any matter arising under this Chapter. The Parties shall make every attempt to reach a mutually satisfactory solution of the matter. Subject to the agreement of the Parties, they may seek advice of the relevant international organisations or bodies.
3. The Parties shall not have recourse to Chapter 11 (Dispute Settlement) for matters arising under this Chapter. If the Parties agree, they may have recourse to good offices, conciliation or mediation under Article 11.2 (Good Offices, Conciliation or Mediation). These procedures may begin and be suspended or terminated at any time.

Article 8.14

Review

The Joint Committee shall periodically review progress achieved in pursuing the objectives set out in this Chapter, and consider relevant international developments in order to identify areas where further action could promote these objectives.

CHAPTER 9

COOPERATION

Article 9.1

Objectives

The Parties declare their readiness to foster trade and economic cooperation in order to facilitate the implementation of the overall objectives of this Agreement, in particular to enhance trade and investment opportunities arising from this Agreement and contribute to sustainable development.

Article 9.2

Scope and Means

1. Means of cooperation may include technical assistance, development and implementation of joint actions as agreed between the Parties.
2. Cooperation and technical assistance provided by the EFTA States for the implementation of this Chapter shall be carried out through programmes administered by the EFTA Secretariat, without prejudice to other bilateral cooperation and technical assistance programmes that the Parties may develop in fields covered by this Agreement, including complementary arrangements.
3. Cooperation under this Chapter shall be subject to the availability of funds and resources of each Party. Costs of cooperation under this Chapter shall be borne by the Parties within the limits of their own capacities and through their own channels, in a manner to be agreed between the Parties.

Article 9.3

Fields of Cooperation

1. Cooperation and technical assistance may cover any fields jointly identified by the Parties that may serve to enhance the Parties' and their economic operators' capacities to benefit from increased trade and investment arising from this Agreement, including:
 - a) promotion and facilitation of exports of goods and services to the other Parties and fostering competitiveness and innovation;
 - b) strengthening of institutional capacities in the following areas , in addition to the areas provided in specific provisions of this Chapter:
 - i. customs and origin matters;
 - ii. encouraging technological innovation and dissemination of technological information;
 - iii. facilitation of trade in services, by exchanging information on trade in services and where appropriate qualifications and standards;
 - iv. promotion of investment and technology flows, by identifying investment opportunities and information channels on investment regulations, exchange of information on measures to promote investment abroad, and furthering of legal environment conducive to increased investment flows;
 - v. facilitation in the collaboration on and development of intellectual property laws and practices, including training of stakeholders from the public, private sector and civil society, and to promote awareness on intellectual property rights in the general public; and
 - vi. trade and investment related aspects of sustainable development;
 - c) encouraging and stimulating business contacts, including between enterprises, with the aim of developing long lasting business relationships.

Article 9.4

Trade Facilitation

1. The Parties shall promote international cooperation in relevant multilateral fora on trade facilitation and review relevant international initiatives in order to identify further areas where joint actions could contribute to their common objectives.
2. Within the scope of this Chapter and Annex VII (Trade Facilitation), technical cooperation may cover areas such as:
 - a) institutional capacity building;
 - b) transfer technology within the scope of Annex VII (Trade Facilitation);
 - c) targeted training activities for customs or other border control agencies; and
 - d) identification of specific projects, partnerships or other forms of cooperation between entities of the Parties.
3. The Parties may submit to the Joint Committee additional measures with a view to facilitating trade between them.
4. The Parties may, if deemed necessary, conclude complementary cooperation agreements which allow the fulfilment of the objectives of Annex VII (Trade Facilitation).

Article 9.5

Technical Regulations

The Parties shall strengthen cooperation in the field of technical regulations, standards and conformity assessment, with a view to increasing the mutual understanding of their respective systems and facilitating access to their respective markets. To this end, they shall in particular cooperate in:

- a) reinforcing the role of international standards as a basis for technical regulations, including conformity assessment procedures;
- b) promoting the accreditation of conformity assessment bodies on the basis of relevant Standards and Guides of the International Organization for Standardization (ISO) and the International Electrotechnical Commission (IEC); and
- c) promoting mutual acceptance of conformity assessment results of conformity assessment bodies, which have been recognised under appropriate multilateral agreements between their respective accreditation systems or bodies.

Article 9.6

Sanitary and Phytosanitary Measures

The Parties shall cooperate in the field of sanitary and phytosanitary measures, with the aim of increasing the mutual understanding of their respective systems and to improve their sanitary and phytosanitary systems.

Article 9.7

Competition

The Parties acknowledge the importance of technical assistance and capacity building with regard to competition law and policy. To that effect and subject to the availability of funding under the Parties' cooperation instruments and programmes, the Parties shall endeavour to engage in technical assistance activities with regard to:

- a) capacity building;
- b) development and implementation of competition laws and regulations;
- c) exchange of information on competition laws and policies; and
- d) other cooperation activities in the development and implementation of competition laws and regulations.

Article 9.8

Government Procurement

1. The Parties recognise the importance of cooperation with a view to achieving a better understanding of their respective government procurement systems, as well as a better access to their respective markets, in particular for Micro, Small and Medium business suppliers. In the case of Ecuador, Micro Small and Medium business suppliers includes the Actores de la Economía Popular y Solidaria ("AEPYS") (Popular and Solidarity Stakeholders).
2. The Parties shall endeavour to cooperate in matters such as:
 - a) development and use of electronic communications in government procurement systems;
 - b) exchange of experience and information, such as regulatory frameworks, best practices, government procurement opportunities and statistics;
 - c) capacity building and technical assistance to suppliers with respect to access to the government procurement market;
 - d) institutional strengthening for the implementation of this Chapter, including training to government personnel; or
 - e) facilitation of the identification of specific projects, partnerships or other forms of cooperation between them.

Article 9.9
Contact Points

The Parties shall exchange names and addresses of designated contact points for matters pertaining to cooperation.

Article 9.10
Sub-Committee on Cooperation

1. A Sub-Committee on Cooperation is hereby established.
2. The mandate of the Sub-Committee on Cooperation is set out in Annex XVIII (Mandate of the Sub-Committee on Cooperation).

Article 9.11
Non-Application of Dispute Settlement

The provisions set out in this Chapter shall have a cooperative nature and shall not be subject to dispute settlement under Chapter 11 (Dispute Settlement).

CHAPTER 10
INSTITUTIONAL PROVISIONS

Article 10
Joint Committee

1. The Parties hereby establish the EFTA-Ecuador Joint Committee (hereinafter referred to as the “Joint Committee”) comprising representatives of each Party.
2. The Joint Committee shall:
 - a) supervise and review the implementation of this Agreement;
 - b) keep under review the possibility of further removal of barriers to trade and other restrictive measures concerning trade between the Parties;
 - c) oversee any further elaboration of this Agreement;
 - d) supervise the work of all sub-committees and working groups established under this Agreement;
 - e) endeavour to resolve disputes that may arise regarding the interpretation or application of this Agreement; and
 - f) consider any other matter that may affect the operation of this Agreement.
3. The Joint Committee may establish subcommittees and working groups in order to assist it in the performance of its tasks. Except where otherwise provided for in this Agreement, the Joint Committee shall determine their composition and mandate.
4. The Joint Committee may take decisions as provided for in this Agreement. On other matters the Joint Committee may make recommendations.
5. The Joint Committee shall take decisions and make recommendations by consensus. The Joint Committee may adopt decisions and make recommendations regarding issues related to only one or several EFTA states and Ecuador. Consensus shall only involve, and the decision or recommendation shall only apply to, those Parties.
6. The Joint Committee shall meet within one year of the entry into force of this Agreement. Thereafter, it shall meet whenever necessary but normally every two years. Its meetings shall be chaired jointly by one of the EFTA States and Ecuador.
7. Each Party may request at any time, through a notice in writing to the other Parties, that a special meeting of the Joint Committee be held. Such a meeting shall take place within 30 days from the receipt of the request, unless the Parties agree otherwise.
8. If a representative of a Party in the Joint Committee has accepted a decision subject to the fulfilment of domestic legal requirements, the decision shall enter into force on the date that the last Party notifies that its internal requirements have been fulfilled, unless otherwise agreed. The Joint Committee may decide that the decision enters into force for those Parties that have fulfilled their internal requirements, provided that Ecuador is one of those Parties.
9. The Joint Committee shall establish its rules of procedure.

CHAPTER 11
DISPUTE SETTLEMENT

Article 11.1

Scope and Coverage

1. The objective of this Chapter is the settlement of any disputes concerning the interpretation or application of this Agreement, in particular if a Party considers that a measure is inconsistent with this Agreement. Unless otherwise provided in this Agreement, this Chapter applies.
2. Disputes regarding the same matter arising under both this Agreement and the WTO Agreement may be settled in either forum at the discretion of the complaining Party.³¹ The forum thus selected shall be used to the exclusion of the other.
3. For the purposes of paragraph 2, dispute settlement procedures under the WTO Agreement are deemed to be selected by a Party's request for the establishment of a panel under Article 6 of the WTO Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes, whereas dispute settlement procedures under this Agreement are deemed to be selected upon a request for arbitration pursuant to paragraph 1 of Article 11.4 (Establishment of Arbitration Panel).

Article 11.2

Good Offices, Conciliation or Mediation

1. Good offices, conciliation and mediation are undertaken voluntarily if the parties to the dispute so agree. They may begin and be suspended or terminated at any time. They may continue while proceedings of an arbitration panel established in accordance with this Chapter are in progress.
2. Proceedings involving good offices, conciliation and mediation shall be confidential and without prejudice to the rights of the parties to the dispute in any further proceedings.

Article 11.3

Consultations

1. The Parties shall at all times endeavour to agree on the interpretation and application of this Agreement, and shall make every attempt through cooperation and consultations in good faith to reach a mutually agreed solution of any matter raised in accordance with this Article.
2. A Party may request in writing consultations with another Party, if it considers that a measure is inconsistent with this Agreement. The request shall identify the measure at issue and the legal basis for the complaint. The Party requesting consultations shall at the same time notify the other Parties in writing of the request. The Party to which the request is made shall reply within ten days from the receipt of the request. Consultations shall take place in the Joint Committee, unless the Parties making and receiving the request for consultations agree otherwise. Upon agreement of the parties to the dispute, the consultations may be held by any technological means available.
3. Consultations shall commence within 30 days from the receipt of the request for consultations. Consultations on urgent matters, including those on perishable goods, shall commence within 15 days from the receipt of the request for consultations. If the Party to which the request is made does not reply within ten days or does not enter into consultations within 30 days from the receipt of the request for consultations, or within 15 days for urgent matters, the Party making the request is entitled to request the establishment of an arbitration panel in accordance with Article 11.4 (Establishment of Arbitration Panel).
4. The parties to the dispute shall provide sufficient information to enable a full examination of whether the measure is inconsistent with this Agreement or not and treat any confidential information exchanged in the course of consultations in the same manner as the Party providing the information.
5. The consultations shall be confidential and without prejudice to the rights of the parties to the dispute in any further proceedings.
6. The parties to the dispute shall inform the other Parties of any mutually agreed resolution of the matter.

³¹ For the purposes of this Chapter, the terms "Party", "party to the dispute", "complaining Party" and "Party complained against" can denote one or more Parties.

Article 11.4

Establishment of Arbitration Panel

1. If the consultations referred to in Article 11.3 (Consultations) fail to settle a dispute within 60 days, or 30 days in relation to urgent matters, including those on perishable goods, from the receipt of the request for consultations by the Party complained against, the complaining Party may request the establishment of an arbitration panel by means of a written request to the Party complained against. A copy of this request shall be communicated to the other Parties so that they may determine whether to participate in the arbitration process.
2. The request for the establishment of an arbitration panel shall identify the specific measure at issue and provide a brief summary of the legal and factual basis of the complaint.
3. The arbitration panel shall consist of three members who shall be appointed in accordance with the procedures of the Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States of the Permanent Court of Arbitration, as effective from 20 October 1992 (Optional Rules) *mutatis mutandis*.
4. Notwithstanding paragraph 3, if not all three members have been appointed, the necessary appointments shall be made at the request of any party to the dispute by the Director-General of the WTO, acting as appointing authority. If the Director-General of the WTO is unable to act or is a national of a party to the dispute, the Deputy Director-General of the WTO shall act as the appointing authority. If the Director-General of the WTO or the Deputy Director-General of the WTO refuses to act or fails to appoint the arbitrator within 60 days of the receipt of a request by a party to the dispute, either party to the dispute may request the President of the International Court of Justice (ICJ) to make the appointments.
5. The arbitrators shall be independent, impartial and have specialised knowledge or experience in law, international trade or in the settlement of disputes under international trade agreements.
6. Unless the parties to the dispute otherwise agree within 30 days from the receipt of the request for the establishment of the arbitration panel, the terms of reference for the arbitration panel shall be:
“To examine, in light of the relevant provisions of this Agreement, the matter referred to in the request for the establishment of an arbitration panel pursuant to Article 11.4 (Establishment of Arbitration Panel) and to make findings of law and fact together with the reasons, as well as recommendations, if any, for the resolution of the dispute and the implementation of the ruling.”
7. Where more than one Party requests the establishment of an arbitration panel relating to the same matter or where the request involves more than one Party complained against, and whenever feasible, a single arbitration panel should be established to examine complaints relating to the same matter.
8. A Party which is not a party to the dispute shall be entitled, on delivery of a written notice to the parties to the dispute, to make written submissions to the arbitration panel, receive written submissions, including annexes, from the parties to the dispute, attend hearings and make oral statements.

Article 11.5

Procedures of the Arbitration Panel

1. Unless otherwise specified in this Agreement or agreed between the parties to the dispute, the procedures of the panel shall be governed by the Optional Rules, *mutatis mutandis*.³²
2. The arbitration panel shall examine the matter referred to it in the request for the establishment of an arbitration panel, in conformity with the terms of reference and in light of the relevant provisions of this Agreement interpreted in accordance with the rules of interpretation of public international law.
3. The arbitration panel shall establish its working schedule allowing the parties to the dispute adequate time to comply with all steps of the proceedings.

³² The following articles of the Optional Rules shall not apply: Article 26 (Interim Measures of Protection), Article 35 (Interpretation of the Award) and Article 37 (Additional Award).

4. The language of any proceedings shall be English, and the hearings of the arbitration panel shall be open to the public, unless the parties to the dispute agree otherwise.
5. The location of any hearing of the arbitration panel shall be decided by mutual agreement of the parties to the dispute, failing which, it shall be held in The Hague, The Netherlands.
6. There shall be no ex parte communication with the arbitration panel concerning matters under its consideration.
7. All documents or information submitted by a Party to the arbitration panel, shall, at the same time, be transmitted by that Party to the other party to the dispute.
8. The Parties shall treat as confidential the information submitted to the arbitration panel which has been designated as confidential by the Party submitting the information.
9. Decisions of the arbitration panel shall be taken by a majority of its members, if consensus cannot be reached. Any member may furnish separate opinions on matters not unanimously agreed. The arbitration panel shall disclose which members are associated with majority or minority opinions.
10. The costs of arbitration shall be borne by the parties to the dispute in equal shares.

Article 11.6

Panel Reports

1. The arbitration panel should submit an initial report containing its findings and rulings to the parties to the dispute not later than 90 days from the date of establishment of the arbitration panel. A party to the dispute may submit written comments to the arbitration panel within 30 days from the receipt of the initial report. The arbitration panel should present to the parties to the dispute a final report within 45 days from the receipt of the initial report. In urgent matters, including those on perishable goods, the panel shall endeavour to accelerate the proceedings accordingly.
2. The final report, as well as any report under Articles 11.8 (Implementation of the Final Panel Report) and 11.9 (Compensation and Suspension of Benefits), shall be communicated to the Parties. The reports shall be made public, unless the parties to the dispute decide otherwise.
3. Any ruling of the arbitration panel under any provision of this Chapter shall be final and binding upon the parties to the dispute.

Article 11.7

Suspension or Termination of Arbitration Panel Proceedings

1. Where the parties to the dispute agree, an arbitration panel may suspend its work at any time for a period not exceeding 12 months. If the work of an arbitration panel has been suspended for more than 12 months, the arbitration panel's authority for considering the dispute shall lapse, unless the parties to the dispute agree otherwise.
2. A complaining Party may withdraw its complaint at any time before the initial report has been issued. Such withdrawal is without prejudice to its right to introduce a new complaint regarding the same issue at a later point in time.
3. The parties to the dispute may agree at any time to terminate the proceedings of an arbitration panel established under this Agreement by jointly notifying in writing the Chairperson of that arbitration panel.
4. An arbitration panel may, at any stage of the proceedings prior to release of the final report, propose that the parties to the dispute seek to settle the dispute amicably.

Article 11.8

Implementation of the Final Panel Report

1. The Party complained against shall take all necessary measures to promptly comply with the ruling in the final report. If it is impracticable to comply immediately, the parties to the dispute shall endeavour to agree on a reasonable period of time to do so. In the absence of such agreement within 45 days from the issuance of the final report, either party to the dispute may request the original arbitration panel to determine the length of the reasonable period of time, in light of the

particular circumstances of the case. The ruling of the arbitration panel should be given within 60 days from the receipt of that request.

2. The Party complained against shall notify the other party to the dispute of the measure adopted in order to comply with the ruling in the final report, as well as provide a detailed description of how the measure ensures compliance sufficient to allow the other party to the dispute to assess the measure.
3. In case of disagreement as to the existence of a measure complying with the ruling in the final report or to the consistency of that measure with the ruling, such disagreement shall be decided by the same arbitration panel upon the request of either party to the dispute before compensation can be sought or suspension of benefits can be applied in accordance with Article 11.9 (Compensation and Suspension of Benefits). The ruling of the arbitration panel should be rendered within 90 days from the receipt of that request.

Article 11.9

Compensation and Suspension of Benefits

1. If the Party complained against does not comply with a ruling of the arbitration panel referred to in Article 11.8 (Implementation of the Final Panel Report), or notifies the complaining party that it does not intend to comply with the ruling in the final panel report, that Party shall, if so requested by the complaining party, enter into consultations with a view to agreeing on mutually acceptable compensation. If no such agreement has been reached within 30 days from the receipt of the request, the complaining Party shall be entitled to suspend the application of benefits granted under this Agreement but only equivalent to those affected by the measure that the arbitration panel has found to be inconsistent with this Agreement.
2. In considering what benefits to suspend, the complaining Party should first seek to suspend benefits in the same sector or sectors as that affected by the measure that the arbitration panel has found to be inconsistent with this Agreement. The complaining Party that considers it is not practicable or effective to suspend benefits in the same sector or sectors may suspend benefits in other sectors.
3. The complaining Party shall notify the Party complained against of the benefits, which it intends to suspend, the grounds for such suspension and when suspension will commence, no later than 30 days before the date on which the suspension is due to take effect. Within 15 days from the receipt of that notification, the Party complained against may request the original arbitration panel to rule on whether the benefits, which the complaining Party intends to suspend are equivalent to those affected by the measure found to be inconsistent with this Agreement, and whether the proposed suspension is in accordance with paragraphs 1 and 2. The ruling of the arbitration panel should be given within 45 days from the receipt of that request. Benefits shall not be suspended until the arbitration panel has issued its ruling.
4. Compensation and suspension of benefits shall be temporary measures and shall only be applied by the complaining Party until the measure found to be inconsistent with this Agreement has been withdrawn or amended so as to bring it into conformity with this Agreement, or until the parties to the dispute have resolved the dispute otherwise.
5. At the request of a party to the dispute, the original arbitration panel shall rule on the conformity with the final report of any implementing measures adopted after the suspension of benefits and, in light of such ruling, whether the suspension of benefits should be terminated or modified. The ruling of the arbitration panel should be given within 30 days from the receipt of that request.

Article 11.10

Other Provisions

1. Whenever possible, the arbitration panel referred to in Articles 11.8 (Implementation of the Final Panel Report) and 11.9 (Compensation and Suspension of Benefits) shall comprise the same arbitrators who issued the final report. If a member of the original arbitration panel is unavailable, the appointment of a replacement arbitrator shall be conducted in accordance with the selection procedure for the original arbitrator.

2. Any time period mentioned in this Chapter may be modified by mutual agreement of the parties to the dispute or, upon request of a party to the dispute, by the arbitration panel.
3. When an arbitration panel considers that it cannot comply with a time period imposed on it under this Chapter, it shall inform the parties to the dispute in writing and provide an estimate of the additional time required. Any additional time required should not exceed 30 days.

CHAPTER 12 FINAL PROVISIONS

Article 12.1

Annexes and Appendices

The Annexes and Appendices to this Agreement constitute an integral part of this Agreement.

Article 12.2

Amendments

1. Any Party may submit proposals for amendments to this Agreement to the Joint Committee for consideration and recommendation.
2. Amendments to this Agreement shall be subject to ratification, acceptance or approval.
3. Unless otherwise agreed, amendments shall enter into force on the first day of the third month following the date on which at least one EFTA State and Ecuador have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval with the Depositary. In relation to an EFTA State depositing its instrument of ratification, acceptance or approval after the date on which at least one EFTA State and Ecuador have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval with the Depositary, the amendment shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument.
4. Notwithstanding paragraphs 1 to 3, the Joint Committee may decide to amend the Annexes and Appendices to this Agreement. If a Party has accepted a decision subject to the fulfilment of domestic legal requirements, the decision shall enter into force on the first day of the third month following the date that the last Party notifies the Depositary that its internal requirements have been fulfilled, unless otherwise specified in the decision.
5. Amendments regarding issues related only to one or several EFTA States and Ecuador shall be agreed upon by the Parties concerned.
6. The text of the amendments and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
7. A Party may apply an amendment provisionally, subject to its domestic legal requirements. Provisional application of amendments shall be notified to the Depositary.

Article 12.3

Accession

1. Any State becoming a Member of EFTA may accede to this Agreement on terms and conditions agreed by the Parties and the acceding State.
2. In relation to an acceding State, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the date on which the acceding State and the last Party have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval of the terms of accession.

Article 12.4

Withdrawal and Expiration

1. Each Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depositary.
2. If Ecuador withdraws, this Agreement shall expire when its withdrawal becomes effective.
3. Any EFTA State, which withdraws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall, ipso facto on the same day as the withdrawal takes effect, cease to be a Party to this Agreement.

Article 12.5
Entry into Force

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
2. This Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the date on which at least one EFTA State and Ecuador have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval with the Depositary.
3. In relation to an EFTA State depositing its instrument of ratification, acceptance or approval after the date on which at least one EFTA State and Ecuador have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval with the Depositary, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument.
4. A Party may apply this Agreement provisionally, subject to its domestic legal requirements. Provisional application of this Agreement shall be notified to the Depositary.

Article 12.6
Depositary

The Government of Norway shall act as Depositary.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Sauðárkrókur, this 25th day of June 2018, in one original in the English language and one original in the Spanish language, both texts being equally authentic. In case of divergence, the English text shall prevail. The originals shall be deposited with the Depositary, who shall transmit certified copies to all the Parties.

C-deild – Útgáfudagur: 28. mars 2025